

การบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัย
ในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

โดย

พลตรี สุวิทย์ เกตุศรี
รองแม่ทัพภาคที่ ๑

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร การป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “การบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑” ลักษณะวิชา การทหาร ของ พลตรี สุวิทย์ เกตุศรี เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

พลโท

(พิสิณฑ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑
ลักษณะวิชา การทหาร
ผู้วิจัย พลตรี สุวิทย์ เกตุศรี **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๖๒

การวิจัยเรื่องการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ๒. เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยการรวบรวมข้อมูล ทางเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ในกลุ่มผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการอุทกภัย ทั้งข้าราชการทหาร และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตัวแทนประชาชนที่ได้รับผลกระทบ รวมจำนวน ๑๙ คน ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ พบว่า สภาพปัญหาการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ จำแนกออกเป็น ๓ ส่วน คือ ๑. สภาพปัญหาของกองทัพภาคที่ ๑ คือ โครงสร้างการจัดหน่วย อัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ รวมถึงความรู้ ความสามารถ ในด้านการบรรเทาสาธารณภัยยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ที่สำคัญยังไม่มีกฎหมายรองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทหารโดยตรง ๒. สภาพปัญหาของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด คือ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังขาดการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีกำลังพลไม่เพียงพอในการบรรเทาสาธารณภัย และ ๓. สภาพปัญหาการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ คือ ยังขาดการบูรณาการแผนการบรรเทาสาธารณภัย ระหว่างสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด กับ กองทัพภาคที่ ๑ ทั้งก่อน ระหว่าง และ หลัง เกิดอุทกภัย ทั้งนี้หากต้องมีหน่วยทหารเข้าร่วมดำเนินการ จะต้องจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกัน ทำให้การดำเนินการบรรเทาสาธารณภัยล่าช้า และยังไม่มีการกำหนดร่วมกันในการปฏิบัติการฟื้นฟูหลังเกิดภัยพิบัติ ผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ พบว่า ๑. ควรปรับโครงสร้างการจัดหน่วย อัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ มณฑลทหารบก รวมถึงส่งเสริมให้กำลังพล มีความรู้ ๒. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงวางแผน และดำเนินการซักซ้อมแผนร่วมกับมณฑลทหารบกที่รับผิดชอบในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ ๓. ปรับปรุงความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร โดยกำหนดให้หน่วยทหารเข้าร่วมดำเนินการ ขณะเกิดภัยพิบัติ และฟื้นฟูหลังเกิดภัยพิบัติด้วย

Abstract

Title : The integration of the flood management system in the area of the 1st Army Region.

Field : Military

Name : Maj.Gen. Suwit Katesri **Crouse NDC Class 62**

Research on the integration of the flood management system in the area of the 1st Army Region is a qualitative research with two objectives: 1. to study the problem of flood management system in the area of the 1st Army Region 2. To propose an integrated approach to the flood management system in the area of the 1st Army Region, this research was conducted by collecting documented data and in-depth interviews (Indept Interview) among executives with expertise in flood management both military servants and related government agencies Including representatives of the affected people, a total of 19 people. The research results according to the first objective, it was found that the problem of the flood management system in the area of the 1st Army Region was divided into 3 parts, namely 1. the problem of the regional army. The first is the organizational structure, manpower rate and equipment. Including the knowledge and capability in disaster relief is not enough for the operation. Importantly, there is no law to directly support the performance of military personnel. 2. The problem of the Provincial Disaster Prevention and Mitigation Office is the Provincial Disaster Prevention and Mitigation plan. Lack of coordination with local government organizations and insufficient personnel in disaster mitigation; and 3. the problem of integrating the flood management system in the area of the 1st Army Region, which is lacking an integrated disaster mitigation plan between the Provincial Disaster Prevention and Mitigation Office and the 1st Army Area before, during and after the flood, if a military unit is required to join the operation must be prepared in a memorandum of agreement together causing delay in mitigation operations and there is no common requirement for rehabilitation operations after the disaster. The results of the second objective research found that 1. should adjust the organization structure, personnel rate and equipment of the military circle, as well as promote personnel knowledge. 2. Provincial Disaster Prevention and Mitigation Office prepare a provincial disaster prevention and mitigation plan with the local government organization, including

planning and conducting a rehearsal of the plan with the responsible military circle in that province. 3. improve relations with military units by requiring military units to participate in the operation during disaster and recover after a disaster.

คำนำ

ธรรมชาติยิ่งใหญ่เสมอ เป็นทั้งผู้ให้ และผู้ทำลาย ตั้งแต่อดีตกาลมนุษย์พยายามที่จะเอาชนะธรรมชาติแต่มีอาจเอาชนะธรรมชาติได้ มีแต่จะทำให้ธรรมชาติเสียสมดุล ซึ่งธรรมชาติจะปรับสมดุลในตัวเองอยู่เสมอ ดังนั้น มนุษย์ควรกลับมารักษา และเรียนรู้ที่จะอยู่กับธรรมชาติอย่างยั่งยืน น้ำท่วมกับน้ำแล้งเป็นเสมือนเหรียญ ๒ ด้าน หากเรารักษาสมดุลได้จะเกิดประโยชน์มหาศาล

อุทกภัย สร้างความเสียหายในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สังคมจิตวิทยา เศรษฐกิจ ความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน การเตรียมการ และการวางแผนที่ดีจะทำให้ความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติจำกัดอยู่ในวงแคบ หัวใจสำคัญอยู่ที่การบูรณาการของทุกภาคส่วน ตั้งแต่การวางแผนกำลังพล สิ่งอุปกรณ์ และการซักซ้อมแผนร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้การช่วยเหลือในการบรรเทาสาธารณภัยมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า ประหยัด ทั่วถึง และทันต่อสถานการณ์ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังเกิดภัยธรรมชาติ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้เป็นการแสวงหาความรู้ความจริงตามหลักการวิจัย ทำให้สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ที่จะกำหนดเป็นแนวการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ทั้งในส่วนของกองบัญชาการกองทัพอากาศ กองทัพภาคที่ ๑ การบริหารจัดการภายในส่วนราชการจังหวัด และการบูรณาการทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การวางแผนในยามปกติ การปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัย และการฟื้นฟูภายหลังเกิดภัยพิบัติ ซึ่งจะทำให้สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันท่วงที และมีประสิทธิผลสูงสุด ส่งผลให้เกิดความมั่นคงแบบองค์รวม ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และบรรลุผลประโยชน์แห่งชาติในที่สุด

พลตรี

(สุวิทย์ เกตุศรี)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยฉบับนี้ ฉบับนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และมีความสมบูรณ์ทุกประการ โดยผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก คณาจารย์ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ทุกท่านที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชา ให้ความรู้และประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าอย่างสูง รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาหลักทั้ง ๓ ท่าน คือ พลตรี อำนาจ เลิศหิรัญย์ นาวาอากาศ เจน คล้ายสังข์ และ นาวาอากาศเอก อภิชัย ศิริจันทร์ ที่กรุณาให้คำแนะนำแนวทางในการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล และตรวจสอบอย่างละเอียดจนทำให้งานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ นอกเหนือจากข้อเสนอแนะทางวิชาการ อันเป็นประโยชน์ในการวิจัยแล้ว ยังได้รับกำลังใจ และคำชี้แนะที่มีคุณค่ายิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พลโท สันติพงษ์ ธรรมปิยะ เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารบก (ผู้ทรงคุณวุฒิ) ที่กรุณาให้แนวคิด คำแนะนำตลอดจนข้อคิดเห็น ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการวิจัย และขอกราบขอบพระคุณ พลโท ธรรมบุญ วิถี แม่ทัพภาคที่ ๑ ที่ได้กรุณาให้โอกาส ผู้วิจัยในการเข้ารับการศึกษ และทำการวิจัย ครั้งนี้

ทั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์ของเอกสารวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตา แต่บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พลตรี

(สุวิทย์ เกตุศรี)

นักศึกษาวินิจฉัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
ขอบเขตของการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๕
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๖
คำจำกัดความ	๖
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๗
ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐	๗
พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐	๑๒
กองทัพไทยกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่	๑๖
การจัดส่วนราชการของกองทัพบก	๑๙
ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙	๒๑
แผนพัฒนากองทัพบก ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔	๓๑
ทฤษฎีการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	
ตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมล้น (Flood Management)	๕๘
ทฤษฎีการบริหารจัดการ	๖๐
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๗
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๖๘
สรุป	๖๙

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓ การศึกษาสภาพปัญหากระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ ของกองทัพภาคที่ ๑	๗๐
ภารกิจ หน้าที่ ความรับผิดชอบของกองทัพภาคที่ ๑	
ที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย	๗๐
หน้าที่ และความรับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด	๗๑
ปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๑	๗๕
ปัญหา ข้อขัดข้องของของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด	๗๕
ปัญหากระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑	๗๖
สรุป	๗๖
บทที่ ๔ แนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑	๗๗
การวิเคราะห์ปัญหาการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัย	
ในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑	๗๗
แนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑	๘๖
สรุป	๘๗
บทที่ ๕ สรุป และข้อเสนอแนะ	๘๘
สรุป	๘๘
สรุป	๘๙
บรรณานุกรม	๑๐๑
ภาคผนวก	๑๐๓
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๐๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒-๑	กรอบแนวคิดของการวิจัย	๖๘
๕-๑	กรอบแนวคิดของการวิจัย	๘๙

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยตั้งอยู่กลางคาบสมุทรอินโดจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างละติจูด ๕° ถึง ๒๑° เหนือ และ ลองจิจูด ๙๗° ถึง ๑๐๖° ตะวันออก มีพื้นที่ ๕๑๓,๑๑๕ ตารางกิโลเมตร เป็นอันดับที่ ๕๑ ของโลกและอันดับที่ ๓ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยมีลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลาย ภาคเหนือเป็นพื้นที่ภูเขาสูงสลับซับซ้อน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของที่ราบสูงโคราช ภาคกลางเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง มีแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำใหญ่ที่สุดในประเทศไทยไหลผ่าน ทำให้ภาคกลางเป็นภาคที่อุดมสมบูรณ์ที่สุด ภาคใต้เป็นส่วนหนึ่งของคาบสมุทรไทย-มลายู ขนาบด้วยทะเลทั้งสองด้าน ส่วนภาคตะวันตกเป็นหุบเขาและแนวเทือกเขาซึ่งพาดตัวมาจากทางตะวันตกของภาคเหนือ ภูมิอากาศของไทยส่วนใหญ่เป็นแบบ ภูมิอากาศร้อนชื้นเขตร้อนหรือสะวันนา ประกอบด้วย ๓ ฤดูกาล ฤดูแรกเป็นฤดูฝนหรือฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ฤดูหนาวหรือฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ส่วนฤดูร้อนหรือฤดูก่อนมรสุมกินเวลาตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคมแต่ภาวะโลกร้อนนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกรวมถึงประเทศไทย ทำให้ห้วงเวลาตามฤดูกาลเกิดความเปลี่ยนแปลง และสิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาในห้วงฤดูฝน หากปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาน้อยจะทำให้เกิดความแห้งแล้ง แต่หากปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมามากก็จะเกิดปัญหาอุทกภัยซึ่งนับเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้างสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนนำมาซึ่งความเสียหาย และความมั่นคงต่อเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงความมั่นคงโดยรวมด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เมื่อประมาณต้นปี พ.ศ.๒๕๕๐ สภาความมั่นคงแห่งชาติได้กำหนดประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ไว้ ๙ ประการ คือ ๑. ความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคม ๒. ความไม่เชื่อมั่นต่อระบบและสถาบันการเมือง ๓. การขาดการสมดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๔. ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาด ๕. ความมั่นคงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๖. การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ๗. แรงงานต่างด้าว และผู้หลบหนีเข้าเมือง ๘. ยาเสพติด และ ๙. ความยากจน

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ หนึ่งในนั้นได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เอกရာชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อย

ในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบและทุกระดับความรุนแรง ปัจจุบันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดทำให้มิติความมั่นคงทั้งปวงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจแบ่งแยกได้ ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดความมั่นคง จึงถูกปรับเปลี่ยนเป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า ความมั่นคงแบบองค์รวม (ยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ : ๑-๑๓)

พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔ กำหนดความหมายของสาธารณภัย ไว้ว่า อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืชตลอดจนภัย อื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดอุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย ทั้งนี้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ ได้แบ่งประเภทของสาธารณภัยไว้ ๑๔ ประเภทภัย รวมถึงยังได้กำหนดระดับความรุนแรง ตั้งแต่ ความรุนแรงระดับ ๑ สาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วไปหรือมีขนาดเล็ก จนถึงความรุนแรงระดับ ๔ สาธารณภัยขนาดใหญ่ ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่งและกำหนดผู้รับผิดชอบ ตั้งแต่ผู้อำนวยการท้องถิ่น ผู้อำนวยการอำเภอ และ/หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร จนถึงนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายควบคุมสถานการณ์ (พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, พ.ศ. ๒๕๕๐ : ๘-๒๓)

“ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศนั้น นอกจากจะต้องมีกำลังรบ ที่เข้มแข็งและอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ก้าวหน้าทันสมัยแล้ว ยังจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีความวัฒนาผุสกลปลอดภัยจากภัยอันตราย และความเดือดร้อนยากเข็ญต่าง ๆ ด้วยจึงเป็นหน้าที่ของทหารในการบำบัดบรรเทาความทุกข์ยากและการพัฒนาสร้างสรรค์ให้เกิดความเจริญรุ่มเย็นแก่บ้านเมืองและประชาชน” (พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามทหารรักษาพระองค์ ณ ลานพระราชวังดุสิต ๒ ธันวาคม ๒๕๔๑) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๕ มาตรา ๕๒ บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยรัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ และสามารถใช้กำลังทหารเพื่อพัฒนาประเทศได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐)

ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง ๒๕๘๐ จัดทำขึ้นเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง ๒๕๘๐ และเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการเตรียมกำลังและใช้กำลัง ระยะ ๒๐ ปี ทั้งต่อภัยคุกคามทางทหาร (Conventional Threats) และภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหาร (Non-conventional Threats) หรือภัยคุกคามรูปแบบอื่น ๆ ที่ประเทศไทยต้องเผชิญในระยะ ๒๐ ปี ข้างหน้า อาทิ ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความแตกแยกทางความคิด การล่องละเมียดสถาบันพระมหากษัตริย์ อาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบเข้าเมืองและการค้ามนุษย์ปัญหา

สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และภัยพิบัติธรรมชาติ เป็นต้น กองทัพบกได้กำหนดวัตถุประสงค์มูลฐานไว้ ๖ ประการ หนึ่งในนั้นคือ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาผลกระทบจากสาธารณภัยต่าง ๆ อีกทั้งยังกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสนับสนุนการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน ประเด็นย่อยที่ ๒ การช่วยเหลือประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมส่วนราชการพลเรือนและภาคเอกชน ในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ ให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันเวลา และทันต่อสถานการณ์ ซึ่งกลยุทธ์ที่ใช้ได้แก่บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปรับปรุงแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกให้มีความทันสมัย พัฒนาการจัดโครงสร้างหน่วย และกลไกการบริหารจัดการสาธารณภัย รวมถึงกระบวนการวางแผนและสนับสนุนให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล ช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้น พัฒนาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านทรัพยากรในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติของประเทศ แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ และพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยพิบัติต่าง ๆ (ยุทธศาสตร์กองทัพบก, ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ : ๑๑-๑๓)

แผนพัฒนากองทัพบก ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ เป็นแผนเชิงนโยบายในการเตรียมกำลังของกองทัพบก ในระยะสั้นห้วง ๕ ปี มีความมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการเตรียมความพร้อมและการเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับกองทัพบก เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการปฏิบัติการกิจและงบประมาณที่กองทัพบกจะได้รับการจัดสรร โดยการกำหนดแนวทางในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างการจัดหน่วย ด้านการเสริมสร้างความพร้อมรบ ด้านการสนับสนุนความต่อเนื่องในการรบ และด้านความทันสมัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาฝ่ายอำนวยการ และส่วนราชการ รวมถึงหน่วยที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบนโยบายและเป้าหมายในการจัดเตรียมกำลัง และแนวคิดเกี่ยวกับการใช้กำลังของกองทัพบกในห้วง ๕ ปี ข้างหน้า และเพื่อให้หน่วย/เหล่าสายวิทยาการ และหน่วยที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนงานการพัฒนาหน่วย/เหล่า รวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาระบบงานให้สอดคล้อง ในการจัดทำแผนปฏิบัติการราชการประจำปีของกองทัพบก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ากองทัพบกมีความสามารถที่จะเผชิญและเอาชนะภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบ ตามแนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายและแผนของหน่วยเหนือทุกระดับ อีกทั้งยังใช้เป็นข้อพิจารณาพื้นฐานในการกำหนดทิศทางการพัฒนาแนวความคิดในการจัดเตรียมกำลังและการใช้กำลังของกองทัพบก ให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง และสถานภาพด้านงบประมาณตามห้วงเวลาที่กำหนด โดยแบ่งประเภทการใช้กำลังออกเป็น ๒ รูปแบบ คือการใช้กำลังเพื่อการป้องกันประเทศที่เผชิญกับภัยคุกคามทางทหารแบบดั้งเดิม (Traditional Threats) หรือเพื่อการทำสงคราม และการใช้กำลังหรือการปฏิบัติการทางทหารเพื่อเผชิญหรือตอบสนองต่อภัยคุกคามรูปแบบอื่น ๆ (Non-traditional Threats) สำหรับประเด็นการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน กองทัพบกดำเนินการสนับสนุนกำลังพลเป็นรายบุคคล และการจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจตั้งแต่ระดับปฏิบัติการเป็นถึงระดับกองร้อยภายใต้การควบคุมและอำนวยการปฏิบัติโดย กองทัพภาค กองพล/มณฑลทหารบก หรือหน่วยระดับรองลงไปจนถึงระดับกองพันในพื้นที่ โดยดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการช่วยเหลือประชาชน

ตามความเร่งด่วนและตามบทบาทของกองทัพบก ทั้งนี้การใช้กำลังตามภารกิจนี้จะต้องพิจารณาหน่วยให้เหมาะสมกับพื้นที่และประเภท ของงาน แล้วจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการป้องกันประเทศซึ่งเป็นภารกิจหลักของกองทัพบก (แผนพัฒนากองทัพบก, ๒๕๖๐-๒๕๖๔ : ๒-๑๐)

ตามบทบัญญัติของ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ. ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้กองทัพบกมีหน้าที่ในการเตรียมกำลังเพื่อการป้องกันราชอาณาจักรโดยมีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชา ประกอบด้วยหน่วยงานหลักจำนวน ๓๔ หน่วยราชการ แบ่งกลุ่มงานออกเป็น ๗ ส่วน ได้แก่ส่วนบัญชาการ ส่วนกำลังรบ ส่วนสนับสนุนการรบ ส่วนส่งกำลังบำรุง ส่วนภูมิภาค ส่วนการฝึกศึกษาและหลักนิยม และส่วนพัฒนาประเทศ สำหรับกองทัพภาคที่ ๑ เป็นส่วนกำลังรบของกองทัพบก ประกอบด้วย กำลังรบหลัก ๓ กองพล พร้อมทั้งกำลังกึ่งทหารจำนวน ๔ กรมทหารพราน มีกองบัญชาการช่วยรบที่ ๑ เป็นหน่วยส่งกำลังบำรุงให้กับหน่วยกำลังรบและหน่วยอื่น ๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ อีกทั้งยังมีหน่วยส่วนภูมิภาค คือ มณฑลทหารบก จำนวน ๙ หน่วย ซึ่งทำหน้าที่รักษาความสงบภายในและการป้องกันประเทศ รวมถึงการช่วยเหลือประชาชนพื้นที่รับผิดชอบ (กองทัพบก, ๒๕๖๐ : ๔๘-๕๐)

ในสภาวะการณ์ปกติยังมีได้มีการวางแผนร่วมกันของหน่วยงานต่าง ทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน สำหรับรองรับภารกิจช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย อาทิ แผนการกู้ภัยฉุกเฉิน แผนการอพยพ และแผนการฟื้นฟู เป็นต้น ทำให้เกิดความสับสนในการดำเนินการช่วยเหลือ ส่งผลให้ขาดการบูรณาการในการใช้ทรัพยากรของแต่ละหน่วยงาน รวมถึงทรัพยากรของภาคเอกชนในพื้นที่ เป็นเหตุให้การช่วยเหลือเป็นไปด้วยความล่าช้า ไม่ทันเวลา อีกทั้งการดำเนินการช่วยเหลือ ฟื้นฟูเมื่อสถานการณ์กลับเข้าสู่สภาวะปกติขาดความต่อเนื่องดังนั้นเพื่อเป็นหลักประกันความสำเร็จเมื่อได้รับมอบภารกิจจากกองทัพบก ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาสภาพปัญหาของระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑
๒. เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหาของการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑. ขอบเขตประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ อุทกภัย ทั้งข้าราชการทหาร และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพปัญหาการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในความรับผิดชอบของกองทัพภาคที่ ๑

๔. ขอบเขตด้านเวลา

ทำการศึกษาข้อมูลตั้งแต่ห้วงเวลา ต.ค. ๒๕๖๒ – พ.ค. ๒๕๖๓

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ด้วยการศึกษาค้นคว้า ยุทธศาสตร์ นโยบาย คำสั่ง ประกอบกับการรวบรวมข้อมูลปัจจุบันด้วยการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม จากเอกสารทางวิชาการตำรางานวิจัย การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และการสัมภาษณ์เชิงลึก ในกลุ่มผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการอุทกภัย ทั้งข้าราชการทหาร และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ แล้ววิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนด แนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

๒. ประชากร แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มคือ ๑. กลุ่มข้าราชการทหารระดับผู้บริหารได้แก่ กลุ่มประชากรที่มีบทบาทในการบริหาร โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บัญชาการมณฑลทหารบก รองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกและเสนาธิการมณฑลทหารบก ๒. กลุ่มข้าราชการประจำจังหวัด ระดับผู้บริหาร ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ๓. ประชาชนที่เดือดร้อน

๓. เครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นจำนวน ๑ ฉบับ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษาการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำไปดำเนินการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ กลุ่มข้าราชการทหารระดับผู้บริหาร จำนวน ๙ คน และกลุ่มข้าราชการประจำ จังหวัดระดับผู้บริหาร จำนวน ๙ คน รวมถึงตัวแทนประชาชนที่เดือดร้อน จำนวน ๑ คน

๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่เกี่ยวข้องจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา งานวิจัย การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยตรงจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์ เชิงลึกในกลุ่มผู้บริหารทั้งข้าราชการทหาร และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ได้ทราบถึงสภาพปัญหาสภาพปัญหากระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑
๒. ได้แนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

คำจำกัดความ

กองทัพบก (Royal Thai Army)	หมายถึง	ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกองทัพของราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีหน้าที่เตรียมกำลังและใช้กำลังทางบก
ยุทธศาสตร์ชาติ	หมายถึง	องค์รวมของศาสตร์และศิลป์ในการสร้างและการใช้ รวมทั้งการพัฒนาพลังอำนาจของชาติเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติให้ได้มากที่สุดในระยะยาว โดยมีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์มูลฐาน วัตถุประสงค์เฉพาะ และนโยบาย รวมทั้ง แนวทาง ตลอดจนวิธีการในการใช้ทรัพยากร ทั้งสิ้นที่มีอยู่ อันจะก่อให้เกิดความได้เปรียบและเพิ่มโอกาสให้มีความเหนือกว่า และลดการเสียโอกาสต่อฝ่ายตรงข้าม หรือคู่แข่ง ทั้งที่อยู่ใกล้เคียงกันและในสังคมโลก
สาธารณสุข	หมายถึง	อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืชตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดอุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย
อุทกภัย	หมายถึง	ภัยอันเกิดจากภาวะน้ำท่วมจากพายุ ฝนตกหนัก พายุหมุน การทำลายป่า การทรุดตัวของดิน ลักษณะอาจเป็นน้ำท่วมเฉียบพลันหรือแบบค่อยเป็นค่อยไป
ภัยคุกคามรูปแบบใหม่	หมายถึง	ภัยคุกคามที่มีได้เกิดจากการรบ ซึ่งสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้กำหนดประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ไว้ ๙ ประการ

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ผู้วิจัยได้ศึกษา รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐
๒. พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐
๓. กองทัพไทยกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่
๔. การจัดส่วนราชการของกองทัพบก
๕. ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐
๖. แผนพัฒนากองทัพบก ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔
๗. ทฤษฎีการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมล้น (Flood Management)
๘. ทฤษฎีการบริหารจัดการ
๙. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๑๐. กรอบแนวคิดการวิจัย

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

๑. ปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ

ปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศไทยในมิติต่าง ๆ ข้างต้น เห็นได้ว่าบริบทและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว มีพลวัตสูง และมีความซับซ้อนหลากหลายมิติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตการพัฒนาประเทศไทยอย่างมาก ดังนั้นประเทศไทยจำเป็นต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สมรรถนะ และทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถรู้เท่าทันและปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีอาชีพที่มั่นคง สร้างรายได้ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ และกติกาใหม่ ๆ และมาตรฐานที่สูงขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การพัฒนาประเทศจำเป็นต้อง

มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศที่ครอบคลุมทุกมิติ ภายใต้เงื่อนไขโครงสร้างประชากร โครงสร้างเศรษฐกิจ สภาพสังคม สภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นเป้าหมายใหญ่ในการขับเคลื่อนประเทศ และถ่ายทอดไปสู่แผนในระดับอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ภารกิจ และพื้นที่ ซึ่งรวมถึงพื้นที่พิเศษต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน

๒. วิสัยทัศน์ประเทศไทย

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อสนองตอบ ต่อผลประโยชน์แห่งชาติ อันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของ สถาบันหลักของชาติและประชาชน จากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษา ผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติ และศักดิ์ศรี

ความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และ มีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เช่น ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้มแข็ง เป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ของประชาชน สามารถผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชน มีความเข้มแข็ง มีความมั่นคงทาง พลังงาน และน้ำ มีที่อยู่อาศัย และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

ความมั่งคั่ง หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน จนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุขได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน นอกจากนี้ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไปได้ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และ ทุนทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้ การรักษา และการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะ ต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศน์ การผลิตและการบริโภค เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น และสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาว ที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ ในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่าง การพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ความมั่นคงถือเป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุดของทุกสังคมในทุกยุคทุกสมัย โดยกรอบแนวคิด ความมั่นคงให้น้ำหนักความสำคัญกับมิติที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร แตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมของแต่ละช่วงเวลา ปัจจุบันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้า ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด และพลิกผัน ได้ทำให้มิติที่พึ่งถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจแบ่งแยกได้ ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดความมั่นคง แบบเดิมจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม เป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงจึงมีเป้าหมายสำคัญเพื่อบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศ ให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน ไปจนถึง ระดับความมั่นคงของมนุษย์ และทุกมิติ ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติ ได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลก บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อมุ่งที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงจึงได้กำหนดประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อปรับสภาพแวดล้อมด้าน ความมั่นคงให้ประเทศ มีความสงบเรียบร้อยและสันติสุข ในขณะเดียวกันก็จะต้องมีการป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหา การขาดเสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบในบางพื้นที่ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่ เช่น ปัญหาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบพลิกผัน ปัญหาการแข่งขัน ทางการค้าและการย้ายถิ่นของทุนข้ามชาติ นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวสามารถบรรลุผล ที่เป็นรูปธรรมทั้งปัจจุบันและในอนาคต

จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อม เผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ด้วยการยกระดับขีดความสามารถของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้มีความพร้อมและเพียงพอในการป้องกัน และรักษาอธิปไตยของประเทศ รวมทั้งสามารถติดตาม ป้องกัน แก้ไข และรับมือกับปัญหาความมั่นคง และภัยพิบัติทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ อย่างบูรณาการทั้งภายในประเทศ ตลอดจนบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างความสงบ สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้า ให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงกลไก การบริหารจัดการ ความมั่นคงแบบองค์รวม ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนดอย่างแท้จริง ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงมีเป้าหมายสำคัญในภาพรวมระยะ ๒๐ ปีที่เป็นรูปธรรมชัดเจน คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” โดยเร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งและความรักความสามัคคี ประองตองของคนในชาติ ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกด้านความมั่นคงให้เกิดขึ้นในประชาชนทุกระดับ การพัฒนาระบบงานด้านการข่าวให้มุ่งเน้นการบูรณาการข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงอย่างเป็นระบบ การพัฒนาปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และกลไกในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงให้มีเอกภาพมีประสิทธิภาพ และมีการบูรณาการการดำเนินงานอย่างแท้จริง โดยปัญหาความมั่นคงเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการแก้ไข ประกอบด้วย ปัญหาความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ และปัญหาการทุจริตในระบอบราชการ โดยมีเป้าหมายหลัก คือ ๑. ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข ๒. บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ ๓. กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง ๔. ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคม ระหว่างประเทศ ๕. การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และมีตัวชี้วัด คือ ๑. ความสุขของประชากรไทย ๒. ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ๓. ความพร้อมของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง และการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง ๔. บทบาทและการยอมรับในด้านความมั่นคงของไทย ในประชาคมระหว่างประเทศ ๕. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน เพื่อให้ปัญหาเดิมที่มีอยู่ได้รับการแก้ไข อย่างจริงจัง จนยุติลง หรือไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ รวมทั้งให้การบริหารและการพัฒนา บ้านเมืองเดินหน้าไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยผลักดันการวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริง ของปัญหาทุกภาคส่วน ในทุกประเด็นอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการหารือ วางแผน และยกระดับวิธีการ แก้ไขปัญหาที่อาศัย การผนึกกำลังคนและทรัพยากรให้มีส่วนร่วมแบบบูรณาการอย่างแท้จริง เสริมสร้าง ความร่วมมือกัน ระหว่างหน่วยงานหลักและรองในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และช่วยเหลือประชาชน ทั้งจาก ภัยคุกคามและปัญหาที่ส่งผลต่อความมั่นคงต่าง ๆ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรม ทางไซเบอร์ การฟอกเงิน การค้ามนุษย์ การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การลักลอบค้าสินค้าเถื่อน

การค้าและ การแพร่ระบาดของยาเสพติด การขยายอำนาจหรือแข่งขันกันทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง รวมไปถึง ปัญหาการรุกเข้ามาอย่างรวดเร็วของทุนขนาดใหญ่ เทคโนโลยียุคใหม่ การย้ายถิ่นของทุน และแรงงานข้ามชาติ ที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหา ภัยพิบัติสำคัญ ที่ทำให้จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการความมั่นคง รวมไปถึงการส่งเสริมผลักดัน หลักการ นโยบาย ยุทธศาสตร์ ตลอดถึงโครงการสำคัญของประเทศให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ที่กำหนดการพัฒนาาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคาม ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีความพร้อมเผชิญกับสภาวะไม่ปกติ ภัยคุกคามทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ รวมทั้งภัยพิบัติ และภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง โดยพัฒนาปรับปรุงนโยบาย แนวทาง ระบบ กลไก การบริหารจัดการ ตลอดถึงแผนการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องทั้งปวงให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และพร้อมรองรับภัยทุกประเภททั้งในปัจจุบันและอนาคต ผลักดันให้ทุกภาคส่วนมีการฝึกร่วมกัน ในทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่องจริงจึงจนสามารถปฏิบัติได้จริง เสริมสร้างความร่วมมือกันอย่างบูรณาการ ของทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกประเทศ ให้มีประสิทธิภาพชัดเจนเป็นรูปธรรม ยกระดับ การแบ่งปัน ข้อมูล ทรัพยากร การพัฒนาเทคโนโลยี และการฝึกอบรมให้ทุกส่วนรู้จักและเข้าใจ ขั้นตอนการปฏิบัติ ต่าง ๆ อย่างแท้จริง สามารถสนับสนุนการบริหารจัดการได้ทุกรูปแบบ ตั้งแต่ ในระดับชาติไปจนถึงระดับ ท้องถิ่น ตลอดถึงพัฒนาปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับ บริบทที่เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เพื่อให้การดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง บรรลุผล สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เอกภาพ และเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่กำหนด โดยให้สำนักงาน สภาความมั่นคงแห่งชาติพัฒนาและเสริมสร้างหน่วยงาน บุคลากร เครื่องมือ ระบบการบริหาร และ การจัดสรรงบประมาณในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่มีอยู่ ให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมทั้งมีความพร้อม มีขีดความสามารถ ที่ทันสมัย เหมาะสม เพียงพอ และคล่องตัว มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ตลอดถึงมี บทบาทสำคัญในการรับมือกับภัยคุกคาม ปัญหา ความมั่นคงทุกมิติในระดับนโยบาย พร้อมรองรับบริบท ที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตาม ยุทธศาสตร์ที่กำหนดอย่างแท้จริง (ยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ : ๑-๑๙)

สรุป ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรก ของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” จากการวิเคราะห์เงื่อนไขและสถานการณ์ ภายในประเทศในปัจจุบัน นำไปสู่การกำหนดเป้าหมายของประเทศที่ชัดเจนและส่งผลให้เกิดการ ผนึกกำลังและระดมทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาไปในทิศทาง ที่สอดคล้องกัน การดำเนินการมีบูรณาการ และเป็นเอกภาพ ภายใต้การมองภาพอนาคตของประเทศ ที่เป็นภาพเดียวกัน

พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้นมา และได้มีการออกอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เพื่อเป็นกรอบและทิศทางให้หน่วยงานทุกภาคส่วน สามารถบริหารจัดการกับสาธารณภัยร่วมกัน ได้อย่างเป็นระบบ มีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

๑. ก่อนเกิดภัย

๑.๑ มีคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) ซึ่งนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน และอธิบดี ปภ. เป็นกรรมการและเลขาธิการ มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบายในการจัดทำแผน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนก่อนเสนอขอ ความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

๑.๒ ใช้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นตัวขับเคลื่อนนโยบาย โดยมีการ จัดทำแผน ๓ ระดับ ดังนี้

๑.๒.๑ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยกรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยจัดทำร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละประเภท และหน่วยงานภาคเอกชน แล้วเสนอ กปภ.ช. เพื่อขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามแผนดังกล่าว

๑.๒.๒ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จัดทำโดยคณะกรรมการ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ซึ่งแผนดังกล่าวต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยแห่งชาติ

๑.๒.๓ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร จัดทำ โดยคณะกรรมการซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธาน ซึ่งแผนดังกล่าวต้องสอดคล้องกับ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

๒. ขณะเกิดภัย

๒.๑ การบัญชาการ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของบุคคลดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย กรณีเกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง

๒.๑.๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้บัญชาการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ มีอำนาจควบคุมและกำกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทัวราชอาณาจักรให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และมีอำนาจบังคับบัญชาและสั่งการผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ เจ้าพนักงาน และอาสาสมัคร ได้ทั่วราชอาณาจักร

๒.๑.๓ ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้บัญชาการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้บัญชาการมอบหมาย โดยให้มีอำนาจบังคับบัญชาและสั่งการรองจากผู้บัญชาการ

๒.๒ การปฏิบัติ เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการ เจ้าพนักงานและอาสาสมัครในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

๒.๒.๑ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการอำนวยความสะดวกป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ โดยมีอธิบดีกรมป้องกันฯ เป็นผู้อำนวยการกลาง มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักร

๒.๒.๒ ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัด

๒.๒.๓ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองผู้อำนวยการจังหวัด มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒.๒.๔ นายอำเภอ (รวมปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ) เป็นผู้อำนวยการอำเภอ รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอ

๒.๒.๕ ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา และหัวหน้าผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่อื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง) เป็นผู้อำนวยการท้องถิ่น มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัด และผู้อำนวยการอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย

๒.๒.๖ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

๒.๒.๗ ปลัดกรุงเทพมหานครเป็นรองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยจะมอบหมายรองปลัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้ช่วยปฏิบัติด้วยก็ได้

๒.๒.๘ ผู้อำนวยการเขตในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตรับผิดชอบ และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครตามที่ได้รับมอบหมาย

๒.๒.๙ เจ้าพนักงาน ให้ผู้อำนวยการมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตรับผิดชอบ โดยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๒.๑๐ อาสาสมัคร ให้ผู้อำนวยการจัดให้มีอาสาสมัครในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้อำนวยการมอบหมาย และตามที่กำหนดในระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๓

ทั้งนี้ กำหนดให้มีเครื่องแบบ เครื่องหมาย และบัตรประจำตัว สำหรับเจ้าพนักงานและอาสาสมัครเพื่อแสดงตัวขณะปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยให้ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วย เครื่องแบบ เครื่องหมาย และบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๔

๒.๓ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒.๓.๑ ผู้อำนวยการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่มีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตพื้นที่

๒.๓.๒ ผู้อำนวยการอำเภอ และผู้อำนวยการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้อำนวยการท้องถิ่นในเขตอำเภอพื้นที่ของตน และในเขตจังหวัด แล้วแต่กรณี

๒.๓.๓ กรณีที่พื้นที่ที่เกิดหรือจะเกิดสาธารณภัยอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ว่าราชการท้องถิ่นหลายคน ผู้ว่าราชการท้องถิ่นคนหนึ่งคนใดจะใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน แล้วแจ้งผู้ว่าราชการท้องถิ่นอื่นทราบโดยเร็ว

๒.๓.๔ กรณีผู้ว่าราชการท้องถิ่นจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่อยู่นอกเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ของตน ให้แจ้งผู้อำนวยการอำเภอ หรือผู้อำนวยการจังหวัด แล้วแต่กรณีเพื่อสั่งการโดยเร็วต่อไป

๒.๓.๕ ผู้ว่าราชการในเขตพื้นที่ที่ติดต่อกันหรือใกล้เคียงมีหน้าที่สนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่ผู้ว่าราชการซึ่งรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นนั้น

๒.๓.๖ เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น เจ้าพนักงานที่ประสบเหตุมีหน้าที่ต้องเข้าดำเนินการเบื้องต้นเพื่อระงับภัยนั้น แล้วรีบรายงานให้ผู้ว่าราชการท้องถิ่นเพื่อสั่งการต่อไป

๒.๓.๗ กรณีที่เกิดสาธารณภัยและภัยอันตรายจากสาธารณภัยใกล้เคียงถึงผู้ว่าราชการมีอำนาจสั่งเจ้าพนักงานตัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใดที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัดป้องกันภัยอันตราย เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสาธารณภัยนั้น โดยผู้ว่าราชการท้องถิ่นจะใช้อำนาจดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด

๒.๓.๘ กรณีเจ้าพนักงานจำเป็นต้องเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดสาธารณภัยเพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้กระทำต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่แล้ว เว้นแต่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองอยู่ในเวลานั้น

๒.๓.๙ เมื่อมีผู้ว่าราชการอยู่ด้วย และหากทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสาธารณภัยได้ง่ายให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองขนย้ายทรัพย์สินนั้นออกจากอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวได้ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ปฏิบัติตาม เจ้าพนักงานมีอำนาจขนย้ายทรัพย์สินนั้นได้ตามความจำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเจ้าพนักงานไม่ต้องรับผิดชอบบรรดาความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว

๒.๓.๑๐ ผู้อำนวยการและเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมาย มีอำนาจจัดสถานที่ชั่วคราวเพื่อให้ผู้ประสบภัยอยู่อาศัย จัดระเบียบการจราจรชั่วคราวในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย รักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันเหตุโจรผู้ร้าย ปิดกั้นมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งช่วยเหลือผู้ประสบภัย และช่วยขนย้ายทรัพย์สินในพื้นที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียงเมื่อได้รับการร้องขอ

๒.๓.๑๑ ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงาน ซึ่งได้รับมอบหมายมีอำนาจสั่งอพยพ ผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่เกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัย หากการอยู่อาศัยในพื้นที่นั้นจะก่อให้เกิดอันตรายหรือกีดขวางต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ทั้งนี้ เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒.๓.๑๒ ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการกลาง ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ และผู้อำนวยการท้องถิ่น โดยความเห็นชอบของผู้อำนวยการอำเภอมีอำนาจประกาศห้ามมิให้บุคคลใดเข้าไปอยู่อาศัย หรือดำเนินกิจการในพื้นที่ที่เกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัย ก็ได้

๓. หลังเกิดภัย

๓.๑ ให้ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบสำรวจความเสียหายจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้นและทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู โดยแบบหนังสือรับรองเป็นไปตามประกาศกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เรื่อง แบบหนังสือรับรองผู้ประสบภัยและกรณีผู้ประสบภัยหรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินร้องขอหลักฐานเพื่อรับการสงเคราะห์หรือบริการอื่นใด ให้ออกหนังสือรับรองตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการออกหนังสือรับรอง กรณีผู้ประสบภัย หรือเจ้าของ หรือผู้ครอบครองทรัพย์สิน ร้องขอหลักฐานเพื่อรับการสงเคราะห์ หรือบริการอื่นใด พ.ศ. ๒๕๕๒

๓.๒ กรณีเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้ใดซึ่งมิใช่เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการบำบัดภัยอันตรายจากสาธารณภัยจากสาธารณภัย ให้ทางราชการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้นั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายจากการบำบัดภัยอันตรายจากสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๔

๔. ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการสาธารณภัย

๔.๑ กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๔.๒ ให้ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจมอบหมายภารกิจหรือจัดสถานที่ให้องค์การสาธารณกุศลหรือบุคคลใดเข้ามาช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในระหว่างเกิดสาธารณภัยได้ตามที่เห็นสมควร

๔.๓ ความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร

๔.๓.๑ ก่อนเกิดภัย กำหนดให้ทหารเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำแผน

ทั้ง ๓ ระดับ ดังนี้

๔.๓.๑.๑ ในระดับแผนชาติ มีผู้แทนฝ่ายทหารร่วมเป็นกรรมการ ใน กปภ.ช. ประกอบด้วย ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ และผู้บัญชาการทหารอากาศ

๔.๓.๑.๒ ในระดับแผนจังหวัด มีผู้บัญชาการมณฑลทหารบกหรือผู้บังคับการจังหวัดทหารบก ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำ

๔.๓.๑.๓ ในระดับแผนกรุงเทพมหานคร มีผู้แทนกระทรวงกลาโหม ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำ

๔.๓.๒ ขณะเกิดภัย หากต้องมีหน่วยทหารเข้าร่วมดำเนินการ กำหนดให้ต้องจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้อำนวยการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร กับผู้บัญชาทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่เป็นกรณีการสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย (พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๐ : ๑-๒๓)

กองทัพไทยกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

การสิ้นสุดของยุคสงครามเย็นเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ความมั่นคงโลก ส่งผลให้ภัยคุกคามรูปแบบเดิม (Yraditional threats) หรือภัยคุกคามตามแบบ (Conventional threats) ที่กระทำโดยรัฐต่อรัฐ ต่ออำนาจอธิปไตยและบูรณภาพเหนือดินแดนของรัฐ ซึ่งเป็นภัยคุกคามทางทหาร (Military threats) นั้นได้ลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ภัยคุกคามรูปแบบอื่นที่มีใช่คุกคามทางทหาร (Non-Traditional threats) กลับมาสร้างปรากฏการณ์ให้เห็นโดยทั่วไปและมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขยายวงกว้างไปทั่วโลก

๑. ความหมายของภัยคุกคามรูปแบบใหม่(Non-Traditional threats)

ความหมายของภัยคุกคามรูปแบบใหม่(Non-Traditional threats) มีการอธิบายกันอย่างกว้างขวางในกลุ่มนักวิชาการ ภายใต้บริบทและมุมมองที่แตกต่างกันออกไป คริสต์ แอบบอต, พอล โรเจอร์ส และจอห์น สโลโบดา (Christ Abbott, Paul Rogers and John Sloboda) เขียนหนังสือชื่อ “Global Response to Global Threats” ซึ่งได้แบ่งประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ออกได้เป็น ๔ ประเภท คือ ๑. ภัยจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate Change) ๒. ภัยจากการแข่งขันแย่งชิงทรัพยากร(Competition over Resources) ๓. ภัยจากการเกิดขึ้นใหม่ของชนกลุ่มน้อยในสังคมใหญ่(Marginalization of the Majority World) และ ๔. ภัยจากการแพร่ขยายอิทธิพลทางทหาร(Global Militarization) นอกจากนี้ยังมีการให้คำนิยามและแบ่งประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในลักษณะแยกย่อยลงไป เช่น ภัยคุกคามจากโรคระบาด (Epidemiology) ภัยคุกคามทางสารสนเทศ(Information) ภัยจากอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational crime) ภัยคุกคามต่อความมั่นคงของมนุษย์(Human Security) และภัยคุกคามทางด้านภูมิรัฐศาสตร์(Geopolitics) สำหรับประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศโดยตรงทั้งทางด้านการทหาร เศรษฐกิจ และสังคม จิตวิทยา ในลักษณะที่ภัยคุกคามได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามลำดับจากปัจจัยบวกของการเปิดเสรี

การค้า การเงิน การลงทุน ความก้าวหน้าทางการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนผู้คนมีการย้ายถิ่นฐานระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดๆ ที่ได้ให้คำนิยาม และแบ่งประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ชัดเจน จนกระทั่งประมาณต้นปี พ.ศ.๒๕๕๐ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ ณ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่๔) พ.ศ.๒๕๔๓ นายกรัฐมนตรีได้ออกกฎกระทรวง ตามข้อ ๑ วงเล็บ ให้สภาความมั่นคงแห่งชาติ มีอำนาจในการกำหนดประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย ๙ ประการ คือ ๑. ความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคม ๒. ความไม่เชื่อมั่นต่อระบบและสถาบันการเมือง ๓. การขาดการสมดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๔. ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาด ๕. ความมั่นคงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๖. การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ๗. แรงงานต่างด้าว และผู้หลบหนีเข้าเมือง ๘. ยาเสพติด และ ๙. ความยากจน จะเห็นได้ว่าภัยคุกคามรูปแบบใหม่มีความมุ่งหมายที่แคบลงและเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยมากกว่าตะวันตก ซึ่งภัยคุกคามรูปแบบใหม่นี้ กองทัพบกได้นำไปเป็นบทนำของคู่มือการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ของการรักษาความมั่นคง ในขณะที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ก็ได้นำไปกำหนดเป็นกรอบภัยคุกคามเพื่อกำหนดแผนงานรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ประจำปี ๒๕๕๐

๒. บทบาทของกองทัพไทยกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

ในห้วงเวลาก่อนปี พ.ศ.๒๕๕๐ กองทัพไทยได้แสดงบทบาทที่โดดเด่นไว้อย่างสำคัญในการบริหารจัดการกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทั้ง ๙ ในบทบาทที่แตกต่างกันออกไป เช่น บทบาทของการเป็นผู้สนับสนุน ผู้ช่วยเหลือ ผู้ประสานงาน และมีบทบาทของการเป็นผู้ปฏิบัติเอง บ้างตามสถานการณ์และกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน บทบาทที่เด่นชัดคือ การปราบปราม ยาเสพติด การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ บริเวณพื้นที่ตามแนวชายแดน (พื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก) การแก้ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทั้งยังเป็นผู้สนับสนุนส่วนราชการอื่น ๆ ในการแก้ปัญหาการจัดการสมดุลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การช่วยเหลือบรรเทาภัยพิบัติคลื่นสึนามิ การป้องกันโรคระบาดใช้หัตถ์นการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่งในระดับรัฐบาล การจัดการกับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านกฎหมายในประเทศ ความร่วมมือระหว่างประเทศ ทรัพยากรของประเทศ และเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ยังไม่ทราบบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะที่การแสดงบทบาทของกองทัพไทยที่ผ่านมา ก็ประสบปัญหาและข้อจำกัดเช่นกัน กล่าวคือ

๒.๑ กองทัพมิได้มีโครงสร้าง และการจัดองค์กรเพื่อจัดการด้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เด่นชัด เพราะโครงสร้าง และการจัดของกองทัพปัจจุบัน เป็นการจัดเพื่อรองรับต่อภัยคุกคามรูปแบบเดิมในยุคสงครามเย็น ที่ป้องกันภัยคุกคามทางทหารเป็นหลัก ดังนั้นโครงสร้าง และการจัดจึงตอบสนองต่อภารกิจป้องกันประเทศเป็นสำคัญ

๒.๒ ด้วยเหตุผลทางการจัดโครงสร้างของกองทัพ เพื่อป้องกันประเทศ ดังนั้น จึงมิได้กำหนดภารกิจเป็นการเฉพาะในการป้องกัน และแก้ปัญหาที่เกิดจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๒.๓ ไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจกองทัพในการบริหารจัดการกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๒.๔ กำลังพลในกองทัพยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการป้องกัน และแก้ปัญหาที่เกิดจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๒.๕ มิได้เตรียมการด้านงบประมาณ เครื่องมือ และสิ่งอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการป้องกัน และแก้ปัญหาที่เกิดจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๒.๖ กองทัพยังไม่มีหลักนิยมที่ชัดเจนในเรื่องการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม (Military Operations Other Than War : MOOTW) เพื่อเป็นกรอบในการจัดโครงสร้าง กำหนดภารกิจ พัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารจัดการต่อการเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๓. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กับ พระราชบัญญัติ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ในบริบท ภัยคุกคามรูปแบบใหม่

จากการที่สภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้กำหนดภัยคุกคามรูปแบบใหม่ไว้ ๙ ประการ คือ ๑. ความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคม ๒. ความไม่เชื่อมั่นต่อระบบและสถาบัน การเมือง ๓. การขาดการสมดุลงของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๔. ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาด ๕. ความมั่นคงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๖. การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ๗. แรงงานต่างด้าว และผู้หลบหนีเข้าเมือง ๘. ยาเสพติด และ ๙. ความยากจน ซึ่งภัยทั้ง ๙ ประเภท มีทั้งที่เกิดจากบุคคลและเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่ใน พระราชบัญญัติ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓ บัญญัติไว้ว่า การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร หมายถึง ภัยหรืออาจเป็นภัย อันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข เพราะฉะนั้นอำนาจหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ย่อมมิได้รวมถึงภัยพิบัติทางธรรมชาติ โรคระบาด ปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นเมื่อพิจารณาในบริบทของ “ภัยคุกคามรูปแบบใหม่” กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง และครอบคลุมภัยคุกคามเพียง ๗ ประการ ซึ่งปัญหาภัยพิบัติและโรคอุบัติใหม่ ปัญหานี้มิได้อยู่ในอำนาจตาม พระราชบัญญัติ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ สาเหตุเพราะมิได้เป็นภัยอันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพราะฉะนั้น กรณี สึนามิ แผ่นดินไหว น้ำท่วม ไฟไหม้ป่า หรือกรณี โรคร้าย ใช้หวัดนก โรคเอช ๑ เอ็น ๑ ก็มีใช้ พันธกิจของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร สำหรับปัญหาการขาดสมดุลในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีนี้จะเข้าข่าย พระราชบัญญัติ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการตีความ หากพิจารณาว่าการขาดสมดุลของทรัพยากรธรรมชาตินั้นมนุษย์ทำขึ้น เช่น กรณี ภาวะโลกร้อน (Global Warming) จากการตัดไม้ทำลายป่า หรือการเผาป่าโดยตรง ก็อยู่ภายใต้ พระราชบัญญัติ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ แต่หากพิจารณากรณีที่เกิดน้ำท่วม ภูเขาถล่ม ดินถล่ม เกิดจากธรรมชาติ แม้ว่ามนุษย์จะเป็นผู้ทำลายธรรมชาติ

ตัดไม้ ทำลายจนกระทั่งต้นไม้ไม่มีรากยึดเพื่อยืนต้นทานกระแสน้ำที่ไหลลงมาได้อย่างนี้ถือว่ามิได้อยู่ภายใต้ พระราชบัญญัติ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ (กองทัพไทยกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ NON-TRADITIONAL THREATS, 2551 : 1-18)

การจัดส่วนราชการของกองทัพบก

ตามบทบัญญัติของ พระราชบัญญัติ การจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ ได้กำหนดให้ "กองทัพบก มีหน้าที่ ในการเตรียมกำลังและการป้องกันราชอาณาจักร โดยมีผู้บัญชาการทหารบก" เป็นผู้บังคับบัญชา จากหน้าที่ดังกล่าว กองทัพบกมีพันธกิจ ๖ ประการ คือ การป้องกันประเทศ, การรักษาความมั่นคงภายใน, การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ, การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน, การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม รวมทั้ง การพิทักษ์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ปัจจุบันกองทัพบกประกอบด้วยหน่วยงานหลัก จำนวน ๓๔ หน่วยราชการ โดยแบ่ง กลุ่มงานเป็น ๗ ส่วน ได้แก่ ส่วนบัญชาการ, ส่วนกำลังรบ, ส่วนสนับสนุนการรบ, ส่วนส่งกำลังบำรุง, ส่วนภูมิภาค, ส่วนการฝึกศึกษาและหลักนิยม และส่วนพัฒนาประเทศ ดังนี้

๑. ส่วนบัญชาการ

มีหน้าที่ควบคุมบังคับบัญชา วางแผน อำนาจการ ประสานงาน และกำกับ การให้การดำเนินงานของ ทบ. ทั้งในยามปกติและยามสงคราม ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

๑.๑ สำนักงานผู้บังคับบัญชา เป็นที่ปฏิบัติราชการของกลุ่มผู้บังคับบัญชาระดับสูง ของ ทบ. โดยมี ผบ.ทบ. เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในการบังคับบัญชา นขต.ทบ. เพื่อให้การปฏิบัติ ราชการและการบริหารจัดการ ทบ. บรรลุผลสำเร็จตามภาระหน้าที่ของ ทบ. ทั้งนี้ ผบ.ทบ. จะแบ่ง มอบความรับผิดชอบ และรับมอบอำนาจในการสั่งการและบริหารงานบางเรื่องผ่านทาง ปธ.คปช.ทบ. รอง ผบ.ทบ., ผช.ผบ.ทบ., เสธ.ทบ. และ รอง เสธ.ทบ. ตามความเหมาะสม

๑.๒ สลก.ทบ. มีหน้าที่หลักเกี่ยวกับงานด้านการประชาสัมพันธ์ของ ทบ. และงานด้านธุรการสำหรับผู้บังคับบัญชาชั้นสูงต่าง ๆ ของ ทบ. ตลอดจนงานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชา สั่งการ

๑.๓ กรมฝ่ายเสนาธิการ (กรม ฝสธ.) มีหน้าที่หลักในการเสนอข้อคิดเห็น และการแก้ปัญหา ในเรื่องต่าง ๆ ทั้งที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการหรือริเริ่มขึ้นเอง หรือที่ส่วนราชการอื่น ๆ รายงานขึ้นมา หน่วยงานในกลุ่มนี้เปรียบเสมือนเป็นฝ่ายอำนาจการหลักในการประสานงานของ ทบ. เป็น General Staff หรือ Coordinating Staff ของผู้บังคับบัญชา มีหน้าที่วางแผนประสานงาน ให้ขอเสนอแนะ กำกับ การและดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ตามสายงานที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย กพ. ทบ., ขว.ทบ., ยก.ทบ., กบ.ทบ., กร.ทบ. และ สปช.ทบ.

๑.๔ กรมฝ่ายกิจการพิเศษ เป็นผู้ชำนาญการในเรื่องโดยเฉพาะที่ตนรับผิดชอบ ทำหน้าที่ เป็น Special Staff ประกอบด้วย นรด. (รวม พล.ร.๑๑ ในฐานะศูนย์ฝึกกำลังพลสำรอง), กง.ทบ., สท.ทบ., จบ., สก.ทบ., สบ.ทบ., สตบ.ทบ. และ สวพ.ทบ.

๑.๕ กรมฝ่ายยุทธบริการ เป็นผู้ชำนาญการในเทคนิคที่ตนรับผิดชอบเป็น Technical Service Staff ด้านการผลิต การส่งกำลัง การซ่อมบำรุง การบริการ รวมทั้งกำหนดหลักนิยม ตลอดทั้งการฝึก ศึกษาในเรื่องที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย ขส.ทบ., กช., สส., กส.ทบ., พธ.ทบ., พบ., ยย.ทบ., สพ.ทบ. และ วศ.ทบ.

๒. ส่วนกำลังรบ

เป็นส่วนงานหลักของ ทบ. ที่ใช้ในการป้องกันราชอาณาจักร โดยสรุปแล้ว ประกอบด้วย ๙ พล.ร., ๓ พล.ม., ๑ พล.รพศ. และกำลังทหารพราน ๒๒ กรม ภายใต้การควบคุม และบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาในแต่ละพื้นที่กองทัพบก และ บก.ทบ. ดังนี้

๒.๑ ทภ.๑ ประกอบด้วย กำลังรบหลัก ๓ กองพล คือ พล.ร.๑ รอ., พล.ร.๒ รอ., พล.ร.๙ พรอมทั้งกำลังกึ่งทหารจำนวน ๔ กรม ทพ. มี ทน.๑ เป็น ทก.ยว. และมี บชร.๑ เป็นหน่วยส่งกำลังบำรุง ให้กับหน่วยกำลังรบและหน่วยอื่นๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๒.๒ ทภ.๒ ประกอบด้วย กำลังรบหลัก ๓ กองพล คือ พล.ร.๓, พล.ร.๖ และ พล.ม.๓ พรอมทั้งกำลังกึ่งทหารจำนวน ๔ กรม ทพ. มี ทน.๒ เป็น ทก.ยว. และมี บชร.๒ เป็นหน่วยส่งกำลังบำรุง ให้กับหน่วยกำลังรบและหน่วยอื่นๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๒.๓ ทภ.๓ ประกอบด้วย กำลังรบหลัก ๓ กองพล คือ พล.ร.๔, พล.ร.๗ และ พล.ม.๑ และกำลังกึ่งทหารจำนวน ๕ กรม ทพ. มี ทน.๓ เป็น ทก.ยว. และมี บชร.๓ เป็นหน่วยส่งกำลังบำรุง ให้กับ หน่วยกำลังรบและหน่วยอื่นๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๒.๔ ทภ.๔ ประกอบด้วย กำลังรบหลัก ๒ กองพล คือ พล.ร.๕ และ พล.ร.๑๕ กำลังกึ่งทหาร จำนวน ๙ กรม ทพ. และมี บชร.๔ เป็นหน่วยส่งกำลังบำรุงในการรบ

๒.๕ นสศ. ประกอบด้วย กำลังรบหลัก ๑ กองพล (๕ กรม รพศ.)

๒.๖ พล.ม.๒ รอ. มีหน่วยรองหลัก คือ ม.๑ รอ., ม.๔ รอ. และ ม.๕

๓. ส่วนสนับสนุนการรบ

เป็นส่วนสนับสนุนในด้านการรบแก่ส่วนกำลังรบด้วยการเพิ่มพูน อำนาจการรบ ให้แก่ส่วนกำลังรบให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย พล.ป. (๖ พัน.ป.), นปอ. (๗ พัน.ปตอ.), พล.ช. (๔ พัน.ช.), ช.พัน.๕๑, ศชบ.ทบ., ส.๑ (๒ พัน.ส.), กรม บ. (๖ พัน.บ.), พัน.ปฐบ. (๑ รอย.ปตอ.), พัน.ปจว., รอย.วศ., ขกท., พัน.ขกท., พัน.สท., พัน.สต.

๔. ส่วนส่งกำลังบำรุง

มีหน้าที่ให้การสนับสนุนทางด้านการส่งกำลังบำรุงให้กับส่วนราชการต่าง ๆ ในระดับกองทัพบก ได้แก่ การส่งกำลัง การซ่อมบำรุง การส่งกลับและการรักษาผู้ป่วยเจ็บ การขนส่ง และการก่อสร้าง ประกอบด้วย นขต. กรมฝ่ายยุทธบริการต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในการส่งกำลังบำรุง ประกอบด้วย กช. (กคช.กช., ช.๒๑), สส. (พัน.ส.ชวร.เขตหลัง, ส.๑, กองผลิต สป.สาย ส., กองคลัง สื่อสาร, ฯลฯ), สพ.ทบ. (พัน.สพ.ชวร.เขตหลัง, คส.สพ.ทบ., ศชส.สพ.ทบ., กคสป.สพ.ทบ., ฯลฯ) พธ.ทบ. (โรงงานผลิต สป. สาย พธ., โรงงานซ่อมบำรุง สป.สาย พธ., แผนกส่งกำลังเสบียง, กองยกกระบัตรฯ, กองน้ำมันเชื้อเพลิงฯ), พบ. (หน่วยเวชกรรมป้องกัน ทบ., รอย.รดยนต์พยาบาล และ โรงพยาบาล ๓๗ แห่ง), ขส.ทบ. (กองคลัง ส.), พัน.ชวร.บ.ทบ. (นขต.ทบ. ฝាកการบังคับบัญชา

ไว้กับ ศบ.บ.), ศคย.ทบ. (๒ พัน.ชส., กองการบิน, กองยานพาหนะ), กส.ทบ. (กองการสัตวและเกษตรกรรมที่ ๑ - ๓, พัน.สท., พัน.สต.), ยย.ทบ., วศ.ทบ.

๕. สวณภูมิภาค

มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในเขตพื้นที่ รวมทั้ง การศาลทหาร การคดี และการเรือนจำ ดำเนินการระดมสรรพกำลังในเขตพื้นที่ การสนับสนุนหน่วยทหาร การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ การต่อสู้เบ็ดเสร็จ เพื่อรักษาความสงบภายในและการป้องกันประเทศ สวณภูมิภาค ประกอบด้วย มทบ. จำนวน ๓๕ หน่วย (ทภ.๑/ ๙ มทบ., ทภ.๒/ ๑๐ มทบ., ทภ.๓/ ๑๐ มทบ., ทภ.๔/ ๖ มทบ.)

๖. สวณการฝึกศึกษาและหลักนิยม

มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและดำเนินการฝึกและศึกษากำลังพลของกองทัพบก เพื่อให้กำลังพลเหล่านั้นมีความรู้ ความสามารถเหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่อื่นจะทำให้หน่วยต่าง ๆ ของกองทัพบก มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบ สวณการฝึกศึกษาและหลักนิยม ประกอบด้วย ยศ.ทบ. (วทบ., รร.สธ.ทบ., รร.นส.ทบ., ศร., คม., ศป., ศฝยว.ทบ.), รร.จปร., วพม., วพบ., ศบ.บ. และโรงเรียนของหน่วย/เหล่าสายวิทยาการต่าง ๆ จำนวน ๒๒ แห่ง

๗. สวณพัฒนาประเทศ

หน่วยสำหรับการพัฒนาประเทศที่ ทบ. ได้จัดตั้งขึ้นมีอยู่ ๒ ระดับ คือ ระดับกองทัพอากาศ ได้แก่ กองพลพัฒนา จำนวน ๑ กองพลต่อกองทัพอากาศ เพื่อปฏิบัติงานในพื้นที่รับผิดชอบของ กองทัพอากาศ ประกอบด้วย พล.พัฒนา ๑ (๑ พัน.พัฒนา, ๒ พัน.ช., ร้อย.ช.คมบ.), พล.พัฒนา ๒ (๑ พัน.พัฒนา, ๒ พัน.ช.), พล.พัฒนา ๓ (๑ พัน.พัฒนา, ๑ พัน.ช.) และ พล.พัฒนา ๔ (๑ พัน.พัฒนา, ๒ พัน.ช.) และ ระดับกองทัพบก ได้แก่ พล.ช. (ช.๑๑ ประกอบด้วย พัน.ช.คมศ., ช.พัน.๑๑๑, ช.พัน.๖๐๒, ช.ร้อย.๑๔, ช.ร้อย.๑๘, ช.ร้อย.๑๑๕) เพื่อรับผิดชอบด้านการก่อสร้างขนาดใหญ่ที่เป่งงานพิเศษเกินขีดความสามารถของกองพลพัฒนา (กองทัพบก, ๒๕๖๐ : ๔๘-๕๐)

สรุป การจัดส่วนราชการของกองทัพบก มีความซับซ้อน และมีส่วนราชการที่ปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันอีกทั้งยังมีที่ตั้งกระจายอยู่ทั่วทั้งประเทศ ทำให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ ในทุกระดับ โดยมีหน่วยสวณภูมิภาค ที่ประกอบด้วย มทบ. จำนวน ๓๕ หน่วย (ทภ.๑/ ๙ มทบ., ทภ.๒/ ๑๐ มทบ., ทภ.๓/ ๑๐ มทบ., ทภ.๔/ ๖ มทบ.) รวมทั้งหน่วยสวณพัฒนาประเทศ ทั้งในระดับกองทัพอากาศ ได้แก่ พล.ช. (ช.๑๑ ประกอบด้วย พัน.ช.คมศ., ช.พัน.๑๑๑, ช.พัน.๖๐๒, ช.ร้อย.๑๔, ช.ร้อย.๑๘, ช.ร้อย.๑๑๕) และระดับกองทัพอากาศ ได้แก่ กองพลพัฒนา จำนวน ๑ กองพลต่อกองทัพอากาศ เป็นหน่วยหลักในการรับมือกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้น

ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙

ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการเตรียมกำลัง และใช้กำลังในระยะ ๒๐ ปี ทั้งในด้านโครงสร้างและอัตราการจัดหน่วย การเสริมสร้างความพร้อมรบ ความต่อเนื่อง ในการรบ และการปฏิบัติการกิจของ ทบ. ทั้งต่อภัยคุกคามทางทหาร (Conventional Threats) และ ภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหารหรือภัยคุกคามรูปแบบอื่น ๆ

(Non-conventional Threats) เพื่อรองรับ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ และยุทธศาสตร์ทหาร กองทัพอากาศระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) และแผนของหน่วยเหนืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เนื่องจากสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และสถานการณ์ ความสัมพันธ์ของประเทศไทยกับประเทศรอบนอกเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งเทคโนโลยีด้านการทหาร ที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว กองทัพบกจึงมีความจำเป็นต้องทบทวนและปรับปรุงแนวทาง ในการดำเนินงาน ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ด้านต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง ไปตามห้วงระยะเวลา และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผน/ ยุทธศาสตร์กองทัพบก ระยะ ๕ ปี แผนปฏิบัติการ ๔ ปี และแผนปฏิบัติ ราชการประจำปี รวมทั้ง แผนพัฒนาหน่วย/เหล่า ตลอดจนแผนที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ให้สอดคล้อง ต่อไป

๑. วัตถุประสงค์

การจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑.๑ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชา/ฝ่ายอำนวยการ สอนราชการและหน่วยที่เกี่ยวข้องเข้าใจ นโยบาย สามารถ มองเห็นภาพสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง เป้าหมายการจัดเตรียมกำลัง และแนวทางการใช้กำลัง กองทัพบก ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์การป้องกัน ประเทศ กท. และแผน/ยุทธศาสตร์ ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมทั้งการปฏิบัติการกิจ ด้านการทหาร และการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม ทั้งนี้ เพื่อให้ กองทัพบก พร้อมที่จะเผชิญกับภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทั้งภัยคุกคามทางทหาร และภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ตลอดจนเกิด การบูรณาการในการวางแผน และการปฏิบัติของ กองทัพบก ในภาพรวมที่มีการ ประสานสอดคล้องอย่างเป็นเอกภาพ และมีผลเป็นรูปธรรมต่อไป

๑.๒ เพื่อให้กรมฝ่ายเสนาธิการ หน่วย/เหล่าสายวิทยาการ และหน่วยที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นกรอบแนวทาง ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์/แผนพัฒนา ทบ. ระยะ ๕ ปี แผนการปรับปรุง โครงสร้างและการบริหารจัดการ กท. (ในสวนของ ทบ.) และแผนพัฒนาขีดความสามารถ กท. (ในสวนของ ทบ.) ตามห้วงระยะเวลา ตลอดจนการกำหนด แผนงาน/งาน/โครงการต่าง ๆ รวมทั้ง การให้การสนับสนุนด้านงบประมาณให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๑.๓ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ทบ. ได้มีการเตรียมการพัฒนาเสริมสร้างกำลัง กองทัพ และเตรียมการ ใช้กำลัง เพื่อให้พร้อมที่จะเผชิญและเอาชนะภัยคุกคามทุกรูปแบบในห้วง ระยะเวลา ด้วยแนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับแผนและนโยบายของหน่วยเหนือทุกระดับ และสามารถปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

๑.๔ เพื่อใช้เป็นขอพิจารณาพื้นฐานในการควบคุมทิศทางการพัฒนาแนวความคิด ในการจัดเตรียมกำลัง และการใช้กำลัง ทบ. ให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง สถานภาพด้านงบประมาณ รวมทั้งตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามแผนงาน/งาน/ โครงการที่กำหนดไว้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามห้วงเวลาที่กำหนด

๒. กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์

การจัดทำยุทธศาสตร์ ดำเนินการตามกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ (Ends), วิธีการ (Ways) และเครื่องมือ (Means) และใช้ Balanced Scorecard เป็นเครื่องมือช่วยในการเชื่อมต่องาน วัตถุประสงค์กับวิธีการและเครื่องมือ อาศัยมุมมอง ๔ ประการคือ ประสิทธิภาพ (Outcome) คุณภาพบริการ (Output) กระบวนการภายใน (Process) และการพัฒนาองค์กร (Input) โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการ ตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ การทบทวนสภาพแวดล้อมในระยะ ๒๐ ปี (สถานการณ์และภัยคุกคาม)

๒.๒ การตรวจสอบแผน/นโยบายของหน่วยเหนือ ได้แก่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) (ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง), นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔, ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ยุทธศาสตร์ทหารกองทัพไทย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) และยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

๒.๓ การวิเคราะห์/ทบทวนข้อมูลของ ทบ. ได้แก่ ภารกิจตามกฎหมาย เจตนา รมณ/นโยบายผู้บังคับบัญชา ผู้มีส่วนได้เสีย และความพร้อมของ ทบ. รวมทั้งการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรคและความท้าทาย (SWOC) การระบุพันธกิจใหม่ ตลอดจนการทบทวนวิสัยทัศน์

๒.๔ การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมหลัก และการตรวจสอบความเหมาะสม สอดคล้องกับแผน/นโยบาย ของหน่วยเหนือ

๒.๕ การกำหนดแนวทางการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

๓. วิสัยทัศน์กองทัพบก

วิสัยทัศน์ ทบ. ๒๕๗๙ : “เป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่น ของประชาชนและเป็นหนึ่งใน กองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค”

๔. พันธกิจ

๔.๑ การเตรียมกำลัง ได้แก่ ด้านโครงสร้างกำลัง, ความพร้อมรบ, ความต่อเนื่อง ในการรบ และความทันสมัย

๔.๒ การใช้กำลัง ได้แก่ การป้องกันประเทศ, การรักษาความมั่นคงภายใน, การรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในประเทศ, การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน, การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม, การพิทักษ์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับมิตรประเทศ

๕. ประเด็นยุทธศาสตร์ การสนับสนุนการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน

การสนับสนุนการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน ประกอบด้วยงาน ๒ ส่วน ได้แก่ ๑. การพัฒนาประเทศ และ ๒. การช่วยเหลือประชาชน การสนับสนุนการพัฒนาประเทศ มีความมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมสวนราชการพลเรือน และภาคเอกชนในการพัฒนา คุณภาพชีวิตและการเปนอนุของประชาชนให้ดีขึ้น โดยเฉพาะประชาชนที่ยากจน และด้อย โอกาส

ในพื้นที่ทุรกันดารและห่างไกลความเจริญ ให้มีภูมิคุ้มกันปัญหาและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (การพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น ได้ บรรจุไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์) และการพัฒนาเพื่อเสริม ความมั่นคง ที่มุ่งจัดและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ หรือพื้นที่ที่อาจก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงได้อย่าง เหมาะสมกับสถานการณ์ ภัยคุกคามและ สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ โดยนอมนำยุทธศาสตร์การพัฒนา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาต่าง ๆ ต่อไป การช่วยเหลือประชาชน มีความมุ่งหมายเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งกำลังพลและเครื่องมือยุทธโธปกรณ์เข้าให้การช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมฝ่ายพลเรือนในการช่วยเหลือประชาชนในพหุจากภัยพิบัติต่างๆ ทั้งในขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ (ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติ) และขั้นการฟื้นฟูบูรณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ทั้งในยามปกติและยามวิกฤต กลุ่มเป้าหมายหรือผู้มีส่วนได้เสียสำคัญในประเด็น ยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่ รัฐบาล ซึ่งมีความต้องการให้ ทบ. สนับสนุนการบริหารราชการแผ่นดิน ของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ, กลุ่มประชาชนทั่วไป ซึ่งต้องการการมี คุณภาพชีวิตทั้งด้านความ เป็นอยู่และระบบสาธารณสุขป้อนขั้นพื้นฐานที่ดีขึ้น ทั้งในสวนของบุคคล ชุมชน และพื้นที่ในภาพรวม, กลุ่มประชาชนผู้ประสบภัยที่ต้องการได้รับการช่วยเหลืออย่างทันทีในห้วงเวลาวิกฤติในการป้องกัน และ บรรเทาความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่าง ๆ และสวนราชการอื่น ๆ ภาคเอกชนและประชาชน ทั่วไป ซึ่ง ทบ. ต้องการการสนับสนุนตามแนวความคิดยุทธศาสตร์การฝึกกำลังเมื่อมีการปฏิบัติการ ทางทหาร และการเผชิญกับภัย คุกคามอื่นๆ ในภาวะปกติ ดังนั้น สามารถกำหนดเป็นแนวความคิด ในการปฏิบัติ ๒ แนวทาง ได้แก่ ๑. การสนับสนุนการพัฒนาประเทศ และ ๒. การช่วยเหลือ ประชาชน โดยในระยะที่ ๑ - ๒ ให้ความสำคัญในการช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมสวนราชการ พลเรือน และภาคเอกชน ในการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงและพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ของคน และชุมชนให้ดีขึ้น ด้วยการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้เหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้ง จัดระเบียบชุมชนให้มีความ สอดคล้องกับฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมในพื้นที่ สำหรับในสวน ของการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ ซึ่งเป็นความร่วมมือสนับสนุนซึ่งกันและกัน ระหว่างฝ่ายทหารกับฝ่ายพลเรือนในลักษณะการบูรณาการในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้การป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่าง รวดเร็ว ทันเวลา และทันต่อสถานการณ์ ทั้งด้านโครงสร้างและกลไกการจัดการสาธารณภัย ด้านกระบวนการวางแผนและสนับสนุน และ ดานองค์ความรู้และข้อมูล เกี่ยวกับสาธารณภัย สำหรับในระยะที่ ๓ - ๔ ให้ความสำคัญในการเสริม สร้างความเข้มแข็งและรวมกลุ่มในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชน ให้เป็นไปในทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน ตลอดจนการ เสริมสร้างการเรียนรู้และมีภูมิคุ้มกัน ในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยให้ทุกภาคสวนเข้ามามีสวนรวมและมีเครือข่ายประเทศ เพื่อนบ้านในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยและสามารถบริหารจัดการสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ได้อย่างเป็นระบบและมีทิศทางเดียวกัน

๕.๑ การสนับสนุนการพัฒนาประเทศ

๕.๑.๑ วัตถุประสงค์เฉพาะ : ประชาชนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความพร้อมเผชิญปัญหา และภัยคุกคามความมั่นคงได้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทความมั่นคง เฉพาะพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

๕.๑.๒ เป้าหมาย/ตัวชี้วัด :

๕.๑.๒.๑ ความพึงพอใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของตบทบาทของ ทบ. ในการสนับสนุน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (ระดับ ๔)

๕.๑.๒.๒ ความพึงพอใจของชุมชนต่อ ทบ. ในการรณรงค์ และปลุกจิตสำนึก ไหคน ชุมชนในหมู่บ้านเป้าหมาย โดยมีจริยธรรม คุณธรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนา ประเทศ (ระดับ ๔)

๕.๑.๒.๓ ความพึงพอใจของประชาชนต่อ ทบ. ในการสนับสนุน การเสริมสร้างความ เข้มแข็งของเครือข่ายและการรวมกลุ่มในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และ ความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชน (ระดับ ๔)

๕.๑.๒.๔ ความพึงพอใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน ตบทบาทของ ทบ. ในการสนับสนุนการคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างบูรณาการและเป็นระบบ (ระดับ ๔)

๕.๑.๒.๕ ความสำเร็จในการพัฒนาฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพัฒนาประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ทบ. (ระดับ ๔ - ๕)

๕.๑.๒.๖ จำนวนศูนย์ประสานงานรวมพลเรือน-ทหาร ทภ. ที่จัดตั้ง (๔ หน่วย)

๕.๑.๒.๗ ความพร้อมของหน่วย พัน.กร.ทภ. ที่จัดตั้ง จำนวน ๔ หน่วย (รอยละ ๒๕ - ๑๐๐)

๕.๑.๒.๘ การจัดตั้ง บก.และ รอย.บก.ช.๔ (สำเร็จ)

๕.๑.๒.๙ ความสำเร็จในการพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านตามแนวชายแดน และหมู่บ้าน เข้มแข็งคูขนานตามแนวชายแดน (ระดับ ๔ - ๕)

๕.๑.๒.๑๐ ความพึงพอใจของส่วนราชการพลเรือน และภาคเอกชน ต่อ ทบ. ในการช่วยเหลือ สนับสนุน ในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือให้ประชาชนมีความมั่นคง และปลอดภัย (ระดับ ๔ - ๕)

๕.๑.๒.๑๑ ความสำเร็จในการพัฒนาที่มุ่งขจัดและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ที่มีปัญหาความ มั่นคงหรือพื้นที่อาจก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคง (ระดับ ๔ - ๕)

๕.๑.๓ กลยุทธ์/วิธีการ :

๕.๑.๓.๑ ช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมการพัฒนาคน ชุมชน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วม ให้ความสำคัญและมีคุณภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๕.๑.๓.๒ สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๕.๑.๓.๓ สนับสนุนการรณรงค์และปลูกจิตสำนึกให้คน ชุมชนในหมู่บ้าน เป้าหมาย มี จริยธรรม คุณธรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

๕.๑.๓.๔ สนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายประชาชนและการรวมกลุ่มใน การพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชนให้เป็นไปในทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน

๕.๑.๓.๕ สนับสนุนการคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการและเป็นระบบ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ เป็นไปอย่างยั่งยืน

๕.๑.๓.๖ พัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาประเทศ

๕.๑.๓.๗ ปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย เช่น การแปรสภาพและปรับการจัดหน่วย บก.และ รอย.บก.พล.พัฒนาเป็นศูนย์ประสานงานรวมพลเรือน-ทหาร ทภ. การแปรสภาพและปรับการจัดหน่วย พัน.พัฒนาเป็น พัน.กร.ทภ. และการจัดตั้ง บก.และ รอย.บก.ช.๔ เป็นต้น

๕.๑.๓.๘ ช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมโครงการต่าง ๆ ของฝ่ายพลเรือน การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงให้มีความสอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ด้าน ความมั่นคงต่าง ๆ

๕.๑.๓.๙ พัฒนาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่หมู่บ้านตามแนวชายแดนและหมู่บ้านเข้มแข็งคูขนานตามแนวชายแดน

๕.๑.๓.๑๐ สนับสนุนการพัฒนาที่มุ่งขจัดและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคงหรือพื้นที่อาจก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคง เพื่อเอื้ออำนวยต่อการสร้างความมั่นคงปลอดภัยและให้ประชาชน ชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้

๕.๑.๔ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมสำคัญ :

๕.๑.๔.๑ การสนับสนุนการพัฒนาคน ชุมชน เพื่อการพึ่งตนเอง (กร.ทบ., หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๑.๔.๒ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๑.๔.๓ การรณรงค์และปลูกจิตสำนึกจริยธรรม และคุณธรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๑.๔.๔ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายและการรวมกลุ่มในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชน (กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๑.๔.๕ การสนับสนุนการคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างบูรณาการและเป็นระบบ (กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๑.๔.๖ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นไปอย่างยั่งยืน (กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๑.๔.๗ การสร้างเกณฑ์ขั้นมาตรฐานและการประเมินครัวเรือนและชุมชน (กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๑.๔.๘ การพัฒนาฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาประเทศ (กร.ทบ., สส. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๑.๔.๙ การจัดตั้งศูนย์ประสานงานรวมพลเรือน-ทหาร ทภ. (ยก.ทบ., กร.ทบ. และ หน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๑.๔.๑๐ การจัดตั้ง พัน.กร.ทภ. (ยก.ทบ., กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๑.๔.๑๑ การจัดตั้ง บก.และ รอย.บก.ช.๔ (ยก.ทบ., กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๑.๔.๑๒ การสนับสนุน และส่งเสริมสวนราชการพลเรือน และภาคเอกชนในการช่วยเหลือให้ประชาชนมีความมั่นคงและปลอดภัย (กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๑.๔.๑๓ การพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านตามแนวชายแดน และหมู่บ้านเข้มแข็งคูขนานตามแนวชายแดน (ฝกร.ศปก.ทบ. และ กกล.ป้องกันชายแดน)

๕.๑.๔.๑๔ การพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคงหรือพื้นที่อาจก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคง (กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒ การช่วยเหลือประชาชน

๕.๒.๑ วัตถุประสงค์เฉพาะ : การช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม สวนราชการพลเรือนและภาคเอกชน ในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันเวลา และทันต่อสถานการณ์

๕.๒.๒ เป้าหมาย/ตัวชี้วัด :

๕.๒.๒.๑ ความสำเร็จในการบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (ระดับ ๔ - ๕)

๕.๒.๒.๒ ความสำเร็จในการปรับปรุงแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ระดับ ๔ - ๕)

๕.๒.๒.๓ ความสำเร็จในการพัฒนาการจัดโครงสร้างหน่วย กลไกการบริหารจัดการสาธารณภัย กระบวนการวางแผนและสนับสนุนให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๕.๒.๒.๔ ระดับความสำเร็จในการช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ (ระดับ ๔ - ๕)

๕.๒.๒.๕ ความพึงพอใจของสวนราชการ พลเรือน ภาคเอกชน และหน่วยที่เกี่ยวข้องในการฟื้นฟูประสบภัยพิบัติด้านต่าง ๆ ให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ (ระดับ ๔)

๕.๒.๒.๖ จำนวน กองรอยบรรเทาสาธารณภัย ที่จัดตั้งขึ้น (๔ กองรอย)

๕.๒.๒.๗ จำนวน ชุดบรรเทาสาธารณภัยเคลื่อนที่เร็วที่จัดตั้งขึ้น
(๓๕ ชุด)

๕.๒.๒.๘ ความพร้อมและทันสมัยของเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย
(ระดับ ๓ - ๕)

๕.๒.๒.๙ ความสำเร็จในการพัฒนาฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ
ด้านทรัพยากรของประเทศ (ระดับ ๔ - ๕)

๕.๒.๒.๑๐ ความสำเร็จของการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ระหว่างหน่วย
งานทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ (ระดับ ๔ - ๕)

๕.๒.๒.๑๑ ความสำเร็จในการพัฒนาแผนฉุกเฉิน แผนเผชิญเหตุ
และระบบการสื่อสาร ในการปฏิบัติการรวมใหม่มีความพร้อมเผชิญในการบรรเทาภัยพิบัติด้านต่าง ๆ
(ระดับ ๔ - ๕)

๕.๒.๒.๑๒ จำนวนครั้งในการจัดการฝึกอบรมและซักซ้อมแผน/
แนวทางการปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต่อป (๒ ครั้งต่อป)

๕.๒.๒.๑๓ ระดับความสำเร็จในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ
ระหว่างชุมชน ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ระดับ ๔ - ๕)

๕.๒.๓ กลยุทธ์/วิธีการ :

๕.๒.๓.๑ บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งในประเทศ
และต่างประเทศ เพื่อให้ การจัดการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลา
และทันต่อสถานการณ์มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

๕.๒.๓.๒ ปรับปรุงแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกให้มีความ
ทันสมัยสอดคล้องกับ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และแผนบรรเทาสาธารณภัย
กระทรวงกลาโหม

๕.๒.๓.๓ พัฒนาการจัดโครงสร้างหน่วย กลไกการบริหารจัดการ
สาธารณภัย กระบวนการ วางแผนและสนับสนุนให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล ทั้งในประเทศและ
ต่างประเทศ เช่น การจัดตั้งกองร้อย บรรเทาสาธารณภัย จัดตั้งชุดบรรเทาสาธารณภัยเคลื่อนที่เร็ว
เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติที่ต้องการ เครื่องมือและขีดความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน
การจัดชุดบริการแพทย์ฉุกเฉินและชุดแพทย์เผชิญเหตุจาก โรงพยาบาล ทบ. เป็นต้น

๕.๒.๓.๔ ให้การช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นใหญ่โตโดยเร็ว
หรือลดความรุนแรงของภัยพิบัติ โดยประสานความร่วมมือในการปฏิบัติร่วมกับสวนราชการ
ภาคเอกชน และหน่วยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้มีการสูญเสียน้อยที่สุด

๕.๒.๓.๕ ช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมสวนราชการ พลเรือน
ภาคเอกชน และ หน่วยที่เกี่ยวข้องในการฟื้นฟูผู้ประสบภัยพิบัติด้านต่าง ๆ ให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ

๕.๒.๓.๖ จัดหาเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัยให้ทันสมัยและเพียงพอ
ต่อการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๕.๒.๓.๗ พัฒนาและระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ
ด้านทรัพยากรในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติของประเทศ

๕.๒.๓.๘ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ระหว่างหน่วยงานทั้งในประเทศ และต่างประเทศด้านการช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (HA/DR)

๕.๒.๓.๙ พัฒนาแผนฉุกเฉิน แผนเผชิญเหตุ รวมทั้งระบบการสื่อสาร ในการปฏิบัติการรวมใหญ่พร้อมเผชิญในการบรรเทาภัยพิบัติด้านต่าง ๆ

๕.๒.๓.๑๐ เสริมสร้างองค์ความรู้ จัดการฝึกอบรม และซักซ้อมในการ ทดสอบแผน/ แนวทางการปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยพิบัติด้านต่าง ๆ

๕.๒.๓.๑๑ พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยพิบัติด้านต่าง ๆ

๕.๒.๔ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมสำคัญ :

๕.๒.๔.๑ การบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการจัดการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กร.ทบ., หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒.๔.๒ การบูรณาการความร่วมมือกับต่างประเทศในการจัดการ การให้ความช่วยเหลือ ทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติระหว่างประเทศ (ฝกร.ศปก.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒.๔.๓ การปรับปรุงแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพกให้มีความ ทันสมัย (ฝกร. ศปก.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒.๔.๔ การจัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย ทภ. (กร.ทบ., ยก.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒.๔.๕ การจัดตั้งชุดบรรเทาสาธารณภัยเคลื่อนที่เร็ว (ฝกร.ศปก.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒.๔.๖ การจัดชุดบริการแพทย์ฉุกเฉินและชุดแพทย์เผชิญเหตุ จากโรงพยาบาล ทบ. (ฝกร.ศปก.ทบ., พบ., ทภ.๑ - ๔)

๕.๒.๔.๗ การพัฒนาขีดความสามารถด้านการบรรเทาสาธารณภัย ของ รพ.ทบ. และหน่วยเสนารักษ์ (กบ.ทบ., กร.ทบ., พบ., ทภ.๑ - ๔)

๕.๒.๔.๘ การช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ (ฝกร.ศปก.ทบ. และ หน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒.๔.๙ การสนับสนุนการฟื้นฟูผู้ประสบภัยพิบัติ (ฝกร.ศปก.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒.๔.๑๐ การจัดหาเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย (กบ.ทบ., ยก.ทบ., กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒.๔.๑๑ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ดานทรัพยากรในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติของประเทศ (ฝกร.ศปก.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒.๔.๑๒ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการบรรเทาสาธารณภัย ระหว่างหน่วยงาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒.๔.๑๓ การพัฒนาแผนฉุกเฉินและแผนเผชิญเหตุ ในการบรรเทา ภัยพิบัติ (กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒.๔.๑๔ การพัฒนาระบบการสื่อสารในการปฏิบัติการรวมในการบรรเทาภัยพิบัติ (กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒.๔.๑๕ การเสริมสร้างองค์ความรู้ จัดการฝึกอบรม และซักซ้อมในการทดสอบแผนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

๕.๒.๔.๑๖ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กร.ทบ. และหน่วยที่เกี่ยวข้อง)

ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ มีดังนี้ :

๑. มีความพร้อมในการถวายความปลอดภัย ร้อยละ ๑๐๐, ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่พระเกียรติคุณทางสื่อของ ทบ. และกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในระดับมาก

๒. จัดกำลังรบผสมเหล่าได้ จำนวน ๒ ใน ๓ ของ กรม ร./ม. ที่มีอยู่, ปรับลดอัตรากำลังพลใน พัน.ร./ม.ที่ไม่ ประกอบกำลังในกำลังรบผสมเหล่า, อัตรากำลังพลในปี ๒๕๗๙ ลดลงร้อยละ ๒๖ (สูงสุด) จากปี ๒๕๖๐, มีสัดส่วน กำลังพลสำรองในสวนกำลังรบสูงสุดที่ร้อยละ ๔๒, ความพร้อมรบด้านยุทธโศปกรณ์หลัก/สำคัญ อยู่ในระดับ ร้อยละ ๘๐, ยศ.ทบ. สามารถบูรณาการงานดานการศึกษาของทบ. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ, ความสำเร็จของการปรับปรุง โครงสร้างหน่วยในสวนสงกำลังบำรุงสามารถตอบสนองกำลังรบผสมเหล่าได้, กำลังพลสำรองมีขีดความสามารถเท่ากับ กำลังประจำการและสามารถบรรจทดแทนกำลังประจำการได้ทั้งยามปกติและยามสงคราม และการพัฒนาจัดตั้งกำลังประชาชน สามารถสนับสนุนการป้องกันประเทศและการเผชิญต่อภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ

๓. ความสำเร็จของการแก้ไขปัญหา จขต. เกิดความสงบ/สันติสุข และแผนงานพัฒนาต่าง ๆ มีความยั่งยืน, ความสำเร็จของการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ สามารถบูรณาการกลุ่มเห็นต่างเพื่อรวมสร้างและพัฒนาประเทศได้

๔. จัดตั้งชุดบรรเทาสาธารณภัยเคลื่อนที่เร็วได้ จำนวน ๓๕ ชุด

๕. แปรสภาพ พัน.พัฒนา เป็น พัน.กร.ทภ. จำนวน ๔ หน่วย

๖. จัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย จำนวน ๔ กองร้อย

๗. จัดกำลังกองพันเตรียมการสนับสนุนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพได้ จำนวน ๑ กองพัน

๘. มีกำลังพลสำรองอาสาสมัคร ร้อยละ ๑๐๐ ของกำลังพลสำรองทั้งหมด, มีทหารกองประจำการ อาสาสมัคร ร้อยละ ๑๐๐ ของทหารกองประจำการทั้งหมด, กำลังพลพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบสวัสดิการกำลัง พลในระดับมาก, การปรับย้ายกำลังพลตามระบบคุณธรรมอยู่ในกรอบของเกณฑ์ที่กำหนด, ทบ. สามารถปฏิบัติได้ ตามแผนระบบการปลดเกษียณที่จะกำหนดไว้ในระยะที่ ๑ ซึ่งจะช่วยให้ ทบ. มีโครงสร้างกำลังพลประเภทและชั้นยศ ต่างๆ และเกณฑ์อายุที่เหมาะสม, ความพึงพอใจของประชาชนและของกำลังพลต่อการปฏิบัติการกิจของ ทบ. อยู่ในระดับมาก (กองทัพบก, ๒๕๖๐ : ๓-๖๘)

สรุป ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการ เตรียมกำลัง และใช้กำลังในระยะ ๒๐ ปี ข้างหน้า ซึ่งจะทำให้กองทัพบกมีทิศทางในการพัฒนากองทัพไปสู่ จุดมุ่งหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ของรัฐบาลยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ และยุทธศาสตร์ทหารกองทัพไทย พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ โดยกำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ของ ทบ.จำนวน ๖ ประเด็นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์มูลฐานโดยมี เป้าหมายของการดำเนินการได้แบ่งออกได้เป็น ๔ ระยะละ ๕ ปี

แผนพัฒนากองทัพบก ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

กรม. มีมติ เมื่อ ๓๐ มิ.ย. ๕๘ เห็นชอบให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี จึงทำให้หน่วยงานระดับ กระทรวงและสว่นราชการภายในของแต่ละกระทรวง ทำการทบทวน และปรับปรุงยุทธศาสตร์ที่มีอยู่เดิมให้ สอดคล้องกับกรอบและทิศทางการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ หรือจัดทำยุทธศาสตร์ฉบับใหม่ของหน่วยงานขึ้น โดยในสว่นของ กท. ได้ทำการทบทวนยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ กท. (ฉบับปี ๕๕) ซึ่งเดิมไม่ได้ระบุ ห่วงเวลาการดำเนินการไว้ โดยยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ กท. (ฉบับที่ปรับปรุงใหม่) จะกำหนดช่วงเวลา ในการดำเนินการไว้ระยะละ ๕ ปี รวม ๔ ระยะ (๒๐ ปี) โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึง พ.ศ.๒๕๗๙ ในขณะเดียวกัน ทท. (โดย บก.ทท.) ได้ดำเนินการปรับปรุงยุทธศาสตร์ทหาร (ฉบับปี ๕๘) ใหม่มีความทันสมัย และสอดคล้องกับการดำเนินการในระดับกระทรวงและระดับชาติตามที่กล่าวไว้ในเบื้องต้น ทั้งนี้ ร่างยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ซึ่งมีการจัดทำขึ้นเป็นครั้งแรกในระดับ ทบ. จะเป็กรอบ/ทิศทางในการดำเนินการของ ทบ. ทั้งในด้านการเสริมสร้างและพัฒนาหน่วย และการปฏิบัติการกิจตามความรับผิดชอบและที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติมจากหน่วยเหนือ ทั้งการดำเนินการในระยะสั้นหวง ๕ ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำแผนพัฒนา ทบ. ฉบับนี้ (ปี ๖๐ – ๖๔) และแผนระยะปานกลาง (หวง ๕ – ๑๐ ปี) เช่น แผนการปรับปรุงโครงสร้าง ทบ. ปี ๖๐ – ๖๙ เป็นต้น เพื่อรองรับและสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยเหนือในแต่ละระดับ ในห้วงเวลาที่ผ่านมา ทบ. (ตั้งแต่ปี ๓๕) ได้จัดทำแผนพัฒนา ทบ. หวงระยะเวลา ๕ ปี (ฉบับล่าสุด หวงปี ๕๕ – ๕๙) เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานในสว่นที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อม ให้แต่ละ สว่นราชการของ ทบ. (๗ สว่น) โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านต่างๆ ประกอบด้วยด้านโครงสร้างการ จัดหน่วย เพื่อให้หน่วยมีระดับความพร้อมและมีศักยภาพตามความแรงดว่นที่กำหนดไว้ สำหรับการปฏิบัติ การกิจและบทบาทหน้าที่ตามที่ ทบ. ได้รับมอบหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถตอบสนองต่อการปฏิบัติการกิจป้องกันประเทศ ตามความต้องการกำลังและขั้นตอนการใช้กำลัง ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ การป้องกันประเทศ (ระดับ กท.) และแผนป้องกันประเทศ (ระดับ ทท. และ ทบ.) อย่างบรรลุผลสำเร็จได้ ในทุกระดับของความขัดแย้ง

จากการที่รัฐบาลได้ออก พ.ร.ฎ. วาดวยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยมีความประสงค์จะให้ใช้บังคับกับสว่นราชการ ในทุกระทรวง ทบวง กรม ทั้งที่เป็นราชการสว่นกลางและราชการสว่นภูมิภาค รวมทั้งหน่วยงานอื่นที่อยู่ในกำกับของราชการฝ่ายบริหาร ที่มีการจัดตั้งขึ้นและมีการปฏิบัติราชการ เช่นเดียวกับกระทรวง ทบวง กรม โดยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และ

กรอบแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ทบ. ในฐานะเป็นสวนราชการตาม พ.ร.ฎ.๙ ดังกล่าว จะต้องจัดทำ “แผนปฏิบัติการราชการ” ห้วงระยะเวลา ๔ ป และรายป เพื่อรองรับแผนปฏิบัติการของ กท. และ “แผนการบริหารราชการแผ่นดิน” ซึ่งเป็นแผนการบริหารของรัฐบาลมีระยะเวลา ๔ ป ซึ่งเป็นการนำนโยบายของรัฐบาลมาแปลงเป็นแผนโดยสอดคล้องกับ แนวนโยบายของรัฐตามรัฐธรรมนูญและแผนพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี ทุกสวนราชการจะใช้รูปแบบการจัดทำแผนปฏิบัติการที่เหมือนกัน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของสวนราชการ (วิสัยทัศน์ และเป้าประสงค์การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของหน่วย) และการบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่า (ตัวชี้วัด กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการที่จะเป็นสิ่งที่กำหนดงบประมาณของสวนราชการในแต่ละป)

๑. ความมุ่งหมาย :

แผนพัฒนา ทบ. (ระยะ ๕ ป) ฉบับปัจจุบัน มีความมุ่งหมายสำคัญเพื่อการจัดเตรียมกำลัง ทบ. ในเชิงการเสริมสร้างความพร้อมให้กับหน่วยในการปฏิบัติงานที่เป็นภารกิจหลักของ ทบ. อันได้แก่ การป้องกัน ประเทศ การพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขต ที่ประเทศไทยมีสิทธิ อธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ ผลประโยชน์ของชาติ และความสงบเรียบร้อยของ ประชาชนภายในประเทศ ด้วยการกำหนดปัจจัยหลักในการดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย ด้านโครงสร้าง สวนราชการใน ทบ. (ประเภท และจำนวน) ด้านความพร้อมรบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (กำลังพล, ยุทโธปกรณ์, การฝึกศึกษา และแผนการปฏิบัติ) ด้านความต่อเนื่องในการรบ และด้าน ความทันสมัย ซึ่งจะเปรียบเสมือนยุทธศาสตร์ในการเตรียมกำลัง ทบ. ในห้วง ๕ ป ในขณะที่แผนปฏิบัติการของ ทบ. (ห้วง ๔ ป) มุ่งเน้นในการกำหนดเป้าหมายในการบริหารจัดการและการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของ ทบ. ทั้งในเรื่องการเตรียมกำลังและการปฏิบัติการในต่างแดนต่างๆ เช่น การพิทักษ์รักษา และเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์, การป้องกันประเทศ, การรักษาความมั่นคงของรัฐ, การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ ตลอดจนการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน ดังนั้น การจัดทำแผนปฏิบัติการ ในสวนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมกำลัง ทบ. จำเป็นที่จะต้องยึดถือกรอบและแนวทางในการดำเนินการตามที่ได้ กำหนดไว้ในแผนพัฒนา ทบ. ดังกล่าว ซึ่งจะนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากร (งบประมาณ) ตามความเร่งด่วน ผลผลิตและกิจกรรมของ ทบ. ทั้งในสวนของการดำเนินงานแยกตามกลุ่มงานและโครงการของ ทบ. เช่น กลุ่มงานกำลังพลและกำลังสำรอง, กลุ่มงานด้านยุทธการ การฝึกและวิจัย, กลุ่มงานโครงการ เสริมสร้างหน่วยและยุทธโปกรณ์, กลุ่มงานสงกำลังและซ่อมบำรุงยุทธโปกรณ์, กลุ่มงานการข่าว และ โครงการพัฒนาระบบกำลังสำรองแผนพัฒนา ทบ. ป ๖๐ - ๖๔ ซึ่งเป็นแผนเชิงนโยบายหรือเปรียบเสมือน ยุทธศาสตร์ในการเตรียมกำลัง ทบ. (ระยะสั้น) จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการเตรียมความพร้อมและเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับ ทบ. (Army Capability) เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิบัติการของ ทบ. (Capability Based Approach) โดยการกำหนดแนวทางในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างและอัตรากิจการจัดหน่วย, ด้านการเสริมสร้างความพร้อมรบด้านกำลังพลและยุทธโปกรณ์หลัก/สำคัญ, การพัฒนาขีดสมรรถนะหลักให้กับกำลังพลและหน่วย (การฝึกศึกษา

และหลักนิยม), ด้านการสนับสนุนและ ความต่อเนื่องในการรบ (การข่าว, การส่งกำลังและซ่อมบำรุง, กิจการพลเรือน, ระบบกำลังสำรอง, ระบบสำรอง สงครามและคลัง สป.), ด้านความทันสมัย และ ด้านการต่างประเทศ (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความร่วมมือด้านความมั่นคงต่างประเทศ) อันจะเป็นการดำเนินการที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนา ทบ. ป ๕๕ - ๕๙ ซึ่งสิ้นสุดระยะเวลาของการดำเนินการตามกรอบ/แนวทางที่กำหนดไว้ใน ก.ย.๕๙ ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจัยทางด้านการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ด้านความมั่นคง และข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ ได้ส่งผลให้การดำเนินการตามแผนพัฒนา ทบ. ในทางที่ผ่านมายังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทุกประการ ดังนั้น ทบ. จึงมีได้ทำการวิเคราะห์และทบทวนปัจจัยแวดล้อมในเรื่องดังกล่าว เพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางการพัฒนา ทบ. ฉบับนี้ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อการปฏิบัติการกิจของ ทบ. ในห้วง ๕ ปี ข้างหน้า เพื่อให้หน่วยที่เกี่ยวข้องของ ทบ. ได้นำไปใช้เป็นกรอบ แนวทางการปรับปรุงระบบงานในความรับผิดชอบ และพัฒนาหน่วย/เหล่า ให้อุดมคติซึ่งกันและกัน และเป็นไป ในทิศทางเดียวกันต่อไป

๒. ขอบเขตและวัตถุประสงค์

๒.๑ ขอบเขต : แนวทางการดำเนินการตามแผนฉบับนี้ มุ่งเน้นการเสริมสร้างขีดความสามารถ ให้กับ ทบ. ตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเป็นพื้นฐานประกอบกับกรอบงบประมาณที่คาดว่าจะ ทบ. จะได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อเสริมสร้างและพัฒนา กองทัพในแต่ละปี เป็นระยะเวลา ๕ ปี ข้างหน้า (ป ๖๐ - ๖๔) โดยพิจารณาจากภารกิจที่ ทบ. จะต้องปฏิบัติทั้งภารกิจด้านการทหาร และการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาสำคัญของชาติ และ มุ่งไปสู่แนวคิดการใช้กำลังของ ทบ. ในระยะปานกลาง - ระยะยาว (๑๐ - ๒๐ ปี) ตามร่างยุทธศาสตร์ การป้องกันประเทศ กท. พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ และร่างยุทธศาสตร์ทหาร ทบ. พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ในลักษณะของการใช้กำลังที่มีขนาดกำลังที่เหมาะสม มีความคล่องแคล่วในการเคลื่อนที่ มีความสมบูรณ์ ในตัวเอง และสามารถเข้าปฏิบัติการป้องกันประเทศได้ในทุกพื้นที่ปฏิบัติการ และมีการบริหารจัดการ หน่วยพร้อมทั้งกำลังพลและยุทโธปกรณ์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติการทางทหารที่นอกเหนือจากสงครามได้อย่างสอดคล้องกับประเภทและรูปแบบของภัยคุกคามตามกาลสมัยในแต่ละช่วงเวลา

๒.๒ วัตถุประสงค์ :

๒.๒.๑ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชา/ฝ่ายอำนวยการ สวมนาการ และหน่วยที่เกี่ยวข้อง เข้าใจ นโยบายและทิศทาง/เป้าหมายในการจัดเตรียมกำลัง และแนวคิดเกี่ยวกับการใช้กำลัง ทบ. ในห้วง ๕ ปี ข้างหน้า ซึ่งจะต้องที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนของหน่วยเหนือในระดับ ทท., กท. และระดับชาติ โดย ทบ. จะต้องจัดเตรียมและใช้กำลังให้ครอบคลุมทั้งการปฏิบัติการกิจด้านการป้องกันประเทศ และการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม

๒.๒.๒ เพื่อให้หน่วย/เหล่าสายวิทยาการ และหน่วยที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนงานการพัฒนาหน่วย/เหล่า รวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาระบบงาน กท. (ในสวนของ ทบ.) ให้อุดมคติกันต่อไป ตลอดจนการกำหนดแผนงาน/งาน/โครงการต่างๆ ซึ่งเป็นสวนหนึ่งของการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีของ ทบ.

๒.๒.๓ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ทบ. มีระดับขีดความสามารถที่จะเผชิญและเอาชนะ ภัยคุกคามทุกรูปแบบในห้วงระยะเวลา ด้วยแนวทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายและแผนของหน่วยเหนือ ทุกระดับ

๒.๒.๔ เพื่อใช้เป็นข้อพิจารณาพื้นฐานในการกำหนดทิศทางการพัฒนาแนวความคิดในการจัดเตรียมกำลัง และการใช้กำลัง ทบ. ให้สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง และสถานภาพ ดานงบประมาณ ตามห้วงเวลาที่กำหนด

๓. ภาระหน้าที่ และพันธกิจของ ทบ.

๓.๑ ภาระหน้าที่ของกองทัพบก ตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๕๕๙ หมวดที่ ๕ (หน้าที่ของรัฐ) กำหนดไว้ว่า “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่ง อาณาเขตและเขตที่ประเทศไทย มีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิ และผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐพึงจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”

๓.๒ พันธกิจของ ทบ.

๓.๒.๑ การเตรียมกำลัง ได้แก่ ด้านโครงสร้างกำลัง, ความพร้อมรบ, ความต่อเนื่องในการรบ และ ความทันสมัย

๓.๒.๒ การใช้กำลัง ได้แก่ การป้องกันประเทศ, การรักษาความมั่นคงภายใน, การรักษาความสงบ เรียบร้อยภายในประเทศ, การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน, การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม, การพิทักษ์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับมิตรประเทศ

๔. แนวทางการใช้กำลัง ทบ. ปฏิบัติการด้านความมั่นคงอื่น ๆ ในรูปแบบการใช้กำลังติดอาวุธสังหารและยับยั้ง (Lethal and Non-lethal Weapons) แข็งบงคับ (Hard Power)

การใช้กำลัง ทบ. มีขอบเขตของภารกิจที่ต้องปฏิบัติ ประกอบด้วย การป้องกันประเทศ การพิทักษ์และ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศ และการปฏิบัติการด้านอื่นๆ โดยใช้กำลังทหารตามที่ได้รับมอบหมายตามขอบเขตและ อำนาจหน้าที่ของหน่วยเหนือตั้งแต่ระดับ ทท., กท. และรัฐบาล ทั้งนี้ เพื่อให้สะดวกต่อการเตรียมกำลัง ตามแผนพัฒนา ทบ. ฉบับนี้ จึงได้จัดประเภทการใช้กำลัง ทบ. เป็น ๒ รูปแบบ ประกอบด้วยการใช้กำลัง เพื่อการป้องกันประเทศเพื่อเผชิญกับ ภัยคุกคามทางทหารแบบดั้งเดิม (Traditional Threats) หรือเพื่อการ สงครามตามแบบ และการใช้กำลัง/การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากการสงครามเพื่อเผชิญ/ตอบสนอง ต่อภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ (Non-Traditional Threats) สำหรับรายละเอียดในการใช้กำลังทั้งสองรูปแบบ ดังกล่าว จะปรากฏอยู่ในแผนหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้องของ เซน แผนป้องกันประเทศ, แผนเผชิญเหตุ, คำสั่งการป้องกันชายแดนประจำป, แผนการ ถปภ./รปภ., แผนรักษาความสงบเรียบร้อย, แผนบรรเทาสาธารณภัย, และแผนต่อต้านการก่อการร้าย เป็นต้น โดยแผน/คำสั่งเหล่านี้ จะมีการกำหนดแนวความคิดในการใช้กำลังความต้องการกำลังในการปฏิบัติการกิจ (ประเภท/จำนวน) ขั้นตอนการปฏิบัติ รวมทั้ง

ความสำคัญและความแรงดวน ในการปฏิบัติการกิจให้บรรลุเป้าหมายในแต่ละขั้นตอนไว้ สำหรับการปฏิบัติการตามความมั่นคงอื่น ๆ ในรูปแบบการใช้อำกำลังติดอาวุธสังหารและยับยั้ง (Lethal and Non-lethal Weapons) เชิงบังคับ (Hard Power) : เพื่อป้องปราม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ การปกป้องและพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในประเทศ และการต่อต้านการก่อการร้าย การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การสกัดกั้นแรงงานต่างด้าว ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และการป้องกันและดำเนินการต่อการกระทำผิดกฎหมายในพื้นที่ชายแดน ตลอดจนการจัดกำลังในกรอบของสหประชาชาติเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ (Peace Operations) และการจัดกำลังและยุทโธปกรณ์/เครื่องมือ (Military Tools and Equipment) เชิงส่งเสริม/ สนับสนุน (Soft Power) เพื่อปฏิบัติการกิจในรูปแบบการให้การช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐและการปฏิบัติการกิจหลักของสวราชการอื่นๆ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของกองทัพตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ได้แก่ การเทิดทูนและถวายพระเกียรติสถาบันพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ การพัฒนาประเทศการช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาภัยพิบัติ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ และการช่วยเหลือประชาชนและ บรรเทาภัยพิบัตินานาชาติ (International Humanitarian Assistance and Disaster Reliefs) ทั้งในกรอบอาเซียน ภูมิภาค และสหประชาชาติ เป็นต้น

การพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน : การปฏิบัติการกิจของ ทบ. โดยการ สนับสนุนกำลังพลส่วนบุคคล และการจัดหน่วยเฉพาะกิจตั้งแต่ระดับชุดปฏิบัติการจนถึงระดับกองร้อย ภายใต้การควบคุมและอำนวยการปฏิบัติโดย ทภ. กองพล/มทบ. หรือหน่วยระดับรองลงไปจนถึงระดับกองพัน ในพื้นที่ โดยดำเนินการในรูปแบบต่างๆ อาทิ การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อความมั่นคง โดยมีกำลังป้องกันชายแดนเป็นหน่วยปฏิบัติหลัก ด้วยการจัดชุดปฏิบัติการพลเรือนเขาดำเนินการต่อหมู่บ้าน เป้าหมาย ทั้งในสวนของการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนและการพัฒนาคุณภาพคนและชุมชนพื้นที่ชายแดน การจัดกำลังของหน่วยในสวนภูมิภาค และสวนพัฒนาประเทศสนับสนุนงานตามโครงการพระราชดำริ และ การสนับสนุนงานตามที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากรัฐบาลหรือเมื่อได้รับการร้องขอจากสวราชการหรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนาประเทศและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ เช่น โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ โครงการแกปปัญหา/ป้องกันภัยแล้ง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการช่วยเหลือ ประชาชนตามความแรงดวน และตามบทบาทของ ทบ. เช่น การช่วยเหลือประชาชนจากภัยธรรมชาติและ สาธารณภัย, การฝึกอบรมเยาวชน, การบริการและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ทั้งนี้การใช้อำกำลัง ตามภารกิจนี้ จะต้องพิจารณาหน่วย ให้เหมาะสมกับพื้นที่และประเภทของงาน/กิจ และจะต้องไม่ส่งผล กระทบต่อการปฏิบัติการกิจการป้องกันประเทศซึ่งเป็นภารกิจหลักของ ทบ.

๕. แนวความคิดการพัฒนา ทบ. ในทวงป ๖๐ - ๖๔

เพื่อให้ ทบ. สามารถมีความพร้อมและสามารถปฏิบัติการกิจหลักในการป้องกันราชอาณาจักร จากภัยคุกคามทางทหาร (Military Traditional Operations) และการปฏิบัติการกิจเพื่อความมั่นคงด้านอื่นๆ จะต้องจัดเตรียมและเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับหน่วยที่จัดตั้งไว้แล้ว

และที่มีความจำเป็น ที่จะต้องจัดตั้งเพิ่มเติม โดยการกำหนดโครงสร้างการจัดสวนราชการของ ทบ. ให้มีความเหมาะสมและ เพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจ รวมทั้งพัฒนาปรับปรุงระบบการบริหารจัดการ และการดำเนินงานของแต่ละ ส่วนงาน (ระบบงาน) ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องและสมดุลกัน ทั้งระบบ ซึ่งจากแนวคิดในการใช้กำลัง ทบ. จะเห็นได้ว่า ทบ. มีบทบาทในการจัดกำลังแบบประจำ ทั้งปเพื่อปฏิบัติภารกิจตามแผนป้องกันชายแดน (ประมาณ ๓๒,๐๐๐ นาย /กำลังพลในสวนของ ทบ. จำนวน ๒๕,๐๐๐ อัตรา) และการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักรในพื้นที่ จชต. (ประมาณ ๒๘,๐๐๐ นาย) โดยกำลังดังกล่าว จัดจากหน่วยระดับกองพัน เป็นหลักซึ่งมีการจัดหน่วยที่สมบูรณ์ ในตัวเอง ในขณะเดียวกัน ทบ. ยังต้องใช้กำลังอีกสวนหนึ่งเพื่อปฏิบัติ ภารกิจตามเหตุการณ์หรือ สถานการณ์ที่เป็นภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่และเวลา เช่น การรักษา ความสงบเรียบร้อย ภายในประเทศ และการช่วยเหลือประชาชน เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ชัดเจน และต่อเนื่องในการเตรียมกำลัง ทบ. ให้เหมาะสมกับภารกิจและพื้นที่ จึงให้หน่วยระดับกองพัน ทุกหน่วยดำเนินการตามแนวคิดในการบริหารจัดการกำลังระดับกองร้อยให้มีระดับความพร้อมรบ ที่ลดหลั่นกันไป ๓ ระดับ จากระดับสูงสุดเพื่อการปฏิบัติภารกิจตามแผนป้องกันประเทศ และการใช้ กำลังติดอาวุธแบบ Hard Power, ระดับรองลงมาเพื่อการปฏิบัติภารกิจอื่นๆ ที่มีใช้สงครามแบบ Soft Power ในเชิงส่งเสริม/ สนับสนุน/ช่วยเหลือการปฏิบัติตามแผนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาภัยพิบัติและการพัฒนาประเทศ และระดับต่ำสุดเป็นกำลัง เตรียมพร้อม ณ ที่ตั้งหน่วย โดยกำหนดวงรอบ ในการจัดกำลังพลทั้ง ๓ กองร้อย เพื่อให้ได้รับการฝึกศึกษา และสามารถประกอบกำลังในระดับสูงขึ้น (กองพัน และกรมผสม) ในการปฏิบัติภารกิจ ตามขีดความสามารถของหน่วย (รบตามแบบ) และภารกิจอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการรบ ทั้งนี้ การพัฒนาหน่วยต่าง ๆ ใน ทบ. ทั้งระบบในห้วงระยะการดำเนินการตาม แผนพัฒนา ทบ. ฉบับนี้ ยังคงให้มีการแบ่งกลุ่มหน่วยงานของ ทบ. ตามบทบาทและภาระหน้าที่ของหน่วย ออกเป็น ๗ กลุ่ม (สวนราชการ) แนวทางการใช้ กำลังของ ทบ. ในการป้องกันประเทศในกรอบของ พล.ร./ม. โดยมีหน่วยรองหลักระดับ กรม ร./ม., หน่วยสวน ฐานกองพล และหน่วยระดับกองพัน ที่มีหน้าที่ และบทบาทในการรบ การสนับสนุนการรบ และการสนับสนุน การช่วยรบ โดย ทบ. จะพิจารณา เพิ่มเติมอำนาจกำลังรบให้กับ พล.ร./ม. ด้วยการจัดกำลังจากหน่วย สนับสนุนการรบของ ทบ. (หน่วย ป., ช., ส., ฯลฯ) รวมทั้งแนวทางการใช้กำลัง ทบ. ในการปฏิบัติการ ทางทหารที่ นอกเหนือจากการสงครามตามกรอบแนวคิดการใช้หน่วยทหารประจำพื้นที่ โดยเน้นที่หน่วย ระดับกองพันที่มีที่ตั้งหน่วยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ มทบ. ในการรักษาความมั่นคงภายใน และการช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาภัยพิบัติ เป็นต้น ในห้วงปี ๖๐ - ๖๔ มีแนวทางในการ กำหนดโครงสร้าง และการจัดหน่วย และการปรับปรุงโครงสร้าง ทบ. (๗ สวนราชการ) รวมทั้ง การกำหนดระดับความพร้อมรบ (ด้านกำลังพล และยุทธโธปกรณ์) การดำเนินการด้านฝึกศึกษาและ หลักนิยม ตลอดจนความต่อเนื่องในการรบ และความทันสมัย และการพัฒนาปรับปรุงการบริหาร จัดการระบบงานของ ทบ. ดังนี้

๕.๑ ดานโครงสร้างและการจัดหน่วย : ทบ. มีการจัดหน่วยที่กะทัดรัดและ เหมาะสมในการป้องกัน ประเทศ และเพื่อรองรับการปฏิบัติภารกิจที่ไม่ใช่สงครามที่เป็นภัยคุกคาม ในรูปแบบต่างๆ โดยในระยะยาว (๑๐ ปี) จะมีกำลังรบแบบผสมเหล่าระดับกรมที่มีความสมบูรณ์

ในตัวเอง และหน่วยกำลังรบประจำพื้นที่ ในการปฏิบัติการทางทหารที่นอกเหนือจากสงคราม ทั้งนี้ ในสวนของหน่วยสนับสนุนการรบ หน่วยส่งกำลังบำรุง หน่วยฝึกศึกษาและหลักนิยม หน่วยสวน ภูมิภาค และหน่วยในสวนการพัฒนาประเทศ ต้องมีการปรับปรุง โครงการหน่วยให้ได้สัดส่วน ที่เหมาะสมต่อโครงสร้างของหน่วยกำลังรบทั้งสองแบบดังกล่าว โดยในหวง ๕ ปแรก (ป ๖๐ - ๖๔) ให้ดำเนินการตามความเร่งด่วน ดังนี้

๕.๑.๑ หน่วยในสวนกำลังรบและสนับสนุนการรบ : ในหวงที่ ทบ. อยู่ระหว่าง การศึกษา และพิจารณาปรับการจัดหน่วยในสวนกำลังรบของ พล.ร. ไปสู่โครงสร้างการจัดหน่วยกำลัง รบผสมเหล่า ระดับกรม (Combined Arms Regiment) ให้ดำรงขีดความสามารถและโครงสร้างการจัดหน่วยในรูปแบบ พล.ร./พล.ม. ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑.๑ ดำรงความมุ่งหมายในการเสริมสร้างความสมบูรณ์ให้กับ พล.ร.๗ และ พล.ม.๓ ด้วย การจัดตั้งหน่วยเพิ่มเติม โดยดำเนินงานภายใต้วัตถุประสงค์ ของ “โครงการจัดตั้ง พล.ร.๗” (ระยะที่ ๒) และ “โครงการจัดตั้ง พล.ม.๓” (ระยะที่ ๒) ตามความจำเป็นทางด้านยุทธการ ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ ของประเทศ และนโยบายของรัฐบาลด้านการ ขออนุมัติอัตรากำลังพลเพิ่มเติมให้กับ ทบ. โดยหน่วยที่จะพิจารณา จัดตั้งเพิ่มเติม ประกอบด้วย ร.๒๔ และหน่วยในอัตรา (กรม ร.เบา), บก. และ ร้อย.บก. ป.๗, ส.พัน.๗, ร้อย.สท. พล.ร.๗, ร.๒๗ และ หน่วยในอัตรา (กรม ร.เบา), ร้อย.ลว.ไกล ๗ และ ช.พัน.๗ สำหรับหน่วยที่จะ พิจารณาจัดตั้งเพิ่มเติม ให้กับ พล.ม.๓ ประกอบด้วย ๑ พัน.ม. (นขต. ม.๖), ๑ พัน.ม. (นขต. ม.๗), พัน.ม. (ลว.), พัน.ส. และ พัน.ช

๕.๑.๑.๒ หน่วย ร. : ยังคงให้มีการจัดหน่วยในปัจจุบัน ๙ พล.ร. รวมทั้งสิ้น ๗๖ กองพัน (เวน พัน.ร.มทบ.๑๑, พัน.ร.มทบ.๒๑, ศร.พัน.๑, ศร.พัน.๒, พัน.ร.รร.จปร., พัน.ร.ศสร., ร.๑๑๑ พัน.๑, ร.๑๑๑ พัน.๒, ร.๑๑๒ พัน.๑) มีรูปแบบการจัดหน่วย ๓ รูปแบบเช่นเดิม ซึ่งประกอบด้วย หน่วยทหารราบมาตรฐาน (หน่วย ร.), หน่วย ร.ยก. (พล.ร.๒ รอ.) และหน่วย ร.เบา (พล.ร.๙ และ พล.ร.๑๕ รวมทั้ง กรม ร./พัน.ร. ของ พล.ร.๔ และ พล.ร.๗ บางส่วน ซึ่งได้จัดตั้ง แลวและอยู่ระหว่างการจัดหน่วยเพิ่มเติมตามโครงการจัดตั้ง พล.ร.๗) โดย

๑. พิจารณาแปรสภาพการจัดหน่วย กรม ร. และ พัน.ร. ไปสู่การจัดหน่วย กรม ร./ พัน.ร. (รูปแบบใหม่) ตาม อจย.หมายเลข ๗ - ๑๑ (๒๕ ก.พ.๕๒) กรม ร. และ อจย.หมายเลข ๗ - ๑๕ (๒๕ ก.พ.๕๒) พัน.ร. เพิ่มเติมให้กับหน่วย ร. ในสวนที่เหลือของ พล.๑ รอ., พล.ร.๓, พล.ร.๖, พล.ร.๔, พล.ร.๗ และ พล.ร.๕

๒. ดำเนินการแปรสภาพ นขต. พล.ร.๒ รอ. เพิ่มเติม เพื่อนำไปสู่การจัดหน่วย ร.ยก. ทั้งกองพล โดยแปรสภาพ ๒ พัน.ร. (ร.๒ รอ. จำนวน ๑ กองพัน และ ร.๒๑ รอ. จำนวน ๑ กองพัน) และ ช.พัน.๒ รอ. ไปสู่การจัดหน่วยแบบยานเกราะ ทั้งนี้ หากสามารถ ดำเนินการได้ตามแผนจะยังคงเหลือการ ดำเนินการแปรสภาพหน่วย ร. อีก ๒ กองพัน ซึ่งจะ ดำเนินการในหวงป ๖๖ - ๖๙ ต่อไป

๕.๑.๑.๓ หน่วย ม. : ยังคงให้มีการจัดหน่วยในปัจจุบัน ๓ พล.ม. รวมทั้งสิ้น ๒๙ พัน.ม. (เวน ม.พัน.๒๒ และ ม.พัน.๒๙) ที่มีการจัดหน่วยเพื่อรองรับภารกิจอื่น) มีรูปแบบการจัดหน่วย ๓ รูปแบบเช่นเดิม ซึ่งประกอบด้วยหน่วย ม. (ถ.), ม. (ก.) และ ม. (ลว.) โดย

๑. ดำเนินการแปรสภาพ กรม ม. (ม.๒) ของ พล.ม.๑ ให้มีขีดความสามารถ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ปฏิบัติการ โดยมีโครงการการจัดหน่วยแบบ กรม ม. แบบพิเศษ ซึ่งประกอบด้วยหน่วย ๓ พัน.ม.(ก) และ ๑ ร้อย.ม.(ลว.) โดยการแปรสภาพการจัดหน่วย ม.พัน.๗ และ ม.พัน.๑๐ จากเดิมการจัดหน่วย ตามหมายเลข อจย. ๑๗ - ๕๕ ก. (๑๐ มิ.ย.๒๕) พัน.ม.(ลว.) ไปสู่การจัดหน่วยแบบ พัน.ม. (ก.)

๒. พิจารณาแปรสภาพการจัดหน่วย กรม ม. ของ พล.ม.๒ รอ. โดยปรับการจัดหน่วย ม.๔ รอ. จากเดิม กรม ม. (มาตรฐาน) ซึ่งประกอบด้วย ๒ พัน.ม.(ก.) และ ๑ พัน.ถ. ไปสู่โครงการจัดหน่วย กรม ม. ซึ่งประกอบด้วยหน่วย ๑ พัน.ม.(ก) และ ๒ พัน.ถ. เพื่อให้หน่วยระดับกรมมีอำนาจการยิงที่สูงขึ้น

๓. พิจารณาแปรสภาพการจัดหน่วย กรม ม. และ พัน.ถ. ไปสู่การจัดหน่วยตาม อจย.หมายเลข ๑๗ - ๑๕ (๑๐ ก.ค.๕๘) พัน.ม.(ถ.) (พัน.ถ. รูปแบบใหม่) โดยปรับลดอัตรา ถ. จากเดิม กองพันละ ๕๑ คัน เป็นกองพันละ ๔๔ คัน เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธวิธีการใช้หน่วย ถ. ในอนาคต รวมทั้ง การพิจารณาปรับ อจย. พัน.ม.(ยก.) และ พัน.ม.(ลว.) ให้มีความสอดคล้องกัน

๕.๑.๑.๔ หน่วย รพศ. : ดำรงโครงสร้างการจัดหน่วย รพศ. ตามโครงสร้างการจัดหน่วย ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย พล.รพศ.๑ (รพศ.๑ - ๕) โดยแต่ละกรมประกอบด้วย ๒ พัน.รพศ. เวณ รพศ.๓ ประกอบด้วย ๑ พัน.จจ. และ ๑ พัน.ปพ. ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วย รพศ. มีความกะทัดรัด อ่อนตัว ทันสมัย และมีขีดความสามารถในการปฏิบัติการสงครามพิเศษ และการปฏิบัติการสงครามนอกแบบในการสนับสนุน การกิจการรักษาความมั่นคงภายในพื้นที่ชายแดน ในรูปแบบการปฏิบัติการสงครามนอกแบบ, การต่อสู้ การก่อการร้าย, การปฏิบัติการโดยตรง, การลาดตระเวนพิเศษ, การปฏิบัติการจิตวิทยาและกิจการพลเรือน การป้องกันภายในให้กับมิตรประเทศ รวมถึงกิจกรรมพิเศษอื่น ๆ ด้วยการปรับปรุงแก้ไขอัตราการจัดหน่วย นสศ., พล.รพศ., กรม รพศ., พัน.รพศ. พัน.จจ., พัน.ปจว., พัน.ปพ., ร้อย ลว.ไกล และ ร้อย.ฝรพ. ตลอดจน กอง พธ.สกอ. และปรับปรุง อจก. ศสพ. ให้มีความเหมาะสมและตอบสนองต่อการปฏิบัติการกิจของ ทบ. ทั้งในสวนของการรบตามแบบทั้งในยามปกติและเมื่อประเทศเข้าสู่ภาวะสงคราม และการปฏิบัติการกิจ ทางทหาร นอกเหนือจากสงคราม

๕.๑.๑.๕ หน่วย ทพ. : ปรับปรุงอัตราการจัดหน่วย ทพ. ให้มีความเหมาะสมกับภารกิจและ ขีดความสามารถของหน่วย โดยยังคงให้ดำรงไว้ซึ่งบทบาทและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของกำลังประจำถิ่น และหน่วยจรยุทธ มีขีดความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการข่าวและการแจ้งเตือนในระดับยุทธศาสตร์ การทดแทนกำลังรบหลักตั้งแต่ยามปกติ ในการปฏิบัติการกิจป้องกันประเทศ การปฏิบัติการกิจทางทหาร นอกเหนือจากสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสนับสนุนการสร้างสภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัยให้กับประชาชน และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ จชต. รวมทั้งภารกิจปฏิบัติการในพื้นที่สวนหลังในยามสงครามได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในทวป ๖๐ - ๖๔ ยังคงสถานภาพโครงสร้างกำลัง ทพ. ที่ ทบ. จัดตั้งไว้แล้ว จำนวน ๒๒ กรม ทพ. (รวม ๒๗๖ กองร้อย) และ ๑๒ มว.ทพ.หญิง (รวม ๗๑ หมู่) โดยปัจจุบัน ทบ. จัดกำลัง ทพ. สนับสนุนการปฏิบัติการกิจการป้องกันชายแดนในเขตรับผิดชอบของ ทภ.๑ - ทภ.๓ รวม ๑๐ กรม ทพ.

และ ๓ มว.ทพ.หญิง และสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจการป้องกันชายแดนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ ทภ.๔ และภารกิจการรักษาความมั่นคงภายในพื้นที่ จขต. รวม ๑๒ กรม ทพ. และ ๙ มว.ทพ.หญิง ทั้งนี้ ด้วยพัฒนาการของการเป็นประชาคมอาเซียนซึ่งมีการผ่อนปรนมาตรการในการข้ามแดน และการไปมาหาสู่ ของภาคประชาสังคมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งแนวโน้มสถานการณ์ การใช้ความรุนแรงในพื้นที่ จขต. มีทิศทางที่จะลดระดับลง ทบ. ได้ปรับบทบาทการปฏิบัติภารกิจ กำลังทางบกที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ด้านความมั่นคงดังกล่าว โดยให้มีการบูรณาการการวางแผนการปรับการบรรจุและ จัดกำลัง ทพ. (ชาย และหญิง) ในภาพรวม ของ ทบ. ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพความท้าทาย ที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่

๕.๑.๑.๖ หน่วย ป. : ยังคงให้มีการจัดหน่วยในปัจจุบันในบทบาท ของหน่วยยิงสนับสนุนของ พล.ร./ม. (กรม ป. รวม ๒๘ พัน.ป.) และการเพิ่มเติมอำนาจการยิงสนับสนุน เป็นส่วนรวมของ ทบ. (พล.ป. รวม ๖ กองพัน) เว้นหน่วยในสวนการฝึกศึกษาและวิจัย (พัน.ป.ศป.) โดย

๑. ปรับปรุงแก้ไขอัตราการจัดหน่วยของ ป.พัน.๗๑๑ ซึ่งได้ รับการแปรสภาพการจัด หน่วยตาม อจย.หมายเลข ๖ - ๗๒๕ (๒๕ มิ.ย.๕๘) พัน.จร. ให้สอดคล้อง กับการพัฒนาเทคโนโลยีในปัจจุบัน รวมทั้งความต้องการทางด้านยุทธการของ ทบ. ที่ต้องการ ให้ พัน.จลก. ประกอบด้วย ระบบอาวุธที่ ครอบคลุมทั้งระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี ตามที่ ทบ. ได้รับมอบจากโครงการความร่วมมือในการ วิจัยพัฒนากับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภายในและ ภายนอก กท. หรือด้วยการจัดหาจากแหล่งผลิตอื่น ๆ เขาประจำการ เพื่อให้เป็นหน่วยปองปราม ทางยุทธศาสตร์ ของ ทบ.

๒. ปรับการจัดหน่วย ป.๗๒๑ ที่ปัจจุบันจัดหน่วยแบบ ป.อจ. (สายพาน) ไปเป็น พัน.ป.อจ. (ลอยาง) เพื่อรองรับระบบอาวุธภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาด้าน ยุทธโศปกรณ์แบบพึ่งพาตนเอง ของ กท. โดยจะดำเนินการเมื่อ ทบ. ได้รับการส่งมอบระบบอาวุธ และเครื่องมือในระบบ ป. เช่น ระบบ อำนาจการยิงอัตโนมัติ, ระบบงานแผนที่ และระบบตรวจ อากาศ เปนตน ที่มีจำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติ ภารกิจเป็นหน่วยระดับกองร้อยและกองพัน

๓. การจัดตั้งหน่วย พัน.ป.สนาม ให้กับ ป.๙, ป.๑ รอ., ป.๒๑ และ กรม ป. ของ พล.ร.๑๕ และ พล.ม.๒ รอ. รวมทั้งการจัดหน่วย ป. เพิ่มเติม ตามโครงการจัดตั้ง พล.ร.๗ (พล.ร.๔, พล.ร.๗) และโครงการจัดตั้ง พล.ม.๓ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการควบคุม บังคับบัญชา และอำนาจการยิง สนับสนุนของหน่วย ป. ให้กับหน่วยดำเนินกลยุทธ์อย่างเพียงพอ รวมทั้งการเพิ่มเติมขีดความสามารถร้อย.ป.คปม. ให้เป็น พัน.ป.คปม. นั้น จะพิจารณาดำเนินการ เมื่อมีความจำเป็นทางด้านยุทธการ นโยบายด้าน ความมั่นคงของรัฐบาล และขีดความสามารถ ทางดานงบประมาณที่ ทบ. ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล

๕.๑.๑.๗ หน่วย ปกอ. : เพื่อให้การป้องกันภัยทางอากาศให้กับหน่วย และที่สำคัญ ทางภาคพื้นในเขตพื้นที่การรบ (๑ พัน.ปตอ. สนับสนุน ๑ กองพล ร./ม.) ด้วยระบบ อาวุธยิงทั้งประเภท ล้ำกลองและนำวิถีแบบนำพาที่มีระยะยิงหวังผลทางอากาศแบบระยะไกล (ประมาณ ๒ - ๖ กม.) รวมทั้ง การป้องกันภัยทางอากาศให้กับที่ตั้งสำคัญ/เฉพาะแห่ง ตั้งแต่ในยาม ปกติ ด้วยระบบอาวุธนำวิถีที่มีระยะยิง หวังผลทางอากาศแบบระยะปานกลาง-ไกล (ประมาณ ๒๐ กม. ขึ้นไป) ที่อยู่ในความรับผิดชอบของ ทบ. มีความเพียงพอตามความเร่งด่วนในการให้การ

สนับสนุนด้านการ ปกอ. ดังกล่าว จึงมีแนวคิดในการพัฒนา และปรับปรุงโครงสร้างและการจัดหน่วย ในระบบ ปกอ. ของ ทบ. ดังนี้

๑. ปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วย พัน.ปตอ. ให้มีขีดความสามารถและมีความอ่อนตัว ในการจัดหรือประกอบกำลังภายในหน่วยใหม่มีความเหมาะสมสำหรับการสนับสนุน กรม ร./ ม.ฉก., พล.ร./ม. และ ทภ. ตามภารกิจที่ได้รับมอบ โดยปรับการจัดหน่วย พัน.ปตอ. ไปสู่การจัดหน่วยแบบ พัน.ปตอ.ผสม โดยในแต่ละกองพันจะมีทั้งอาวุธยิงแบบลำกล้อง และแบบนำวิถี โดยจะพิจารณาแปรสภาพการจัดหน่วย พัน.ปตอ. จำนวน ๖ กองพัน (ปตอ.พัน.๑ – ๖ เว้น ปตอ.พัน.๗) เมื่อมีประเภทอาวุธและจำนวนที่เพียงพอ ในการแปรสภาพและปรับการจัดหน่วย ระดับ รอย.ปตอ. (แบบลำกล้อง/นำวิถี)

๒. ปรับปรุงและพัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยทางอากาศ ให้กับระบบอาวุธ ปตอ. เพื่อให้สามารถค้นหาและติดตามเป้าหมายทางอากาศได้แน่นอน และจะต้องให้การสนับสนุนหรือปฏิบัติการ เป็นส่วนหนึ่งของระบบแจ้งเตือนภัยทางอากาศรวมของ ทบ. เพื่อการปฏิบัติการรวมภายใต้ระบบ ปกอ. รวมทั้งระบบ ซึ่งจะพัฒนาไปสู่แนวคิดการรวบรวมบนเครือข่ายที่เป็นศูนย์กลาง (NCO – Network Centric Operations) โดยการปรับปรุงอัตราการ จัดหน่วยใช้งานระบบเรดาร์และการเชื่อมต่อข้อมูล ปกอ. ระหว่าง หน่วยใน ทบ. และระหว่าง ทบ. กับหน่วยนอก ทบ. (ศปกอ.ทบ., ศปกอ.ทบ.ประจำพื้นที่ และ ศปกอ. พัน.ปตอ.)

๓. สำหรับการจัดตั้ง พัน.ปตอ. เพิ่มเติม เพื่อการ ปกอ. ให้กับหน่วยดำเนินกลยุทธ์ ในปฏิบัติการกิจตามแผนป้องกันประเทศทางด้านทิศใต้ จะดำเนินการ เมื่อมีความจำเป็นทางดานยุทธการและ ความเพียงพอทางด้านงบประมาณที่ ทบ. ได้รับการจัดสรร จากรัฐบาล

๔. ปรับปรุงแก้ไข อจย. และปรับการจัดหน่วยระดับกอง รอย นขต. ปตอ.พัน.๗ เพื่อให้ มีขีดความสามารถในการ ปกอ. พื้นที่ส่วนหลังและเป้าหมายสำคัญ ทางยุทธศาสตร์ในเขตพื้นที่ ก.ท. และ ปริมาณพล โดตั้งแตยามปกติ โดยจะพิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนการ ปกอ.รวม ทั้งระบบของประเทศ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยในระบบค้นหาเป้าหมาย, หน่วยควบคุมและสั่งการ, หน่วยในระบบอาวุธยิง และ หน่วยสนับสนุน ของ บก.ทท. และเหล่าทัพ

๕.๑.๑.๘ หน่วย ขว. : หน่วย ขว. ยังคงยึดถือโครงสร้างการจัดหน่วย ในปัจจุบัน โดยปรับปรุง อัตราการจัดหน่วยในแต่ละระดับให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาวะการณ์ ที่เปลี่ยนไป สามารถสนับสนุน หน่วยของ ทบ. ได้ครอบคลุมปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นภายใต้ขอบเขต ภารกิจ หน้าที่และบทบาทที่เกี่ยวข้อง และแผนการเตรียมกำลังและการใช้กำลังของ ทบ. และ หน่วยเหนือทุกระดับ โดยมีแนวคิดการปรับปรุง อจย./ฉก. ของหน่วย ขว. ดังนี้

๑. ปรับปรุงและพัฒนาระบบงานด้านการข่าวของ ทบ. เพื่อนำไปสู่การพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขอัตราการจัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบระบบงานข่าวกรอง และการควบคุมบังคับบัญชา โดยเฉพาะ อยางยิ่งหน่วยในสวนบัญชาการทั้งในระดับ ทบ. และ ทภ.

๒. ปรับปรุงอัตราการจัดหน่วย ขกท., พัน.ขกท. และ ขกท. พล.ร.๑๕ ให้มีความอ่อนตัว ทันสมัย ดำรงไว้ซึ่งขีดความสามารถในการปฏิบัติงานด้านข่าวกรอง และการต่อต้านข่าวกรอง, การสนับสนุนข่าว กรองต่อหน่วยปฏิบัติทางทหาร, งานข่าวกรองด้าน

ความมั่นคงที่นอกเหนือสงคราม รวมทั้งการติดตามตรวจสอบ ขาวสาร และการรวบรวมขาวสาร ด้วยวิธีพิเศษตามที่หน่วยได้รับมอบหมายภารกิจ

๓. การปรับปรุงอัตรากำลังพลในหน่วย ตช. สนับสนุน ทภ. และ มทบ. ให้เหมาะสมกับ แนวคิดของ ทบ. เกี่ยวกับการใช้หน่วยให้เหมาะสมกับภารกิจ และพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับเพิ่มบทบาท และปริมาณงานให้กับ มทบ. ในการปฏิบัติภารกิจในลักษณะของหน่วยทหารประจำพื้นที่

๕.๑.๑.๙ หน่วย ช., หน่วย ส., หน่วย สพ., หน่วย พธ. และ หน่วย ขส. ในส่วนกำลังรบ และสนับสนุนการรบ : หน่วย ช., ส., สพ., พธ. และ ขส. ซึ่งเป็น นขต. ของหน่วยระดับ ทภ. และกองพล ยังคงยึดถือโครงสร้างการจัดหน่วยปัจจุบัน โดยหน่วยในสวนฐานของกองพลจะต้องปรับปรุงอัตราการจัด หน่วยให้สอดคล้องกับหน่วยรับการสนับสนุน กรม ร./ม., พัน.ร./ม. แต่ละประเภท ทั้งนี้ ในสวนของ การจัดตั้งหน่วยเพิ่มเติมให้กับ พล.ร.๗ และ พล.ม.๓ จะพิจารณาดำเนินการตามความจำเป็นและ ความเร่งด่วนตามแผนการดำเนินงานโครงการจัดตั้ง พล.ร.๗ และโครงการจัดตั้ง พล.ม.๓ ในแต่ละช่วงเวลา ต่อไป โดยมีแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยแต่ละประเภทที่สำคัญ ดังนี้

๑. แปรสภาพการจัดหน่วย ช.พัน.๒ รอ. ให้สอดคล้องและมีขีดความสามารถในการ สนับสนุนหน่วย ร.ยก. (พล.ร.๒ รอ.) ทั้งนี้ ในสวนของการจัดตั้ง พัน.ช. เพิ่มเติมให้กับ พล.ร.๗ และ พล.ม.๓ จะพิจารณาดำเนินการตามความจำเป็นและความเร่งด่วนตามแผนงานโครงการของ ทบ. ในห้วงเวลา

๒. ปรับเพิ่มขีดความสามารถ ส.พัน.๑๓ พล.ปตอ. ในการสนับสนุน พล.ปตอ. ในด้านการติดต่อสื่อสารและการควบคุมบังคับบัญชาด้วยเครื่องมือที่ทันสมัย และมีขีดความสามารถในการ สนับสนุน นปอ. ด้านการเชื่อมต่อข้อมูลและการสั่งการในการปกอ.รวม ภายใต้แนวคิดที่จะพัฒนาไปสู่การ รบแบบ Network Centric Operations

๓. ปรับปรุงอัตราการจัดหน่วย ศชบ.ทบ. และ ส.๑ เพื่อให้มีขีดความสามารถ เพิ่มเติมในการปฏิบัติการใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Operations) และ งานดานไซเบอร์ทางยุทธวิธี (Tactical Cyber)

๔. ปรับปรุงแก้ไขอัตราและการจัดหน่วย ส. ในระดับ ทภ., กองพล, บชร., มทบ., พล.พัฒนา, กรม สน.ฯ เพื่อรองรับการปฏิบัติการไซเบอร์ การปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง รวมทั้ง เพื่อให้สอดคล้องและมีความทันสมัยกับพัฒนาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่เปลี่ยนแปลงไป ตามยุคสมัย จากระบบอนาล็อกสู่ดิจิทัลที่ทำให้การติดต่อ สื่อสารสามารถเชื่อมต่อใช้งานร่วมกันได้สะดวก รวดเร็ว บนระบบโครงข่ายเชื่อมโยงส่งต่อข้อมูลได้หลากหลายรูปแบบ (สื่อผสม)

๕.๑.๑.๑๐ หน่วยบิน ทบ.

๑. ปรับการจัดหน่วย ร้อย.บ. พล.ร./ม. (รวมทั้ง ร้อย.ม. (อ.) ๑), พัน.บ., กองบินเบา และหน่วยบินอื่นๆ ใน ทบ. ไปสู่การจัดหน่วยในระดับ กรม บ. เพื่อให้มีขีดความสามารถในการควบคุมบังคับบัญชา และการสนับสนุนอากาศยานและหน่วยบินในอัตราแบบรวม การตามประเภทภารกิจและตามความจำเป็นเร่งด่วนทางด้านยุทธการ โดยจะต้องให้สอดคล้อง

กับปัจจัยทางดาน งบประมาณของทั้งในค่าใช้จ่ายสำหรับการปฏิบัติการ (ด้านยุทธการ และ ดานธุรการ) การฝึกศึกษา และการส่งกำลังบำรุง โดยโครงสร้างการ จัดหน่วย บ. ดังกล่าวจะต้องดำรงขีดความสามารถในการจัด หน่วย บ. สนับสนุนการปฏิบัติการกิจการ ป้องกันประเทศของ ทภ. ได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ขั้นปกติ ในขั้นตอนการใช้กำลังตามแผนเผชิญเหตุ เช่น การสนับสนุนการเคลื่อนย้าย ร้อย.เตรียมพร้อมของ ทภ. และการสนับสนุนการเคลื่อนย้ายและการปฏิบัติทางยุทธวิธีของหน่วยพร้อมรบเคลื่อนที่เร็วของ ทบ. จนถึงขั้นการใช้กำลังในระดับสูงสุดตามแผนป้องกันประเทศ โดยการปฏิบัติการทางดานยุทธวิธีทั้งในสวนการยุทธเคลื่อนที่ทางอากาศ และการสนับสนุนทางอากาศโดยใกล้ชิดให้กับหน่วยดำเนินกลยุทธ์

๒. ปรับปรุงอัตราการจัดหน่วยอากาศยานตรวจการณ์ ไร่นักบิน (UAV) ให้สอดคล้อง กับหลักนิยม และประเภท UAV ที่ ทบ. จัดหาเข้าประจำการเพื่อการสนับสนุนเป็นสวนรวมให้กับ ทบ. ในการปฏิบัติการกิจการทั้งในระดับยุทธการและยุทธศาสตร์ (Operational – Strategic Level) โดยหน่วย จะต้อง มีขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อสนับสนุนระบบ C4ISR ได้อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ ต้องสามารถลาดตระเวนหาข่าว (Reconnaissance) และเฝ้าตรวจสวนามรบ/พื้นที่ (Surveillance) ไดโน ระยะไกลจนถึงที่ตั้งสำคัญในพื้นที่ทางลึกของฝ่ายข้าศึก (การติดตามแบบ) หรือพื้นที่วิกฤติ (การปฏิบัติ การอื่นๆ นอกเหนือสงคราม) ที่ต้องใช้เวลาหรือยากต่อการเข้าถึงโดยหน่วยหาข่าวประเภทอื่น ซึ่งข้อมูล ขาวกรอง (Intelligence) ที่ได้จากหน่วย UAV จะช่วยใหญ่บังคับบัญชาและหน่วยรับการสนับสนุนสามารถ นำข้อมูลไปใช้ประกอบการตกลงใจได้อย่างถูกต้องและที่ทันเวลา (Command, Control, Communication and Computer)

๕.๑.๑๑ หน่วย สร. ในสวนกำลังรบ และสวนสนับสนุนการรบ

๑. ดำรงแนวคิดในการพัฒนาหน่วยทหารเสนารักษให้กับหน่วยกำลังรบตามสัดส่วน โดย พัน.สร. จัดกำลังที่สมบูรณ์ได้ ๑ กองร้อย สร. เพิ่มเติมกำลังชุดเวชกรรมป้องกัน ชุดประสานการส่งกลับ สายแพทย์ทางอากาศ และชุดจิตเวชสนาม เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการกิจการป้องกันประเทศ และเพื่อให้การ บริหารจัดการหน่วย สร. โดยการจัจัดชุดปฏิบัติการพิเศษทางการแพทย์ (Special Medical Operation Team) และ ชุด รพ.สนาม (Field Hospital Team) เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการกิจการดานการปฏิบัติการทาง ทหารนอกเหนือจากสงคราม เช่น สนับสนุนการบริการทางการแพทย์แบบพื้นที่ และสนับสนุนงาน ดานช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาภัยพิบัติ (HA/DR) รวมทั้งให้พิจารณาจัดกำลังพลจาก พัน.สร. (พล.ร./ม. และ บชร.) ไปใช้ในการเสริมหรือสนับสนุนการปฏิบัติการกิจการดานการแพทย์ทหารของ รพ.ทบ. และ รพ. ในอัตราของ มทบ. ตามความเหมาะสม

๒. ดำรงความตอเนื่องในการทยอยปลดการบรรจุกำลังพลในสวนของ พัน.สร.๑๓ ซึ่งเป็นหน่วยสนับสนุนให้กับ พล.ปตอ. ซึ่ง นขต. พล.ปตอ. สวนใหญ่ มีที่ตั้งปกติถาวรอยู่ใน ก.ท. (เวณหน่วย ปตอ.พัน.๓/จว.ล.บ. และ ปตอ.พัน.๒/จว.น.ม.) เพื่อให้มีการบูรณาการใหน่วย สร. และการให้บริการ ทางการแพทย์ในยามปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เมื่อ พล.ปตอ. จัดหน่วย (ระดับกองร้อย/กองพัน) เข้าปฏิบัติการกิจ ปกอ. ในเขตรับผิดชอบของหน่วยในสวนกำลังรบ พล.ร./ม. และ ทภ. ตามแผนป้องกัน ประเทศ ให้หน่วย ปตอ. รับการสนับสนุนทางดานการแพทย์จากหน่วย สร. ในเขตพื้นที่ดังกล่าวต่อไป

๕.๑.๒ หน่วยในสวนภูมิภาค : ดำรงความต่อเนื่องตามแนวคิดการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยกำลังรบ ของ ทบ. เพื่อใช้กำลังที่สอดคล้องกับภารกิจและพื้นที่ โดย ทบ. มีหน่วยกำลังรบหลักรับผิดชอบในการปฏิบัติภารกิจด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนและการป้องกันประเทศ และหน่วยทหารประจำพื้นที่สำหรับเผชิญ กับภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ในพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน โดยให้หน่วยระดับกองพัน ทุกกองพัน กองร้อยหรือ กองในสวนฐานกองพล (เวน บก. และ ร้อย. บก.พล.) และที่เป้น นขต.กรม (เวน บก. และ ร้อย.บก.กรม) เตรียมความพร้อมในการจัดกำลัง (จัดทำบัญชีรายชื่อพร้อมยุทธโธปกรณ์) เพื่อประกอบกำลังเป็นหน่วย ในระดับกองร้อย หมวด หรือ ชุดปฏิบัติการ และพร้อมที่จะให้ ทบ. หรือ ทภ. (โดย มทบ.) สั่งการให้ไปขึ้น การควบคุมและ อำนาจการปฏิบัติโดย มทบ. เป็นการชั่วคราวเพื่อปฏิบัติภารกิจในการรักษาความสงบ เรียบร้อย หรือการช่วยเหลือประชาชน และการบรรเทาภัยพิบัติ ตามเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบ ของ มทบ. โดยอัตรากำหนดหน่วย มทบ. และ จทบ. ที่ได้รับการแปรสภาพเป็น มทบ. ตั้งแต่ปลาย ป ๕๘ ตามการจัด หน่วยที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขในปี ๕๘ ซึ่งเพิ่มอัตราในสวนบัญชาการและ ฝ่ายอำนาจการให้เพียงพอดต่อการเป็น หน่วยควบคุม อำนาจการ และประสานการปฏิบัติหน่วยทหาร ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งหน่วยในอัตราและหน่วย ฝักการบังคับบัญชา ซึ่งประกอบด้วย ร้อย./พัน.มทบ., ร้อย./พัน.สท., มว.ดย., นฝ./ศฝ.นศท., กอง รจ. และ รพ.คาย จะต้องมีการพัฒนา และปรับปรุงอัตรากำหนดหน่วยให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับพื้นที่/ภารกิจ เพื่อรองรับบทบาท และขีดความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่หลักของหน่วย และงานการสนับสนุน มทบ. ในการใช้กำลัง นขต.มทบ. และการควบคุมอำนาจการปฏิบัติต่อหน่วยกำลังรบประจำพื้นที่ ทั้งใน ยามปกติและยามสงคราม ทั้งนี้ ในสวนของหน่วย สท. จะดำเนินการปรับปรุงอัตรากำหนดหน่วย ร้อย.สท. พล.ร./ม. พร้อมทั้ง พัน.สท.มทบ. ให้สามารถรองรับแนวคิดการบริหารจัดการการใช้ สท. ในเขตพื้นที่สวนหลังและเขตพื้นที่การรบ โดยจัดตั้ง พัน.สท.ทภ. เพิ่มเติมให้กับ ทภ.๒, ทภ.๓ และ ทภ.๔ โดยการกำหนดดังกล่าวดังกล่าวจะต้องมีขีดความสามารถ ทางด้านการ รบก. และการคุ้มครอง พยาน (โดย สท.ชายและหญิง) รวมทั้งการปฏิบัติภารกิจตามความ รับผิดชอบยุทธวิธีของหน่วย สท. ในพื้นที่การรบ

๕.๑.๓ หน่วยในสวนสงกำลังบำรุง : ปรับปรุงอัตรากำหนดหน่วยในสวน สงกำลังบำรุง (กรมฝ่ายยุทธบริการ) และหน่วยปฏิบัติงานด้านการสงกำลังบำรุงใน ทบ. อาทิ ขบร., กรม สน.พล.ร./ม. และหน่วยสนับสนุนการ ชวยรบในสวนฐานกองพล รวมทั้ง มทบ. ให้มีความ เหมาะสม สอดคล้องกับปริมาณงาน และสภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยดำเนินการควบคู่ กับการพัฒนาระบบงานการให้บริการทางการสงกำลังบำรุงของ ทบ. และ การนำเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการบริหารเข้ามาสนับสนุนงานการสงกำลังบำรุงของ ทบ. (Army Logistic Management Information System) เพื่อให้การบริหารงาน, การควบคุมทางบัญชี, การเบิกจ่าย สป. ประเภทต่าง ๆ และการให้บริการทางการสงกำลังบำรุงด้านอื่นๆ เป็นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว ทันเวลาต่อ ความต้องการของหน่วยใช้ โดยมีแผนการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยที่สำคัญ ดังนี้

๕.๑.๓.๑ จัดตั้งหน่วยสนับสนุนการชวยรบในสวนฐานของกองพลแบบ พันธกิจ (กรม สน.) โดยให้ความ เร่งด่วนกับการจัดตั้ง กรม สน. ให้กับ พล.ร.๒ รอ. และ พล.ม.๒ รอ. (จัดตั้ง พัน.ขบร. กรม สน. ไวแล้ว)

๕.๑.๓.๒ ปรับปรุงแก้ไขอัตราของ บชร. ให้มีขีดความสามารถในการให้บริการทางการสงเคราะห์กำลังบำรุงที่เพียงพอและสอดคล้องต่อประเภทภารกิจ และปริมาณงานในแต่ละพื้นที่ ทภ.

๕.๑.๓.๓ พิจารณาปิดโรงงานผลิต สป. ของกรมฝ่ายยุทธบริการ รายการ สป. ที่ไม่คุ้มค่าในการผลิต และสามารถผลิตได้เองจากสวนราชการและภาคธุรกิจเอกชนภายในประเทศ เช่น ปิดโรงงานผลิตรองเท้าและเครื่องหนัง, แบตเตอรี่ และเครื่องแต่งกายทหาร เป็นต้น

๕.๑.๓.๔ พิจารณาแปรสภาพ ข.๒๑ เป็นกองโรงงาน ชบร. สป. สาย ช. เพื่อให้สอดคล้องกับประเภท งานการให้บริการในการซ่อมบำรุง สป. สาย ช. ที่หน่วยดำเนินการ

๕.๑.๓.๕ ปรับปรุงการจัดหน่วยภายในของ สพ.ทบ. (ยุบรวม, ปรับลด/เพิ่ม, เปิดอัตรการบรรจุ) เพื่อให้ นขต.สป.ทบ. สามารถปฏิบัติภารกิจได้สอดคล้องกับปริมาณงาน และลักษณะการดำเนินงานในห้วงเวลา ภายใต้การพัฒนาระบบงานการให้บริการทางการสงเคราะห์กำลังบำรุงในภาพรวมของ ทบ. ประกอบด้วย กผช.สป.ทบ., กคย.สป.ทบ., คส.สป.ทบ., ทลร.สป.ทบ., พัน.สป.ชบร.เขตหลัง และ ศอ.สป.ทบ. เป็นต้น

๕.๑.๓.๖ ปรับปรุงการจัดหน่วยภายในของ สส. เพื่อให้ นขต.สส. อาทิตย ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ และ ศูนย์โทรคมนาคม สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างสอดคล้องกับปริมาณงานและลักษณะการดำเนินงานที่พัฒนา ปรับเปลี่ยนไป รวมทั้งปรับการจัดหน่วย และรวมกลุ่มงาน การผลิตและซ่อมสร้าง สป. ประเภทสื่อสาร และ อิเล็กทรอนิกส์ ไว้ภายใต้การบริหารงานเดียวกัน ในรูปแบบของศูนย์ซ่อมสร้างและผลิต สป. สาย ส.

๕.๑.๓.๗ คงสถานภาพการฝากการบังคับบัญชา ศคย.ทบ. ไว้กับ ชส.ทบ. เพื่อให้ ชส.ทบ. สามารถที่จะ ปฏิบัติภารกิจให้การสนับสนุนหน่วยและการให้บริการทางการขนส่ง สป. และการเดินทางของผู้บังคับบัญชา ชั้นสูงทั้งในและนอก ทบ. รวมทั้งกำลังพลของ ทบ. ด้วยยานพาหนะทางบกและทางอากาศ

๕.๑.๓.๘ ในสวนของ รพ.ทบ. บางแห่งที่มีจำนวนแพทย์เฉพาะทาง รวมทั้งบุคลากรและสิ่งอุปกรณ์ทาง การแพทย์ที่จำกัด ตามโครงสร้างการจัดหน่วยที่ ทบ. อนุมัติ ซึ่งส่งผล ถึงระดับขีดความสามารถด้านการ รักษาพยาบาลของ รพ. แตกต่างกันไป ดังนั้นให้ยังคงแนวคิดในการบริการแพทย์แบบเป็นพื้นที่ (Area Medical Services) ที่ดำเนินการได้ในห้วงที่ผ่านมา เพื่อกระจายแพทย์เฉพาะทางและยกระดับมาตรฐานในการ ให้ความช่วยเหลือ รพ.ทบ.ขนาดเล็กของ รพ.ทบ.ขนาดใหญ่กว่า จากพื้นที่ใกล้เคียง

๕.๑.๓.๙ ปรับปรุงการจัดหน่วยภายในของ วค.ทบ., กส.ทบ., ยย.ทบ. เพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณงาน และการปรับปรุงพัฒนาระบบงานการสงเคราะห์กำลังบำรุงของ ทบ. ในห้วงเวลา

๕.๑.๔ หน่วยในสวนพัฒนาประเทศ : ปรับปรุงอัตรการ จัดหน่วยในสวนพัฒนาประเทศ ให้สอดคล้องกับแนวคิดการใช้กำลังจากหน่วยทหารประจำพื้นที่ภายใต้ ความรับผิดชอบของ มทบ. ในการ สนับสนุนการปฏิบัติภารกิจทางทหารนอกเหนือจากสงคราม ทั้งใน

สวนของการดำเนินงานพัฒนาเพื่อความ มั่นคง, งานสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, งานด้านการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติทั้งในสวนที่ ทบ. ดำเนินการเองและในสวนที่ให้การสนับสนุนสวนราชการอื่นๆ โดยมีแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างและการจัดหน่วย ดังนี้

๕.๑.๔.๑ แปรสภาพและปรับการจัดหน่วย บก. และ ร้อย.บก.พล.พัฒนา (ทั้ง ๔ ทภ.) เป็นศูนย์ ประสานงานรวมพลเรือน - ทหาร ทภ. เพื่อเป็นหน่วยประสานงาน การดำเนินการด้านการช่วยเหลือ ประชาชนและการบรรเทาภัยพิบัติในภาพรวมระหวาง ทภ. กับสวนราชการอื่นนอก ทบ. ที่รวมปฏิบัติการกิจ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ ทภ.

๕.๑.๔.๒ แปรสภาพและปรับการจัดหน่วย กรมพัฒนา ไปสู่การจัด หน่วยแบบ ช.ทภ. เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทและปริมาณงานในการให้การสนับสนุน ทภ. แบบรวมการดำเนินการทางการพัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชาชนและการบรรเทาภัยพิบัติ ไตหลากหลายภารกิจยิ่งขึ้น โดยพิจารณา แปรสภาพ บก. และ ร้อย.บก.กรม ของหน่วย ช.๑ รอ., ช.๒ และ ช.๓ (อจย. หมายเลข ๕-๕๒ (๒๙ พ.ย.๑๙) กรม ช.สนาม) ไปสู่การจัดหน่วยแบบตาม อจย. แบบ บก. และ ร้อย.บก.ช.ทภ. (อจย. หมายเลข ๕-๑๑๒ ก. (๒๑ ก.พ.๒๖) กรม ช.กองทัพ) และเปลี่ยนนามหน่วย กรมพัฒนา ๔ (ปัจจุบันจัดหน่วยแบบ กรม ช.กองทัพ) เป็น ช.๔ รวมทั้ง ปดการบรรจุ (ยุบเลิก) บก. และ ร้อย.บก.กรมพัฒนา ๑ และ ๒ พร้อมกับปรับปรุงแก้ไข อัตราการจัด หน่วย พัน.พัฒนา ที่ ทบ. จัดตั้งไว้แล้ว ให้มีหน่วยระดับกองร้อย (อย่างน้อย ๑ กองร้อย) ที่มีขีดความสามารถในการบรรเทาภัยพิบัติ โดยใช้เครื่องมือเพื่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในขั้นต้น ก่อนการ ส่งมอบให้สวนราชการหลักที่รับผิดชอบโดยตรง และบรรจุมอบ พัน.พัฒนา ดังกล่าวจากเดิม นขต. กรมพัฒนา เป็น นขต. กรม ช.กองทัพ (พัน.ช.สนาม, พัน.ช.ก่อสร้าง, พัน.พัฒนา (ใหม่)) หรือ บรรจุมอบ ให้ มทบ. ไต มทบ. หนึ่งต่อไป ทั้งนี้เพื่อเป็นหน่วยสนับสนุน ทภ. เป็นสวนรวม

๕.๑.๕ หน่วยในสวนการฝึกศึกษาและหลักนิยม : ปรับโครงสร้างและ การบริหารจัดการการศึกษา หลักสูตรตามแนวทางรับราชการและหลักสูตรเพื่อการผลิต โดยไม่เพิ่ม อัตรากำลังพลและงบประมาณ ในภาพรวม โดยพิจารณาปรับโครงสร้างภายในของ ยศ.ทบ. จากโครงสร้างการจัดปัจจุบัน ให้มีสวนงาน รับผิดชอบการควบคุมและพัฒนาการฝึก และด้านการศึกษา ที่แยกออกจากกันเพื่อรองรับปริมาณและ ประเภทของงานที่รับผิดชอบ และตามด้วยการปรับ เพิ่มขีดความสามารถในลักษณะของการเป็นศูนย์กลาง ของหน่วยการศึกษาทุกประเภทของ ทบ. ทั้งหน่วยที่เป็น หลักสูตรการผลิต (รร.จปร., รร.นส.ทบ., ฯลฯ) และ หลักสูตรตามแนวทางรับราชการ (รร.เหล่า/สายวิทยาการ) และการเป็นศูนย์กลางมาตรฐานของ ทบ. ในการ คัดเลือกและคัดสรรข้าราชการเขาประจำการใน ทบ. ซึ่งจะต้องดำเนินการไปพร้อมกับการปรับปรุงแก้ไข อัตราการจัดหน่วย อื่นๆ (หน่วย/เหล่าสายวิทยาการ) ในสวนการฝึกศึกษาและหลักนิยมเพื่อลดความซ้ำซ้อน และมีหน่วย รองสำหรับรับผิดชอบระบบงานที่พัฒนาเปลี่ยนแปลงไป

๕.๑.๖ หน่วยในสวนบัญชาการ : ปรับปรุงระบบงานย่อยของแต่ละสวน ราชการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เพื่อความทันสมัย และเพื่อให้เหมาะสมกับประเภท และปริมาณที่ปรับเปลี่ยนไป ด้วยการยุบรวม/ปรับลดหน่วยงานระดับแผนก หรือการปรับเพิ่มหน่วย งานระดับแผนกงาน/กอง/สำนัก โดยไม่เพิ่มอัตรากำลังพลและงบประมาณในภาพรวมของ ทบ.

ควบคู่กับการปรับลดการบรรจุกำลังพล ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยงาน ในสวนของ สลก.ทบ., กรม ฝสธ., กรมฝ่ายกิจการพิเศษ

๕.๒ ดานความพร้อมรบ (Force Readiness)

๕.๒.๑ ดานกำลังพล : ดำเนินการเพื่อให้กำลังพลทุกนายซึ่งนับว่าเป็น ทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของ ทบ. เป็นทหารมืออาชีพ เป็นผู้มีสุขภาพร่างกายและมีขวัญกำลังใจ เข้มแข็ง มีระเบียบวินัย ยึดมั่นในอุดมการณ์ ความรักชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีเกียรติยศศักดิ์ศรี และมีความพร้อมสำหรับการปฏิบัติภารกิจ เพื่อพิทักษ์ ปกป้อง รักษาเอกราช อธิปไตยและ สถาปน์พระมหากษัตริย์ รวมทั้งความปลอดภัยของประชาชนและความสงบ สุขของสังคม โดยมีระบบ การบริหารจัดการและพัฒนากำลังพล และการรักษาขีดสมรรถนะหลักด้านกำลังพล (Personnel Core Competency) โดยจัดทำแผนการดำเนินการในเรื่องต่างๆ อาทิ การส่งเสริมและสนับสนุน กำลังพลให้เข้ารับการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมถึงการเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน ฯลฯ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาครัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนเปิดโอกาส ให้กำลังพลศึกษาหาความรู้ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ทางด้านภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศในกลุ่ม ประเทศอาเซียนและประเทศคู่เจรจาของ อาเซียนโดยแยกเป็นกลุ่มความรู้ขั้นพื้นฐานเพื่อการสื่อสารและเรียนรู้ วัฒนธรรมของประเทศ เพื่อนบ้านผ่านทางภาษา ไปจนถึงบุคคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาเฉพาะสำหรับการ ปฏิบัติงาน เป็นล่ามภาษาสนับสนุนหน่วย/กำลังพลที่ต้องมีการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติภายใต้การดำเนินงาน ในการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือกับมิตรประเทศของ ทบ. นอกจากนี้ผู้บังคับหน่วย ในแต่ละระดับ ต้องเอาใจใส่ในการดูแลคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้มีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยการปรับปรุง การจัดสวัสดิการของหน่วยให้สอดคล้องกับความต้องการของกำลังพล และส่งเสริมการมีครอบครัวและชุมชนทหารที่มีความสุข ปลอดภัยเสถียรและการพำนัก และดำรงชีวิต อยู่อย่างพอเพียงปราศจากหนี้สินด้วยการวางแผน ทางการเงินของครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ สำหรับแนวทางการเสริมสร้างความพร้อมรบด้านกำลังในเชิงปริมาณ ให้มีการจัดทำแผนการสรรหา บรรจุ และรักษาสถานภาพกำลังพลให้กับหน่วยประเภทต่างๆ ในห้วง ๕ ปี เพื่อให้แต่ละกลุ่ม/ ส่วนราชการ มีกำลังพลในแต่ละระดับ/ชั้นยศ ที่ได้สัดส่วนสมดุลในการปฏิบัติราชการตามพันธกิจหลัก ของหน่วยโดยมีประสิทธิภาพ ดังนี้

๕.๒.๑.๑ สวนกำลังรบ

๑. อัตราเต็ม : ร.๓๑ รอ. (หน่วยหลักจัดกำลังหน่วยพร้อมรบ เคลื่อนที่เร็วของ ทบ.)

๒. อัตราลดระดับ ๑ : หน่วย ร./ม. ทุกหน่วย (เว้นหน่วยใน สวนการฝึกศึกษาและหลักนิยม) พล.ร. ๙ ทั้งกองพล (หน่วยกองหนุนตามแผนเผชิญเหตุของ ทบ.) พล.ร.๑๕ ทั้งกองพล (หน่วยกองหนุนตามแผนเผชิญเหตุของ ทบ.) รพศ. ๑ - ๕ (เว้น รพศ.๒ พัน.๒) พัน.ป., พัน.ช. ใน พล.ร./ม.

๓. อัตราลดระดับ ๒ : บก. และ รอย.บก.ทภ. และกองพล
หน่วยสวนฐาน ทภ. บก. และ รอย.บก. กรม ป. หน่วยในสวนฐานกองพล (เวหนวย ป.,ช.) นสศ.
และ นขต. รพศ.๒ พัน.๒, พัน.ปจว.

๕.๒.๑.๒ สวนสนับสนุนการรบ

๑. อัตราลดระดับ ๑ : ป.พัน.๗๑๑, ป.พัน.๗๑๒, ป.พัน.
๗๒๑, ป.พัน.๗๒๒ และ รอย.ป.คปม.พล.ป., พัน.ชกท., บก. และ รอย.บก.กรม รอย.วศ.

๒. อัตราลดระดับ ๒ : พล.ป., นปอ., หน่วยบิน ทบ.,
พัน.ปฐบ., พล.ช. และ ช.พัน.๕๑, ส.๑, ชกท., พัน.สท. และ พัน.สศ.

๕.๒.๑.๓ สวนสงกำลังบำรุง

๑. อัตราลดระดับ ๒ : อัตราลดระดับ ๒ (หน่วยไซ อจย.)

๒. ไมเกินรอยละ ๘๐ ของอัตราเต็ม : ไมเกินรอยละ ๗๐
ของอัตราเต็ม (หน่วยไซ อจก.)

๕.๒.๑.๔ สวนภูมิภาค

๑. อัตราเต็ม : มทบ. และ นขต. ใหคงระดับความพรอมรบ
ตามคำสั่งที่มีผลบังคับใช้ อยู่ในปัจจุบัน (ป ๕๙) โดย ทบ. จะพิจารณาปรับลด/เพิ่มระดับ
ความพรอมรบ ตามความเหมาะสมของปริมาณงานของหน่วยแต่ละประเภท และสภาพพื้นที่
ที่รับผิดชอบ

๒. อัตราลดระดับ ๑-๓ : มทบ. และ นขต. ใหคงระดับ
ความพรอมรบตามคำสั่งที่มีผลบังคับใช้ อยู่ในปัจจุบัน (ป ๕๙) โดย ทบ. จะพิจารณาปรับลด/
เพิ่มระดับความพรอมรบ ตามความเหมาะสมของปริมาณงานของหน่วยแต่ละประเภท และสภาพ
พื้นที่รับผิดชอบ

๕.๒.๑.๕ สวนบัญชาการ

๑. อัตราลดระดับ ๒ : (หน่วยไซ อจย.)

๒. ไมเกินรอยละ ๘๐ ของอัตราเต็ม : ไมเกินรอยละ ๗๐
ของอัตราเต็ม (หน่วยไซ อจก.)

๕.๒.๑.๖ สวนการฝกศึกษา และหลักนิยม

๑. อัตราลดระดับ ๒ : (หน่วยไซ อจย.)

๒. ไมเกินรอยละ ๘๐ ของอัตราเต็ม : ไมเกินรอยละ ๗๐
ของอัตราเต็ม (หน่วยไซ อจก.)

๕.๒.๑.๗ สวนพัฒนาประเทศ

๑. อัตราลดระดับ ๒ : (หน่วยไซ อจย.)

๒. ไมเกินรอยละ ๗๕ ของอัตราเต็ม : ไมเกินรอยละ ๗๐
ของอัตราเต็ม (หน่วยไซ อจก.)

*** หมายเหตุ : ในสวนที่กำหนดเปนรอยละ ใหคิดแยกกำลัง
พล ที่ปฏิบัติงานอยู่ในกลุ่มเดียวกัน (น., ส. พลฯ)

๕.๒.๒ ด้านยุทธโรปกรณ์ : รายการสิ่งอุปกรณ์ที่กำหนดไว้ตามโครงสร้างการจัดหน่วยแต่ละประเภท ถือว่ามีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานตามขีดความสามารถของหน่วยที่ระบุไว้ อย่างไรก็ตาม ใดก็ตามที่รายการยุทธโรปกรณ์ ที่เป็นเครื่องมือหลักของหน่วย หรือรายการที่มีราคาในการลงทุนต่อหน่วยสูง รวมทั้งรายการที่ส่งผลต่ออำนาจ กำลังรบและการป้องกันทางยุทธศาสตร์ เช่น ยานรบ, ระบบอาวุธยิงไกล และเครื่องมือค้นหาเป้าหมายควบคุม จากระยะไกล ตลอดจนเครื่องมือด้านการข่าวและการควบคุมบังคับบัญชา เป็นต้น นับว่าเป็นปัจจัยหลักที่ ทบ. จะต้องพิจารณากำหนดความต้องการและความแรงดวนในการจัดหาอย่างรอบคอบ ทั้งนี้ เนื่องจากความต้องการยุทธโรปกรณ์หลักตอบสนองแนวทางการใช้กำลังในแต่ละชั้นตามแผนป้องกันประเทศนั้นเป็นการต้องการ กำลังเต็มรูปแบบขั้นสูงสุด อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันหน่วยดังกล่าวส่วนใหญ่มีการบรรจุกำลังในอัตราระดับ ๑ และลดระดับ ๒ มีเพียงบางหน่วยเท่านั้นที่บรรจุในอัตราเต็ม ดังนั้นถึงแม้ว่าตามหลักการแล้ว ทบ. จะต้องเสริมสร้างความสมบูรณ์ให้กับหน่วยทุกหน่วยตามอัตราที่ได้รับอนุมัติไว้ และจัดหาทดแทนให้กับรายการ สป. ที่จะปลดประจำการหรือที่ไขแล้วหมดสิ้นไป เช่น อาวุธยิงนำวิถีแบบต่างๆ รวมทั้งจัดหาเพิ่มเติมไว้ส่วนหนึ่ง (สำรองสงคราม) เพื่อความต่อเนื่องในการสนับสนุนหน่วย เมื่อต้องออกปฏิบัติการกิจ และเพื่อความทันสมัย หรือเพิ่มเติมอำนาจในการป้องกันทางยุทธศาสตร์ และจากข้อเท็จจริงที่ว่าความต้องการตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ดังกล่าวมียอดรวมความต้องการงบประมาณสูงเกินกว่าจำนวนที่คาดไว้ ทบ. จะได้รับการจัดสรร ในช่วงเวลา ๕ ปี ข้างหน้า ด้วยเหตุนี้ ทบ. จำเป็นที่จะต้องมีการจัดลำดับความแรงดวนในการดำเนินการต่อยุทธโรปกรณ์อย่าง รอบคอบตั้งแต่การขอขออนุมัติยุทธโรปกรณ์เพื่อรักษาสถานภาพความพร้อมรบของหน่วย เพื่อไม่ไหลด้นอย ลงจากสถานภาพในปัจจุบัน รวมทั้งการซ่อมปรับปรุงยุทธโรปกรณ์เพื่อพัฒนาอาวุธและ ยุทธโรปกรณ์ที่ประจำการอยู่ให้มีสมรรถนะสูงขึ้น รวมทั้งพิจารณาดำเนินการจัดหาอาวุธและยุทธโรปกรณ์ เพิ่มเติมเพื่อให้หน่วยแต่ละประเภทมีความพร้อมรบในระดับสูงขึ้นตามระดับความพร้อมรบที่ ทบ. กำหนดไว้ นอกจากนี้จะต้องพิจารณาจัดหาเครื่องมือ/ยุทธโรปกรณ์ที่มีเทคโนโลยีทันสมัยเข้ามาทดแทนเครื่องมือ/ ยุทธโรปกรณ์ที่เก่าล้าสมัย หรือมีสมรรถภาพการใช้งานต่ำ ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการในภาพรวมในระดับ ทท. และ กท. เพื่อให้เกิดความรอบคอบและเกื้อกูลต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน (Interoperability) โดยการวางแผน ลวงหนทางแนวทางการดำเนินการต่อยุทธโรปกรณ์หลักและที่สำคัญต่อการปฏิบัติการกิจของหน่วยในห้วง ๑๐ ปี โดยปัจจุบัน ทบ. ได้ดำเนินการตามกรอบแนวทางการกำหนดความต้องการจัดหาและซ่อมแซมยุทธโรปกรณ์ หลัก/สำคัญของ ทบ. ห่วงปี ๖๐ – ๖๙ ซึ่งได้มีการปรับปรุงครั้งล่าสุดเมื่อปี ๕๘ ตามหลักเกณฑ์ความจำเป็น/ความแรงดวนทางดานยุทธการ และความเป็นไปได้ทางดานงบประมาณที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละปี โดยแนวทางการดำเนินการในระดับ ทบ. จะต้องสอดคล้องกับแนวคิดการปรับปรุงแผนพัฒนา ขีดความสามารถกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๙ (Modernization Plan : Vision, 2026) ทั้งนี้ เพื่อให้แนวทางการดำเนินการกำหนดความต้องการยุทธโรปกรณ์หลัก/สำคัญของ ทบ. มีความทันสมัยและ สอดคล้องกับปัจจัยในการกำหนดความแรงดวนและสถานภาพงบประมาณที่ ทบ. ได้รับการจัดสรรในแต่ละ ห้วงเวลา ให้พิจารณาทบทวนและปรับปรุงกรอบความต้องการจัดหาและซ่อมแซมยุทธโรปกรณ์หลัก/สำคัญ ของ ทบ. ห่วงปี ๖๐ – ๖๙ ครั้งต่อไปในปี ๖๐, ๖๑ และ ๖๒ หรือตามนโยบายของผู้บังคับบัญชาและหน่วย เหนือ (บก.ทท.

หรือ กท.) ที่พิจารณาเห็นวาทะภาวะแวดล้อมตามความมั่นคงเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญทำให้ ทบ. จำเป็นต้องปรับปรุงแนวนโยบายให้สอดคล้องกับยุคเวลาดังกล่าว โดยแนวทางการดำเนินการ ซ่อมแซมและจัดหายุทโธปกรณ์หลัก/สำคัญของ ทบ. ห้วง ๕ ป (ป ๖๐ - ๖๔) มีรายการที่สำคัญ ประกอบด้วย

๕.๒.๒.๑ การดำรงขีดความสามารถของหน่วยเพื่อรักษาระดับและ เสริมสร้างความพร้อมรบ ตามอัตราอนุมัติ (ประมาณร้อยละ ๘๐) และเพื่อให้หน่วยได้มียุทโธปกรณ์ ที่ทันสมัยไวใช้งานอีกจำนวนหนึ่ง (ประมาณ ๑ ใน ๓ ของอัตราอนุมัติ) โดยรายการที่สำคัญ เช่น การจัดหาระบบการติดต่อสื่อสารทางยุทธวิธี สนับสนุนหน่วยเป็นสวนรวม, การจัดหาคลัง เพื่อทดแทนคลังเก่าที่ปลดประจำการ, การจัดหาปืนใหญ่ ขนาดต่างๆ เพื่อทดแทนอาวุธที่ปลด ประจำการและเพื่อความทันสมัย, การจัดหาระบบอาวุธ ปกอ. (แบบ ล้ำกล้องและแบบนำวิถี) เพื่อทดแทนระบบอาวุธเดิมที่ได้รับอนุมัติให้ปลดประจำการ (ตามอายุและ ประสิทธิภาพการ ใช้งานทางดานยุทธการ) ตลอดจนการจัดหาและซ่อมปรับปรุงอากาศยานของกองทัพบก (เพื่อความ พร้อมรบ/ทันสมัย)

๕.๒.๒.๒ การพัฒนาหน่วยแต่ละประเภทแยกตามหน่วย/เหล่าสาย วิทยาการ เพื่อให้สอดคล้อง กับแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกในห้วง ๑๐ ข้างหน้า (ป ๖๐ - ๖๔) และการกำหนดระดับ ความพร้อมรบของหน่วยในภาพรวมของ ทบ. โดยมีรายการ ที่สำคัญ เช่น การจัดหายานเกราะลอยาง (เพิ่มเติม) และยานรบทหารช่าง เพื่อรองรับการแปร สภาพ พัน.ร. และ พัน.ช. (พล.ร.๒ รอ.) เป็นหน่วย ทหารราบยานเกราะ, การจัดหายุทโธปกรณ์ เพื่อความทันสมัยและเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับ กรม ร. และ พัน.ร. (มาตรฐาน) ด้วยการจัดหายานเกราะลอยาง, mini UAV และ เรดาร์ตรวจการณ์ภาคพื้น, การจัดหายานรบสำหรับ หน่วยทหารมา เพื่อรองรับการแปรสภาพหน่วยทหารมาในพื้นที่ ทภ.๓, การจัดหา ระบบอาวุธยิงไกล ให้กับ พล.ป. เพื่อรองรับการแปรสภาพกองพันปืนใหญ่สนามเป็นกองพันจรวด (การป้อง ปราบทาง ยุทธศาสตร์และความทันสมัย), การจัดหาอาวุธต่อสู้อากาศยานแบบนำวิถี ตลอดจนระบบเชื่อมต่อ ข้อมูลและสั่งการของ ศปกอ.ทบ. เพื่อรองรับการปรับโครงสร้างการจัดหน่วย พัน.ปตอ. (แบบเดิม) ไปสู่การ จัดหน่วยแบบ พัน.ปตอ.ผสม (ล้ำกล้องและนำวิถี) และการเชื่อมต่อข้อมูลเข้ากับระบบ การป้องกันภัยทางอากาศรวม (ทท.) แบบ Network Centric Operation เป็นต้น

๕.๒.๓ ดานการฝึกและศึกษา

๕.๒.๓.๑ ดานการฝึก การฝึกของกำลังพลใน ทบ. จะต้องสอดคล้อง กับโครงสร้างการจัดตำแหน่งหน้าที่ ยุทโธปกรณ์ และภารกิจที่ได้รับมอบ โดยเริ่มจากการฝึกตั้งแต่ ระดับบุคคล หน่วยทหารขนาดเล็กของหน่วย กำลังรบหลัก หน่วยสนับสนุนการรบ และขยายผล ไปสู่หน่วยสนับสนุนการช่วยรบ จากนั้นให้ดำเนินการฝึก จนถึงการฝึกหน่วยระดับ กรม ฉก. โดยให้มีการบูรณาการการฝักรวมกันระหว่างหน่วยดำเนินการกลยุทธ์ หน่วยสนับสนุนการรบ และหน่วยสนับสนุน การช่วยรบ ภายใต้กรอบสถานการณ์ฝึกเดียวกันพร้อมกันให้ พิจารณากระบวนการแสวงข้อตกลงใจ ทางทหาร ระบบปฏิบัติ การในสนามรบทั้ง ๗ ระบบ และการปฏิบัติตามโครงสร้างของสนามรบ ทั้ง ๕ ส่วน มาประยุกต์ใช้ ในทุกขั้นตอนของการฝึกเพื่อให้กำลังพลมีความคุ้นเคย และสามารถ นำไปใช้ปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้มีการฝึกปราบปรามการก่อความไม่สงบ

สอดคล้องในการฝึกทุกระดับ เพื่อให้กำลังพลสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับ มอบ ทั้งในภารกิจการรักษาความมั่นคงภายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการปฏิบัติงานตามแผนงาน ป้องกันชายแดนประจำป โดยให้เน้นการจัดการฝึกที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการฝึกใหม่มีความเชื่อมั่นตามสายการบังคับบัญชา เพื่อมุ่งไปสู่การทำงานร่วมกันเป็นหน่วยพร้อมกันนี้ ให้จัดให้มีการแข่งขันในทุกระดับ ตั้งแต่ การฝึกทหารใหม่ การฝึกหน่วยทหารขนาดเล็ก การฝึกเป็นหน่วย หมู่ ตอน หมวด และการตรวจสอบ เป็นหน่วยกองพัน เพื่อสร้างความตื่นตัวให้กับผู้บังคับ หน่วย และกำลังพลของหน่วย ใหม่มีความพร้อมตลอดเวลา และแสวงประโยชน์จากกำลังพลที่เขาแข่งขันใน การเป็นครูฝึกเพื่อขยายผลให้กับกำลังพลที่เหลือของหน่วย ใหม่มีขีดความสามารถเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ให้จัดให้มีการฝึก อาสาสมัคร ทหารพราน ทั้งรายบุคคลและเป็นหน่วยอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างทักษะในการปฏิบัติงานภายใต้ หลักการ หลักนิยม และยุทธวิธี ในลักษณะเดียวกันกับทหารประจำการ รวมทั้งการ ฝึกหน่วยในระบบ กำลังสำรอง และหน่วยกำลังประเภทอื่นๆ ต้องพัฒนาและปรับปรุงให้สอดคล้องเป็นระบบ และเป็นไปในแนวทางเดียวกันเกื้อกูลซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ให้แสวงประโยชน์จากการฝึก ของเหล่าทัพอื่น โดยบูรณาการวงรอบการฝึก ประจำปของแต่ละหน่วย ใหม่มีความสอดคล้องต่อ การจัดการฝกรวมระหว่างเหล่าทัพ เพื่อมุ่งไปสู่การฝกรวม ระหว่างเหล่าทัพ นอกจากนี้ ให้มีการ ปรับปรุงและพัฒนาการผลิตครุทหารอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งไปสู่การจัดหาครุจากหน่วยต่างๆ มาขึ้น ทะเบียนแยกตามกลุ่มวิชา หรือตามลักษณะการฝึก เพื่อหมุนเวียนและไปสอนตามหน่วยต่างๆ ในรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนภายในหน่วย (Unit School) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้วงเวลา ที่วางแผนจากการฝึกตามวงรอบประจำป โดยนำรายการกิจเฉพาะที่มีความสำคัญต่อภารกิจ (Mission Essential Task List : METL) หรือ รกสภ. ซึ่งมีความจำเป็นเร่งด่วนต่อการปฏิบัติภารกิจ ของ ทบ. มาปรับปรุง/พัฒนาเข้ากับบทเรียนจากการรบ/บทเรียนจากการปฏิบัติงาน แล้วกำหนดเป็นหัวข้อ รายละเอียดของการเรียนการสอน โดยพิจารณาดำเนินการใหม่มีความเชื่อมโยง และ/หรือเกื้อกูลกับ การฝึกประจำวัน และวงรอบการฝึกประจำปของหน่วย ทั้งนี้ หน่วยสามารถจัดการฝึกที่เป็นการฝึก ที่นอกเหนือจาก แผนงานการฝึกประจำปและการฝึกพิเศษ ซึ่งอาจจัดใหม่ขึ้นเพื่อตอบสนองต่อภารกิจ ที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ของ ทบ. และ/หรือ ตามนโยบายของผู้บังคับบัญชา เช่น การฝึกกำลังพล ที่บรรจุใหม่สำหรับการปฏิบัติงาน ในพื้นที่ จชต. การฝึกทดแทนอาสาสมัครทหารพราน การฝึก เพื่อเพิ่มพูนทักษะกำลังพลของหน่วยเมื่อได้รับ มอบภารกิจ การฝึกท้าวอาวุธประกอบดนตรี เพื่อให้กำลังพลมีทักษะในการใช้อาวุธประจำกาย/ประจำหน่วย พร้อมกับการผ่อนคลาย ไม่เกิดความ เบื่อหน่าย การพัฒนาระบบการฝึกของ ทบ. ให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้น การนำบทเรียน จากการฝึก บทเรียนจากการรบ และบทเรียนจากการปฏิบัติงานในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ จชต. มาปรับปรุง/พัฒนาระบบการฝึก พร้อมกันกับการนำหลักนิยม หลักการ ระเบียบและหลักสูตรที่ ทบ. อนุมัติ เป็นพื้นฐานในการกำหนดเป็นกรอบโครงสร้างการฝึก เพื่อใช้การฝึกเป็นเครื่องมือในการทดสอบ หลักนิยม และเครื่องช่วยฝึก ซึ่งได้พัฒนาขึ้นตามวงรอบกระบวนการจัดทำหลักนิยมของ ทบ. เพื่อนำผลการทดสอบ ไปพัฒนา/ปรับปรุงหลักนิยมดังกล่าว สำหรับนำไปใช้ในการปฏิบัติการได้จริง และพัฒนาเครื่องช่วยฝึก ให้เป็นเครื่องมือช่วยในการฝึกให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งดำเนินการ โดยมีการปรับปรุงระเบียบ ทบ. วาด้วย เครื่องช่วยฝึกใหม่มีความทันสมัย และกำหนดนิยามเครื่องช

ช่วยฝึกให้มีความชัดเจน ครอบคลุม และมีความทันสมัย เพื่อให้สามารถบรรจุเครื่องช่วยฝึกต่าง ๆ เข้าไปในอัตราเครื่องช่วยฝึกประจำหน่วย อันจะส่งผลให้สามารถนำเครื่องช่วยฝึกไปใช้พัฒนาการฝึกให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น เป็นผู้รับผิดชอบในการวางแผน อำนวยการควบคุม และกำกับ ดูแลการฝึกอย่างจริงจังโดยให้ผู้บังคับบัญชาโดยตรงเป็นผู้ฝึกหลัก และจะต้องบริหารทรัพยากรที่ได้รับการจัดสรรจาก ทบ. ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ ยศ.ทบ. เป็นหน่วยกำกับดูแลการฝึกของหน่วยทุกระดับใน ทบ. (เวเนการฝึกกรมกองทัพไทย การฝึกผสม และการฝึกรวม/ผสมกับ มิตรประเทศให้เป็นความรับผิดชอบของ ยก.ทบ.) และการฝึกของหน่วยในระบบกำลังสำรองให้เป็นความ รับผิดชอบของ นรต. ซึ่งผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการจากการฝึก ได้แก่ กำลังพล มีความรู้ด้านหลักนิยม หลักการ หลักยุทธวิธีด้านเทคนิค การปฏิบัติการรบ รวมทั้งมีความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจมีความรัก รบ ความกล้าหาญ ความเสียสละ ตลอดจนมีประสบการณ์และจินตนาการภายใต้กรอบอุดมการณ์ความรักชาติ และจิตวิญญาณการเป็นทหารอาชีพ

๕.๒.๓.๒ ดานการฝึกรวม การฝึกผสม และการฝึกรวม/ผสม

๑. การฝึกรวม การฝึกผสม และการฝึกรวม/ผสม ระหว่าง

ทบ. กับเหล่าทัพอื่น และ กองทัพบกมิตรประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี มีความมุ่งหมาย เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี และความร่วมมือทางทหาร บนพื้นฐานของการได้รับประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefits) รวมทั้งการนำ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของกำลังพล ให้มีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาและรับมือกับภัยคุกคามรวมในภูมิภาค ซึ่ง ทบ. จะต้องเตรียมกำลัง เพื่อสนับสนุนการดำเนินการในกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศมหาอำนาจ ประเทศสมาชิก อาเซียน (๑๐ ประเทศ) และประเทศคูเจรจา (๘ ประเทศ)

๒. การดำเนินการฝึกและ/หรือกิจกรรมความร่วมมือต่าง ๆ

ดำเนินการภายใต้นโยบาย บันทึกความเข้าใจ ขอตกลง เพื่อมุ่งตอบสนองความมุ่งหมายดานการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือทางทหารกับเหล่าทัพอื่นและกองทัพมิตรประเทศ โดยพิจารณาจัดกำลังเข้าร่วมการฝึกจากหน่วยของ ทบ. ที่ผ่านการฝึกพื้นฐาน/ตามวงรอบมาเป็นอย่างดี รวมทั้งมีความพร้อมทั้งด้านกำลังพลและ ยุทธโธปกรณ์ ดังนั้น จึงกำหนดให้งานการฝึกรวม/ผสม อยู่ในความรับผิดชอบของ ยก.ทบ. เพื่อพิจารณา บูรณาการการฝึกและกิจกรรมความร่วมมือต่างๆ ร่วมกับ กรม ฝสธ. ที่เกี่ยวข้องของ องค์กรใดก็ตาม กรณีมีการฝึก รวม/ผสมของหน่วยทหารขนาดใหญ่ หรือมีการฝึกแลกเปลี่ยนที่เกี่ยวกับวิทยาการทางทหารสมัยใหม่ ทบ. จะพิจารณาจัดผู้แทน ยศ.ทบ. เข้าร่วมสังเกตการณ์การฝึกด้วย เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการฝึกของ ทบ. หรือ พัฒนาลักษณะของ ทบ. ต่อไป

๓. การกำหนดเรื่องที่ทำกรฝึกและกิจกรรมความร่วมมือ

ต่าง ๆ รวมทั้งประเภท ขนาดและหน่วยที่เข้าร่วมการฝึก จะพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และแนวทางการใช้กำลัง ร่วมกับเหล่าทัพอื่นๆ และกองทัพมิตรประเทศ ทั้งการปฏิบัติทางทหารแบบดั้งเดิม และการปฏิบัติการ ทางทหารนอกเหนือจากการสงคราม โดยพิจารณาหมุนเวียนจากหน่วย ต่าง ๆ ของ ทบ. อย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้รับความรู้และประสบการณ์อย่างทั่วถึง ทั้งนี้

จะไม่ทำการฝึกในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง หรือพื้นที่ที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๕.๒.๓.๓ ด้านการศึกษา จัดการศึกษาเพื่อผลิตและเพิ่มพูนความรู้ตลอดจนทักษะให้กำลังพลสามารถปฏิบัติ หน้าที่ตามตำแหน่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้กองทัพมีความสามารถพร้อมรบในภาพรวม ด้วยการแยกระบบงานการศึกษาออกเป็น “การฝึกส่วนบุคคล Individual Training” ซึ่งเป็นการศึกษาทางทหารส่วนบุคคล และ “การศึกษาเฉพาะทาง (Education)” ซึ่งเป็นการศึกษาทางพลเรือน ดังนี้

๑. กำหนดให้สถาบันการศึกษา หน่วยและสายวิทยาการ เปิดการศึกษาหลักสูตร ที่จำเป็น มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและสอดคล้องกับความต้องการของกองทัพกองอย่างแท้จริง รวมทั้ง ผู้เข้ารับการศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่และนำความรู้จากหลักสูตรที่ศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงาน

๒. จัดส่งหรืออนุญาตให้กำลังพลไปศึกษาทั้งภายในและต่างประเทศด้วยทุนทางราชการหรือทุนส่วนตัว ตลอดจนส่งเสริมให้กำลังพลเข้าร่วมฝึก อบรม ประชุม สัมมนา กับหน่วยงาน ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์สำหรับ นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกองทัพ

๓. ส่งเสริมให้จัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) เพื่อชดเชย ข้อจำกัดด้านงบประมาณ และ ลดเวลาในห้องเรียน แล้วนำเวลาไปเพิ่มในทักษะในการประเมินผลการปฏิบัติ เป็นรายบุคคล ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษโดยให้ถือเป็น เกณฑ์ขั้นต่ำในการผ่านเข้ารับการศึกษาหลักสูตรตามแนวทางรับราชการ

๔. พัฒนาหลักสูตร ตำรา หลักนิยมใหม่มีความทันสมัย และส่งเสริมให้มีการทดแทน ในการเรียนการสอนทุกระดับ เพื่อระดมความคิดและประสบการณ์ของผู้เข้ารับการศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนากำลังพลของกองทัพให้มีความทันสมัยในการวิเคราะห์

๕. ให้หน่วยต่างๆ เปิดการเรียนการสอนภายในหน่วย (Unit School) เพื่อสอนกำลังพลในหน้าที่เฉพาะและความชำนาญการทางทหาร โดยให้สอดคล้องตามหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกองทัพ

๖. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของครู อาจารย์ และบุคลากร ทางการศึกษา ทั้งทางด้านวิชาการและทักษะการปฏิบัติงาน โดยจัดส่งเข้าร่วม กิจกรรม ฝออบรม ประชุม สัมมนา และศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาหรือองค์กรต่างๆ นอกจากนี้ ให้พิจารณากำลังพลที่มีความรู้ ความสามารถหมุนเวียนมาเป็นครู อาจารย์ รวมทั้งหมุนเวียนครู อาจารย์ไปปฏิบัติงานในหน่วยเพื่อให้มี ประสบการณ์และเป็นแรงจูงใจในการเป็นครู อาจารย์

๗. กำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของตำแหน่งผู้บริหาร สายงานการศึกษา จะต้องผ่านการปฏิบัติงานในตำแหน่งครู อาจารย์ หรือตำแหน่งในสายงาน การศึกษามาก่อน รวมทั้งส่งเสริม ให้ครู อาจารย์ ในสายงานวิชาชีพเฉพาะให้มีผลงานทางวิชาการ หรือผลงานวิจัย เพื่อนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาด้านการศึกษาของกองทัพ

๘. ผู้เข้ารับการศึกษาในหลักสูตรต่างๆ จะต้องเป็นไปตามคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง ที่กำหนดไว้ชัดเจน ตำแหน่งใดที่ไม่ระบุหลักสูตรที่จะเข้ารับการศึกษา ในคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งในหน่วย และเหล่าสายวิทยาการที่รับผิดชอบเร่งรัดดำเนินการ

๕.๒.๔ ดานแผนปฏิบัติการ : ปรับปรุงแผนดำเนินการปฏิบัติ และดำเนินการเตรียมกำลังในระดับ ทบ. และหน่วยรองทุกระดับให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกันทั้งระบบ ทั้งนี้ การปรับปรุงแก้ไขแผนในระดับ ทบ. จะต้องสอดคล้องกับแผนในระดับ ทท. และ กท. โดยแผนการปฏิบัติและแผนที่เกี่ยวข้องของการเตรียมกำลังของ ทบ. ได้แก่

๕.๒.๔.๑ แผนป้องกันประเทศระดับ ทบ. เพื่อเผชิญกับภัยคุกคาม ด้านใดด้านหนึ่ง ได้แก่ ด้านทิศตะวันออก (แผนกษัตริย์ศึก ๑), ด้านทิศตะวันตก (แผนนเรศวร ๑) และด้านทิศใต้ (แผนศรีวิชัย ๑) เพื่อรองรับการปรับปรุงแผนป้องกันประเทศในระดับกองทัพไทย รวมทั้งปรับปรุงแผนเผชิญเหตุของ ทบ. เพื่อรองรับการปฏิบัติตามขั้นตอนของแผนป้องกันประเทศ ดังกล่าว ได้แก่ แผนสุรนารี และแผนจักรพงษ์ภูวนาล เพื่อปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศด้านทิศ ตะวันออก, แผนสุรสีห์ เพื่อปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศ ด้านทิศตะวันตก และแผนเทพสตรี เพื่อปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศด้านทิศใต้ ตลอดจนการปรับปรุง และจัดทำแผนป้องกันชายแดน (เปนรายป) สำหรับการใช้กำลังกองทัพบกในการปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศในชั้นปกติ ให้สอดคล้องกันตามสถานการณ์ความมั่นคงตามแนวชายแดนในแต่ละพื้นที่

๕.๒.๔.๒ แผนด้านการเตรียมกำลังและการดำเนินการของ ทบ. เพื่อรองรับภัยคุกคาม นอกเหนือจากสงคราม ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแผนของหน่วยเหนือในทุกระดับ อาทิ ยุทธศาสตร์ การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (สมช.), แผนแม่บทการพัฒนากำลังพลสำรอง กท., แผนระดมสรรพกำลัง กท., แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (มท.) และแผนบรรเทา สาธารณภัย กท. โดย ทบ. จะต้อง ดำเนินการออกคำสั่ง นโยบาย หรือแผนการปฏิบัติเพื่อรองรับ นโยบายและแผนระดับชาติและระดับ กท. ดังกล่าว เช่น แผนแม่บทการพัฒนาระบบกำลังสำรอง ทบ. (๕ ป) และแผนบรรเทาสาธารณภัย ทบ. เป็นต้น ทั้งนี้การเตรียมกำลัง (กำลังพล, ยุทโธปกรณ์) ตามแผนในระดับ ทบ. จะต้องสอดคล้องกับแนวทางและ ความแรงดวนในการใช้กำลัง ทบ. ที่กำหนดไว้

๕.๓ ดานความต่อเนื่องในการรบ : การรบ (ยามสงคราม) และการปฏิบัติการ ทางทหารในภารกิจอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการสงคราม จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องต่ออาศัยปัจจัย ทางด้านการส่งกำลังบำรุงที่เพียงพอ และทันเวลาต่อความต้องการของหน่วยใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานการณ์การรบที่อาจใช้ทรัพยากร ด้านการป้องกันประเทศจำนวนมาก และระยะเวลา ปฏิบัติการที่ยาวนานก่อนการยุติการรบ ดังนั้น ทบ. จะต้องวางแผนการบริหารทรัพยากร เพื่อการป้องกันประเทศตั้งแต่ยามปกติให้เหมาะสมกับแนวโน้ม การใช้กำลัง ทบ. ในห้วงเวลา ๕ - ๑๐ ปีข้างหน้า โดยจะต้องมีการกำหนดความต้องการพร้อมทั้งวิธีการและ ระยะเวลาในการ ไดมซึ่งยุทธโธปกรณ์, สป. และชิ้นส่วนซ่อม ประเภทต่างๆ ตลอดจนการลงทุนด้านอาคารสิ่งปลูกสร้าง และระบบสาธารณูปโภคที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการฝึกกำลังพลทางด้านการส่งกำลังและซ่อมบำรุง ยุทโธปกรณ์ใหม่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบ เพื่อให้การสนับสนุนทางด้านการส่งกำลังบำรุงด้านยุทธโธปกรณ์ ด้านการขนส่ง ด้านการส่งกลับและการรักษาพยาบาล และ

ดานการบริการ อื่นๆ ให้กับหน่วยในพื้นที่ปฏิบัติการ อาวุธยุทธโศปกรณ์ สป.๓ และ สป.๕ ประเภทต่างๆ ได้อย่างเพียงพอและทันเวลาเพื่อไม่ให้เกิดการปฏิบัติการกิจของหน่วยต้องหยุดชะงักลง ทั้งนี้จะต้องพิจารณาปรับปรุงและพัฒนา ระบบคลังและการสำรองสงครามให้สอดคล้องกับแนวโน้มกับประมาณการกับภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้น ในห้วง ๕ ป เพื่อเป็นหลักประกันในการสะสม สป. สำคัญ/จำเป็น ในระดับที่เหมาะสม รวมทั้งเพื่อป้องกัน การสะสม สป. มากเกินความจำเป็น นอกจากนี้แล้วจะต้องมีกำลังสำรองที่มีประสิทธิภาพ และเพียงพอ ในการทดแทนกำลังพล

๕.๓.๑ ปรับปรุงหลักเกณฑ์การสะสม สป. ประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระสุน น้ำมัน เครื่องมือสื่อสาร และชิ้นส่วนซ่อม ให้มีความเหมาะสมและทันสมัยกับสถานการณ์ ในห้วงเวลา โดยจะต้องคำนึงถึงความเร่งด่วนและความเป็นไปได้ในการใช้กำลังตามแผนการปฏิบัติ ของ ทบ. เป็นตัวกำหนดเกณฑ์ ปฏิบัติการ และเกณฑ์ปลดปล่อย (จ่ายทดแทน) ซึ่งจะต้องคำนึงถึง ความต้องการของหน่วยใช้ (เกณฑ์ความ สิ้นเปลือง) และระยะเวลาในการผลิตหรือจัดหาเข้ามา ทดแทน/เพิ่มเติม ตลอดจนอายุการใช้งานของ สป. เหล่านั้น เพื่อนำไปสู่การวางแผน การกำหนด ความต้องการ สป. เป็นภาพรวม ของ ทบ. ต่อไป ซึ่งจะ บงบอกถึงประเภท จำนวน เวลา และ งบประมาณ ที่จะต้องดำเนินการเพื่อรักษาระดับการสะสม สป. แต่ละ ประเภทได้ตรงหลักเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ดังกล่าว นอกจากนี้จะต้องพิจารณากำหนดความต้องการซ่อมแซม/ซ่อมปรับปรุง และการก่อสร้างคลัง/อาคารและระบบสาธารณูปโภคที่เกี่ยวข้องในภาพรวมของ ทบ. ให้สอดคล้อง กับประเภทและจำนวน และความเร่งด่วนในการใช้งาน ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการและ การจัดสรรงบการจัดสรรงบประมาณของ ทบ. มีความสอดคล้องและสมดุลกันอย่างสมเหตุผล

๕.๓.๒ พัฒนาระบบงานการระดมสรรพกำลังทางทหารของ ทบ. ให้สอดคล้อง และสนับสนุนระบบงานการระดมสรรพกำลังของ บก.ทท. และ กท. เพื่อให้มีความทันสมัยสอดคล้อง กับนโยบาย/ยุทธศาสตร์ การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (สมช.) และแนวทางการใช้กำลังกองทัพ ตามแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ ตามยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของ กท. และแผนป้องกันประเทศ ของ ทท. รวมทั้งปรับปรุงระบบการ ควบคุมและระดมทรัพยากรที่เป็นยุทธปัจจัยมาใช้สนับสนุน การปฏิบัติการทางทหาร ซึ่งจะต้องพัฒนาและจัดทำระบบฐานข้อมูลทรัพยากรซึ่งจะต้องเชื่อมโยง ข้อมูลกับสวนราชการและฝ่าย พลเรือนได้ตั้งแต่มุมปกติ เพื่อให้พร้อมในการเรียกเกณฑ์มาใช้งาน ในยามวิกฤตและยามสงคราม ทั้งนี้ ทบ. จะต้องดำเนินการรวบรวม และจัดทำบัญชีความต้องการ ด้านกำลังพล อาวุธ การขนส่ง อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มี ความจำเป็นต้องใช จากฝ่ายพลเรือน รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนในการปฏิบัติการทางทหาร ในสถานการณ์ ฉุกเฉินหรือ ในภาวะไม่ปกติ หรือที่จะต้องเรียกเกณฑ์ในภาวะสงคราม เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลรวมในระดับ ทบ. และ กท. ต่อไป รวมทั้งจะต้องจัดทำ/ปรับปรุง แผน คำสั่ง หรือระเบียบปฏิบัติประจำองรับแผน ระดม สรรพกำลังของ กท. ที่มีการปรับปรุงในห้วงเวลา ทั้งนี้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนา ระบบงานการ ระดมสรรพกำลังทางทหารของ ทบ. นั้น หน่วยที่รับผิดชอบและหน่วยที่เกี่ยวข้อง จะต้องพิจารณานำ เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัดเก็บและบริหารจัดการฐานข้อมูลรวม กท. ให้ใช้งานได้จริง มีการ พัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง กับสวนราชการและ ภาคพลเรือนอื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกกรรม (ทหาร-พลเรือน) ด้านการระดมสรรพกำลังทางทหาร โดยมี กท. เป็นหน่วยรับผิดชอบในการบูรณาการฝึก

๕.๓.๓ ปรับปรุง/จัดทำแผนแม่บทการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของ ทบ. (แผน ๕ ป) เพื่อ รองรับแผนแม่บทการพัฒนากำลังพลสำรอง กท. (แผน ๕ ป) และแนวคิดการ ใช้กำลัง ทบ. ตามแผนป้องกันประเทศ ในระดับ ทบ. และแผนบรรเทาสาธารณภัยของ ทบ. รวมทั้ง แนวคิดในการใช้กำลัง ทบ. ให้เหมาะสมกับ ภารกิจและพื้นที่ทั้งการปฏิบัติการทางทหารในยามวิกฤต และการปฏิบัติการในพื้นที่สวนหลังในยามสงคราม โดยการพัฒนาาระบบกำลังสำรอง ซึ่งหมาย รวมถึงกำลังที่มีใช้ประจำการและกองประจำการ โดยประกอบด้วยกำลังพลสำรอง (นายทหาร สัญญาบัตรกองหนุน นายทหารสัญญาบัตรนอกราชการ นายทหารสัญญาบัตรนอกกอง นายทหาร ประทวนกองหนุน พลทหารกองหนุน และทหารกองเกิน) กำลังกึ่งทหาร (อส.ทพ., อส., ตชด.) และ กำลังประชาชน เช่น กลุ่มไทยอาสา ป้องกันชาติ (ทสปช.), กลุ่มกองหนุน เพื่อความมั่นคงของชาติ (กนช.), กลุ่มอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) จะต้องมีแผนการรองรับในการ เตรียมกำลัง (การจัดทำบัญชี, แผนการบรรจุกำลัง และการจัดการฝักศึกษา) และการใช้กำลัง (ประเภท/จำนวน และวิธีการเรียกใช้กำลังทั้งภาวะไม่ปกติและภาวะสงคราม) โดยจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗, พ.ร.บ.การจัดระเบียบราชการ กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ และ พ.ร.บ. กำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมทั้งกฎกระทรวงว่าด้วย กิจการ กำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๙ และข้อบังคับว่าด้วยกิจการกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นต้น โดยในสวนของ “กำลังพลสำรอง” จะต้องปรับปรุงและจัดทำ “บัญชีบรรจุกำลัง” ในเวลา ใหม่มีความทันสมัย ซึ่งจะต้อง สอดคล้องกับความเร่งด่วนในการเตรียมและใช้กำลังพลสำรอง กล่าวคือ การบรรจุกำลังพลสำรองให้กับหน่วย ในระบบกำลังสำรองที่ไม่ได้บรรจุกำลังพลในอัตราเต็ม เพื่อหน่วยมีความพร้อมรบตามกำลังพลครบตามอัตรา โดยกำลังพลสำรองส่วนนี้สามารถนำไปใช้ได้ ทั้งในภาวะปกติ รวมทั้งการบรรจุกำลังเพื่อทดแทนการสูญเสีย เป็นบุคคล/หน่วย และการบรรจุกำลัง เพื่อการขยายกำลัง ทบ. (หน่วยจัดตั้งใหม่ในยามสงคราม) ซึ่งแนวคิด การบรรจุและใช้กำลังพลสำรอง เพื่อทดแทนการสูญเสียและการขยายกำลังนั้นจะดำเนินการ เมื่อประเทศอยู่ในสภาวะสงคราม

๕.๓.๔ พัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายกำลังประชาชนจาก ทุกภาคสวน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยมีแนวความคิดในการใช้กำลังรบหลัก ในการปฏิบัติการในพื้นที่ การรบ ประกอบกับการใช้กำลังกึ่งทหาร และกำลังประชาชนสนับสนุน การปฏิบัติการทางทหารในพื้นที่สวน หลัง ตามแผนป้องกันประเทศในสถานการณ์สงคราม นอกจากนี้ การใช้กำลังกึ่งทหาร และกำลังประชาชน จากภาคสวนอื่นๆ ที่ได้จัดตั้งขึ้น เพื่อสนับสนุน การปฏิบัติการทางทหารที่นอกเหนือจากสงครามตามประเภท ของภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ ตามแนวคิดยุทธศาสตร์การผนึกกำลังป้องกันประเทศ ดังนั้น ทบ. จะต้อง ส่งเสริมกลุ่มกำลังประชาชน ที่ได้รับการจัดตั้งไว้แล้ว อาทิ ลูกเสือชาวบ้าน (ลส.ชบ.) ไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) อาสาพัฒนา และป้องกันตนเอง (อพป.) หมูบ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดน (ปชด.) กองหนุน เพื่อความมั่นคง แห่งชาติ (กนช.) พร้อมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มพลังมวลชนที่มีอุดมการณ์รักชาติ และเทิดทูน สถาบันหลักของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่ม นศท. ด้วยการเข้าไปส่งเสริมอบรมให้ความรู้และ การปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติ เพื่อนำไปขยายผลต่อในชุมชนที่อยู่อาศัย ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้มแข็ง ความมี ระเบียบวินัย ความเสียสละ และอุทิศตนเพื่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ

๕.๔ ดานความทันสมัย : การปฏิบัติภารกิจของ ทบ. ในห้วง ๕ ปีข้างหน้า ทั้งด้านการปฏิบัติการ ทางทหาร และการปฏิบัติภารกิจอื่นๆ ที่นอกเหนือจากสงคราม มีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาความรู้ และขีดความสามารถของกำลังพลให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อม เทคโนโลยี และระบบอาวุธยุทโธปกรณ์ ที่พัฒนาปรับเปลี่ยนไป ทั้งนี้ ทบ. จะต้องให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาการรบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้องค์ทัพมีความทันสมัยทั้งทางด้านหลักคิดในการใช้กำลังในการปฏิบัติภารกิจ ดานอาวุธยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารได้เหมาะสมตามยุคสมัย ดังนี้

๕.๔.๑ ดานหลักนิยมทางทหาร : ในส่วนของการปฏิบัติการทางทหาร ในหน่วย/เหล่าสายวิทยาการ และ ยศ.ทบ. ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักนิยมทางทหาร ในทุกระดับใหม่มีความทันสมัยและสอดคล้องกับ รูปแบบการรบ รวมทั้งระบบอาวุธและยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยซึ่ง ทบ. ได้จัดหาเขาประจำการในห้วงเวลา นอกจากนี้ในส่วนของการปฏิบัติการด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากสงครามซึ่งมีความผันแปรไปตามสภาพแวดล้อมและ รูปแบบของภัยคุกคามตามยุคสมัย หน่วยปฏิบัติและหน่วยรับผิดชอบทางฝ่ายอำนาจการจะต้องดำรงและ แสวงหาข้อมูลและองค์ความรู้ที่ทันสมัย ทั้งจากภายในประเทศและจากการดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศ อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาขยายผลและพัฒนากำลังพลของ ทบ. ให้มีความรู้ และมีความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจได้เท่าทันต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่ปรับเปลี่ยนไป

๕.๔.๒ ดานยุทโธปกรณ์ : สืบเนื่องจากระบบอุตสาหกรรมทางทหารและหน่วยงานด้านความมั่นคง มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีปรับปรุงยุทโธปกรณ์เดิมใหม่มีความทันสมัย รวมทั้งการคิดค้นและวิจัยพัฒนา เพื่อผลิตอาวุธ/ยุทโธปกรณ์/อุปกรณ์เครื่องมือที่มีความทันสมัยและเทคโนโลยีสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก ประเทศที่มีศักยภาพทางการวิจัยและการผลิต ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ ทบ. จะต้องพิจารณาจัดหาอาวุธ ยุทโธปกรณ์ที่มีความทันสมัยจำนวนหนึ่ง เพื่อเข้ามาทดแทนของเดิมที่ล้าสมัยหรือไม่มีขีดความสามารถในการนำไปใช้งานในเชิงยุทธวิธี โดยการจัดหายุทโธปกรณ์ล้ำยุคหรือที่มีเทคโนโลยีสูงควรพิจารณาให้หน่วยงาน ในสายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ทบ. ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้จากบริษัทผู้ผลิต ในขณะเดียวกันจะต้องให้ความสำคัญกับในส่วนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้จากการต่อยอดการวิจัยและพัฒนา จนนำไปสู่กระบวนการผลิตเพื่อนำมาใช้งาน ภายใต้ระบบงานอุตสาหกรรมเพื่อการป้องกันประเทศของ กท. ทั้งนี้ หน่วย/เหล่าสายวิทยาการ จะต้องทำการติดตามวิทยาการด้านอาวุธยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยี รวมทั้ง การเข้าร่วมเครือข่ายการวิจัย วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีกับหน่วยงานอื่นใน กท. และนอก กท. ตลอดจนการ ติดตามข้อมูลข่าวสาร จากบริษัทผู้ผลิตและผู้ประกอบการเอกชนอย่างต่อเนื่อง

๕.๔.๓ ดานเทคโนโลยี สารสนเทศ และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ : ระบบอาวุธและยุทโธปกรณ์ทางทหาร และเพื่อปฏิบัติภารกิจอื่นๆ ในการสนับสนุนงานในกรอบของความมั่นคงที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง จะช่วยให้การปฏิบัติภารกิจได้เปรียบฝ่ายตรงข้าม (การรบ) หรือสามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามได้อย่าง ทันท่วงที เช่น ระบบอาวุธยิงไกลที่แม่นยำ (มีระบบการนำร่องที่ทันสมัย) ระบบการค้นหาและตรวจเป้าหมายได้ทุกสภาพอากาศ (มีระบบอินฟราเรด และคลื่น

ความร้อน) ระบบการโจมตีเป้าหมายทางภาคพื้น และ ทางอากาศอัตโนมัติ (โปรแกรมอำนวยความสะดวก ยิงอัตโนมัติ) ตลอดจนระบบควบคุมอุปกรณ์/เครื่องมือ โดยไม่ใช้ คนขับ (Unmanned Vehicle/ Machine) ซึ่งมีพัฒนาการมาโดยลำดับ ประกอบด้วยระบบการติดต่อสื่อสาร ควบคุมและสั่งการ ด้วยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Command Control Communication Computer) และ ระบบสารสนเทศ (Information) เพื่อสนับสนุนการตกลงใจในสนามรบและเพื่อการบริหารงานทั่วไป มีการ พัฒนา อย่างก้าวกระโดด ซึ่งในอนาคตจะนำไปสู่ยุคของการปฏิบัติการทางทหารโดยใช้เครือข่ายเป็น ศูนย์กลาง (Network Centric Operations - NCO) มากยิ่งขึ้น โดยการสู้รบโดยไม่ใช้อาวุธสังหาร (nonlethal Weapons) จะมีบทบาทในการสร้างความได้เปรียบและจำกัดเสรีในการปฏิบัติของ ฝ่ายตรงข้าม ไดโน รูปแบบต่างๆ เช่น การปฏิบัติการทางขอมูลข่าวสาร (Information Operations) ไปจนถึงการปฏิบัติการที่ เชื่อมโยงบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Cyber Operations) ดังนั้นหน่วยทหาร ระดับต่างๆ จะต้องมีการ ปรับเปลี่ยนรูปแบบในสวนของเครือข่ายการติดต่อสื่อสารและระบบการ บังคับบัญชา ระบบค้นหาเป้าหมาย ระบบอาวุธ และระบบสนับสนุนการรบ จากรูปแบบการปฏิบัติ แบบเดิม (Manual and Stand-alone Systems) ไปสู่การใช้เครือข่ายด้วยคอมพิวเตอร์ (Network Systems) ไปเป็นลำดับ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บังคับ หน่วยได้เห็นภาพสนามรบได้ชัดเจนยิ่งขึ้น มีฐาน ขอมูลในการประกอบการตกลงใจที่เพียงพอและทันต่อ สถานการณ์ ดังนั้นระบบการควบคุมสั่งการ ทั้งในสนามรบ และการบริหารบ้านเมืองยามปกติ ผานทางระบบ ที่มีใช้งานอยู่ในปัจจุบัน เช่น ระบบ ควบคุมสั่งการของ ทบ. (Army Operations Center – AOC) และระบบบริหารจัดการสารสนเทศ ของ ทบ. (e-Army) ซึ่งเชื่อมต่อกับระบบของ ทท., กท. และรัฐบาล จะต้องมีการปรับปรุงพัฒนา ระบบงาน (Process) ระบบปฏิบัติการ (Software and Application) และเครื่องมือติดต่อสื่อสาร ที่ทันสมัยและเชื่อมต่อกันได้ (Modern and Compatible Tools/Hardware) ซึ่งจะทำให้ระบบ เครือข่ายและฐานขอมูลรวมของหน่วยงานความมั่นคงมีประสิทธิภาพและทันสมัยต่อการเผชิญ กับภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบ (กองทัพบก, ๒๕๖๐ : ๑-๖๘)

สรุป แผนพัฒนา ทบ. ป ๖๐ - ๖๔ ฉบับนี้ เป็นแผนเชิงนโยบายหรือเปรียบเสมือน ยุทธศาสตร์ในการ เตรียมกำลัง ทบ. ในระยะสั้นหวง ๕ ป มีความมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทาง การเตรียมความพร้อม และเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับ ทบ. เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบ การปฏิบัติการกิจของ ทบ. ในหวง ๕ ป ขางหน้า โดยการกำหนดแนวทางในการดำเนินการในด้าน ต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างการจัดหน่วย ด้านการเสริมสร้างความพร้อมรบ ด้านการ สนับสนุนและความต่อเนื่อง ในการรบ และ ด้านความทันสมัย ซึ่งเป็นกรดำเนินการที่ต่อเนื่องจาก แผนพัฒนา ทบ. ป ๕๕ - ๕๙ เพื่อให้หน่วยที่เกี่ยวข้องของ ทบ. ได้นำไปใช้เป็นกรอบแนวทางการ ปรับปรุงระบบงานในความรับผิดชอบ และพัฒนาหน่วย/เหล่า ให้สอดคล้องซึ่งกันและกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ยังผลให้ ทบ. มีความพร้อมและสามารถปฏิบัติการกิจหลักในการป้อง กันราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทางทหาร และการปฏิบัติการกิจเพื่อความมั่นคงด้านอื่นๆ

ทฤษฎีการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมล้น (Flood Management)

โดยที่ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตมรสุม มีฝนตก และปริมาณน้ำฝนสูง จึงเกิดปัญหาน้ำท่วมอยู่ในหลายพื้นที่เกือบทุกภูมิภาค พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีดิกท่วงไຍ ในปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอมา และทรงวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำท่วม และทรงคำนึงถึงการเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และสมรรถนะของกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ตลอดจนงบประมาณค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วย วิธีการต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมคือ

๑. การก่อสร้างคันกั้นน้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วมซึ่งเป็นวิธีการดั้งเดิมแต่ครั้งโบราณ โดยการก่อสร้างคัน ดินกั้นน้ำขนาดที่เหมาะสมขนานไปตามลำน้ำห่างจากขอบตลิ่งพอสมควร เพื่อป้องกันมิให้น้ำล้นตลิ่งไปท่วมในพื้นที่ต่างๆ ด้านใน เช่น คันกั้นน้ำโครงการมูโนะ และโครงการพิเหล็งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

๒. การก่อสร้างทางผันน้ำ เพื่อผันน้ำทั้งหมดหรือบางส่วนที่ล้นตลิ่งท่วมทันให้ออกไป โดยการก่อสร้างทางผันน้ำหรือขุดคลองสายใหม่เชื่อมต่อกับลำน้ำที่มีปัญหาน้ำท่วมโดยให้น้ำไหลไปตามทางผันน้ำที่ขุดขึ้นใหม่ไปลงลำน้ำสายอื่น หรือระบายออกสู่ทะเลตามความเหมาะสม ซึ่งการดำเนินการสนองพระราชดำริวิธีนี้ ดำเนินการโดยกรมชลประทาน ในการแก้ไขปัญหาน้ำจากแม่น้ำโก-ลก เข้ามาท่วมไร่นาของราษฎรเสียหายหลายหมื่นไร่ทุกปี การขุดคลองมูโนะได้ช่วยบรรเทาได้เป็นอย่างดี

๓. การปรับปรุงและตกแต่งสภาพลำน้ำ เพื่อให้ น้ำที่ท่วมทะลักสามารถไหลไปตามลำน้ำได้สะดวกหรือช่วยให้กระแสน้ำไหล เร็วยิ่งขึ้น อันเป็นการบรรเทาความเสียหายจากน้ำท่วมซึ่งได้โดยใช้วิธีการดังนี้

๓.๑ ขุดลอกลำน้ำตื้นเขินให้น้ำไหลสะดวกขึ้น

๓.๒ ตกแต่งดินตามลาดตลิ่งให้เรียบมิให้เป็นอุปสรรคต่อทางเดินของน้ำ

๓.๓ กำจัดวัชพืช ผักตบชวา และเรือทำลายสิ่งกีดขวางทางน้ำไหลให้ออกไปจนหมดสิ้น หากลำน้ำคดโค้งมาก ให้หาแนวทางขุดคลองใหม่เป็นลำน้ำสายตรงให้น้ำไหลสะดวก

๔. การก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ เป็นมาตรการป้องกันน้ำท่วมที่สำคัญประการหนึ่ง ในการกักเก็บน้ำที่ไหลท่วมล้นในฤดูน้ำหลาก โดยเก็บไว้ทางด้านเหนือเขื่อนในลักษณะอ่างเก็บน้ำ ซึ่งปัจจุบันดำเนินการตามพระราชดำริมากมายหลายแห่ง ซึ่งสามารถป้องกันน้ำท่วมใหญ่ในระดับประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. โครงการแก้มลิง ตามพระราชดำริ แก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จากสภาพธรรมชาติดั้งเดิมของกรุงเทพมหานครมีลักษณะลุ่มต่ำทำให้มีการระบายน้ำ ยามเกิดภาวะน้ำท่วมให้ออกจากพื้นที่เป็นไปอย่างล่าช้า คูคลองจำนวนมากมีความลาดเทน้อย อีกทั้งมีจำนวนหลายคลองที่ลำน้ำตื้นเขิน มีวัชพืชปกคลุมกีดขวางทางน้ำไหล ทำให้เกิดเป็นสาเหตุ ในหลายปัจจัยของการเกิดน้ำท่วมขังในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑลเป็นระยะเวลายาวนาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวพระราชดำริให้มีระบบการบริหารจัดการด้านน้ำท่วม

ในวิธีการที่ตรัสว่า แก้มลิง ซึ่งได้พระราชทานพระราชอรรถาธิบายว่า ลิง โดยทั่วไปถ้าเราส่งกล้วยให้ ลิงจะรีบปอกแล้วเอาเข้าปากเคี้ยวแล้วเอาไปเก็บไว้ที่แก้มลิงจะเอากลับเข้า ไปไว้ที่กระพุ้งแก้ม ได้เกือบทั้งหัว โดยเอาไปไว้ที่แก้มก่อนแล้วจึงนำมาเคี้ยวบริโภคและกลืนกินเข้าไปภายหลัง เปรียบเทียบได้กับเมื่อเกิดน้ำท่วมก็ขุดคลองต่าง ๆ เพื่อชักน้ำให้มารวมกันแล้วนำมาเก็บไว้เป็นบ่อพัก น้ำอันเปรียบได้กับแก้มลิง แล้วจึงระบายน้ำลงทะเลเมื่อปริมาณน้ำทะเลลดลง

๕.๑ ลักษณะและวิธีการของโครงการแก้มลิง

๕.๑.๑ ดำเนินการระบายน้ำออกจากพื้นที่ตอนบนให้ไหลไปตามคลอง ในแนวเหนือ-ใต้ลงคลอง พักน้ำขนาดใหญ่ที่บริเวณชายทะเล เช่น คลองชายทะเลของฝั่งตะวันออก ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นบ่อเก็บน้ำขนาดใหญ่ คือ แก้มลิง ต่อไป

๕.๑.๒ เมื่อระดับน้ำทะเลลดต่ำกว่าระดับน้ำในคลอง ก็ทำการระบายน้ำ จากคลองดังกล่าวออกทางประตูระบายน้ำ โดยใช้หลักการทฤษฎีแรงโน้มถ่วงของโลก (Gravity Flow) ตามธรรมชาติ

๕.๑.๓ สูบน้ำออกจากคลองที่ทำหน้าที่ แก้มลิง นี้ ให้ระบายออกในระดับต่ำ ที่สุดออกสู่ทะเล เพื่อจะได้ทำให้น้ำตอนบนค่อยๆ ไหลมาเองตลอดเวลาส่งผลให้ปริมาณน้ำท่วมพื้นที่ ลดน้อยลง

๕.๑.๔ เมื่อระดับน้ำทะเลสูงกว่าระดับน้ำในลำคลองให้ทำการปิดประตู ระบายน้ำ เพื่อป้องกันมิให้น้ำย้อนกลับ โดยยึดหลักน้ำไหลทางเดียว (One Way Flow)

๕.๒ หลักการ ๓ ประการ ที่โครงการแก้มลิงจะสามารถมีประสิทธิภาพบรรลุผล สำเร็จตามแนวพระราชดำริ คือ

๕.๒.๑ การพิจารณาสถานที่ที่จะทำหน้าที่เป็นบ่อพักและวิธีการชักน้ำท่วมไหล เข้าสู่บ่อพักน้ำ

๕.๒.๒ เส้นทางน้ำไหลที่สะดวกต่อการระบายน้ำเข้าสู่แหล่งที่ทำหน้าที่ บ่อพักน้ำ

๕.๒.๓ การระบายน้ำออกจากบ่อพักน้ำอย่างต่อเนื่อง

๕.๓ รูปแบบของโครงการ จากหลักการข้างต้น การสนองพระราชดำริจึงดำเนินการพิจารณาจากการใช้ลำคลองหนองบึงธรรมชาติ หรือพื้นที่ว่างเปล่านำมาใช้เป็นบ่อพักน้ำแหล่งน้ำ ที่จะนำน้ำเข้าบ่อพักและระบายน้ำออกจากบ่อพักน้ำตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ซึ่งผลการ ดำเนินการศึกษาและพิจารณากำหนดรูปแบบของโครงการแล้วสามารถแบ่งออก ได้เป็น ๒ ส่วน คือ

๕.๓.๑ โครงการแก้มลิงฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ทำการรับน้ำ ในพื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา นับตั้งแต่จังหวัดสระบุรี พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี และกรุงเทพมหานคร มาตามคลองสายต่างๆ โดยใช้คลองชายทะเลที่ตั้งอยู่ริมทะเลด้าน จังหวัดสมุทรปราการ ทำหน้าที่เป็นบ่อพักน้ำหรือรับน้ำ และพิจารณาหนองบึงหรือพื้นที่ว่างเปล่า ตามความเหมาะสม เป็นบ่อพักน้ำเพิ่มเติมโดยใช้คลองธรรมชาติในแนวเหนือ-ใต้ เช่น คลองพระองค์ ไซยหนูชิต คลองบางปลา คลองด่าน คลองบางปิ้ง คลองตำหรุ คลองชายทะเล เป็นแหล่งระบายน้ำ เข้าและออกจากบ่อพักน้ำ

๕.๓.๒ โครงการแก้มลิงในพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ทำหน้าที่รับน้ำในพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่จังหวัดอ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นครปฐม กรุงเทพมหานคร และสมุทรสาคร ไปคลองมหาชัย-สนามชัยและแม่น้ำท่าจีน เพื่อระบายออกสู่ทะเลด้านจังหวัดสมุทรสาคร นอกจากสภาพพื้นที่ทั่วไปแถบนั้นยังไม่มีคันกั้นน้ำริมฝั่งเจ้าพระยาและคันกั้นน้ำขนานกับชายทะเลแล้ว คลองต่าง ๆ ที่มีทางน้ำไหลเชื่อมต่อกับชายทะเลแล้ว คลองต่าง ๆ ที่มีทางน้ำไหลเชื่อมต่อกับชายทะเลก็ยังไม่มีการควบคุมเพียงพอ ดังนั้นเมื่อน้ำทะเลมีระดับสูงขึ้นจึงหมุนไม่ให้น้ำจืดไหลออกจากทะเลหรือไหล ออกทะเลได้ช้ามากก่อให้เกิดภาวะน้ำท่วมรุนแรงหรือท่วมช้่นนานวัน

ทฤษฎีการบริหารจัดการ

การบริหารเป็นเรื่องที่มีประวัติความเป็นมาเก่าแก่พอ ๆ กับอารยธรรม แต่หลักและทฤษฎีการบริหารเพิ่งจะได้รับความสนใจอย่างจริงจัง โดยภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมของประเทศในแถบยุโรปสภาพแวดล้อมต่าง ๆ มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไป การรวมกลุ่มกันทำงานเริ่มมีปัญหายุ่งยากขึ้น จึงได้มีผู้คิดค้นและพยายามหาวิธีศึกษาวิชาการด้านการบริหารเพื่อแก้ปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

๑. ความหมายของการบริหาร

การบริหารเป็นเรื่องที่นักวิชาการให้ความสนใจศึกษา และกล่าวถึงความหมายของการบริหารไว้อย่างหลากหลาย อาทิเช่น Harold Koontz ได้ให้ความหมายว่า การบริหารหมายถึง การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยอาศัยทรัพยากรทางการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และเวลา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการปฏิบัติงาน(Harold Koontz, 1964 : 4) Peter F. Drucker ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การทำให้งานต่าง ๆ ลุล่วงไป โดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ (London Peter F. Drucker, 1979 : 1) Waldo กล่าวว่า การบริหารหมายถึงความพยายามของมนุษย์ในการร่วมมือประสานงานรูปแบบหนึ่งที่มีระดับของความมีเหตุผลอย่างสูง Waldo ได้อธิบายว่า การบริหารนั้น ไม่จำเป็นจะต้องเป็นความร่วมมือประสานงานที่มีเหตุผลแต่เพียงรูปแบบเดียว ทั้งนี้เพราะอาจปรากฏการร่วมมือประสานงานในเชิงการเป็นศัตรู (antagonistic cooperation) ในระบบการแข่งขันระหว่างบริษัทเอกชนต่าง ๆ เป็นต้น (D. Waldo, 1955 : 6) ชูบ กาญจนประกร ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปที่ร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (ชูบ กาญจนประกร ๒๕๒๐ : ๑) สมพงษ์ เกษมสิน ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการนำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ (สมพงษ์ เกษมสิน, ๒๕๒๑ : ๖) บุญทัน ดอกไธสง ได้กล่าวถึง ความหมายของการบริหารโดยอธิบายว่า “การบริหารประกอบด้วยคำสองคำ คือ การ ซึ่งหมายถึง กิจ งาน ธุระหน้าที่ และคำว่า บริหาร ซึ่งหมายถึง ดูแล รักษา ปกครอง การรักษาตามกฎหมาย ในภาษาอังกฤษนิยมใช้อีกสองคำ คือ การบริหาร (Administration) หมายถึง การแสดงหรือกระบวนการบริหาร และประกอบการตามหน้าที่ การบริหารทางสาธารณะซึ่งแตกต่างกับการกำหนดนโยบาย และหมายรวมถึงกลุ่มของบุคคลผู้ทำหน้าที่ในการบริหาร หรือกลุ่มของบุคคล ซึ่งทำหน้าที่

ในการบริหารทางการเมืองในรัฐบาลหรือคณะกรรมการ รวมถึงคำที่ใช้กับองค์การบริหาร ส่วนคำว่า การจัดการ (Management) นั้น หมายถึง การจัดการการบริหาร และการควบคุม นำมาเกี่ยวกับ ชุระทำให้เสร็จ หรือองค์การแสดงการจัดการทำการบริหาร หรือองค์การที่ทำหน้าที่นำและควบคุม ธุรกิจ (บุญทัน ดอกโรสง, ๒๕๓๕ : ๑) ธงชัย สันติวงษ์ ได้กล่าวถึง ความหมายของการบริหาร โดยการอธิบายความหมายของคำจำกัดความ ซึ่ง Peter F. Drucker ได้กล่าวถึงภายในสภาพ องค์การนั้น ทรัพยากรด้านบุคคล จะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เข้ามาาร่วมกันทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ให้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เช่น เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้ง ข้อมูลข้อสนเทศต่างๆ เพื่อผลิตสินค้า หรือบริหารออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม (ธงชัย สันติวงษ์, ๒๕๓๗ : ๙ - ๑๒) สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ ได้กล่าวถึงความหมาย ของการบริหารว่า หมายถึง การกระทำร่วมกันด้วยความตั้งใจของกลุ่มบุคคลอย่างร่วมแรงร่วมใจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกันอย่างมีเหตุผล (สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ ๒๕๔๐ : ๔-๑๔)

สรุปว่าความหมายของการบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จลุล่วงโดยใช้ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีการจัดสรร คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ให้มีปริมาณและ คุณภาพเหมาะสม และมากเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๒. หลักการบริหาร

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้เสนอแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการบริหารคือ ซึ่งได้รับความสนใจ และนำมาใช้อย่างกว้างขวาง อาทิเช่น

๒.๑ ทฤษฎีบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ของ Frederick W. Taylor ซึ่งได้เสนอ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร และการจัดการ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

๒.๑.๑ สร้างหลักการทำงานที่เป็นวิทยาศาสตร์สำหรับการทำงานตามขั้นตอน ต่าง ๆ ของงานแทนหลักตามความเคยชิน ซึ่งคนงานเคยใช้ปฏิบัติกันสืบมา

๒.๑.๒ คัดเลือกคนงานตามกฎเกณฑ์วิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสม กับงาน คนแต่ละคนมีความถนัดไม่เหมือนกัน ผู้จัดการมีหน้าที่มอบหมายประเภทของงานนี้คนงาน แต่ละคนถนัดที่สุดและทำงานได้ดีที่สุด

๒.๑.๓ พัฒนาคงงาน โดยการสอนให้คนงานทำงานถูกต้องตามหลัก วิทยาศาสตร์ การจัดการ แทนที่จะปล่อยให้คนงานทำงานกันไปตามใจชอบ

๒.๑.๔ สร้างบรรยากาศการร่วมมือในการทำงานอย่างฉันทันมิตรระหว่าง ฝ่ายจัดการและฝ่ายคนงาน

๒.๒ Henri Fayol นักอุตสาหกรรมชาวฝรั่งเศส ได้เขียนหนังสือ Administration Industrial et General ในปี ๑๙๑๖ เพื่ออธิบายและชี้ให้เห็นถึงหน้าที่ และการบริหารของผู้จัดการ องค์การ และวิธีปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการขององค์การบรรลุเป้าหมาย สำหรับการบริหารงานนั้น ผู้บริหารจะต้องมีหน้าที่ทางการบริหาร (Functional Approach) ๕ ประการ ดังนี้

๒.๒.๑ การวางแผน (Planning)

๒.๒.๒ การจัดองค์การ (Organizing)

๒.๒.๓ การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding)

๒.๒.๔ การประสานงาน (Coordinating)

๒.๒.๕ การควบคุม (Controlling)

นอกจากนั้นได้เสนอหลักทั่วไปในการบริหาร (General Principles of Management) เพิ่มเติมอีก ๑๔ ประการ คือ ๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of Work) ๒. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) ๓. วินัย (Discipline) ๔. เอกภาพของการบังคับบัญชา (Unity of Command) ๕. เอกภาพของการอำนวยการ (Unity of Direction) ๖. ผลประโยชน์ส่วนตัวต้องเป็นรองผลประโยชน์ทั่วไป (Subordination of Individual) ๗. ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration of Personnel) ๘. การรวมอำนาจ (Centralization) ๙. สายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) ๑๐. การมีระเบียบแบบแผน (Order) ๑๑. ความเป็นธรรม (Equity) ๑๒. เสถียรภาพในการปฏิบัติงาน (Stability of Tenure of Personnel) ๑๓. ความคิดริเริ่ม (Initiative) ๑๔. ความร่วมแรงร่วมใจ (Esprit de Corps)

๒.๓ ทฤษฎีระบบราชการของ Max Weber ได้สร้างตัวแบบในอุดมคติ (Ideal Type) ขององค์การขนาดใหญ่ หรือระบบราชการ ซึ่งมีลักษณะการบริหาร ดังนี้

๒.๓.๑ ลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือ โครงสร้างการบริหารเป็นรูปปิระมิด (Pyramid) ผู้ที่อยู่ระดับชั้นสูงกว่า จะทำการบังคับบัญชาและควบคุมผู้อยู่ในระดับชั้นการบังคับบัญชาที่ต่ำกว่าเป็นหลั่นชั้น

๒.๓.๒ การแบ่งแรงงาน (Division of Labour) นั่นคือ การแบ่งงานออกเป็นกลุ่มตามลักษณะการทำงานพิเศษเฉพาะอย่าง (Specialization) บุคคลแต่ละคนจะอยู่ในตำแหน่งขององค์การตามความสามารถและความถนัด

๒.๓.๓ การไม่ยึดถือความเป็นส่วนบุคคล (Impersonality) คือ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลต้องเป็นแบบทางการ ไม่ยึดถือเรื่องส่วนตัว แต่จะใช้เหตุผลเป็นสำคัญ

๒.๓.๔ การทำงานเป็นอาชีพ (Career Service) ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความสามารถเป็นสำคัญ (Merit)

๒.๓.๕ การแบ่งแยกเรื่องส่วนตัวและทรัพย์สินของบุคคลออกจากองค์การ (Separation of the Property and Affairs) (ดิน ปรัชญาพุทธ, ๒๕๒๗ : ๑๕)

๒.๔ Luther Gulick and L. Urwick ได้นำเสนอแนวคิด เกี่ยวกับหลักการบริหาร เรียกว่า POSDCORB ในหนังสือเรื่อง Paper on the Science of Administration ในปี ค.ศ.1937 (L. Gulick and L. Urwick, 1937 : Pp. vii, 195) โดยหลักการบริหาร ดังกล่าวประกอบด้วย

๒.๔.๑ Planning คือ การวางแผน

๒.๔.๒ Organizing คือ การจัดองค์การ

๒.๔.๓ Staffing คือ การจัดคนเข้าทำงาน

๒.๔.๔ Directing คือ การอำนวยการ

๒.๔.๕ Coordinating คือ การประสานงาน

๒.๔.๖ Reporting คือ การรายงานผลการปฏิบัติงาน

๒.๔.๗ Budgeting คือ การงบประมาณ

๒.๕ ทฤษฎี ๗S's ริชาร์ด ที. ปาสคาล (Richard T. Pascale) และแอนโทนี จี. เอทโทส (Anthony G. Athos) ได้เสนอทฤษฎี ๗S's ตั้งแต่ปี ๑๙๘๑ ปรากฏในหนังสือ The Art of Japanese Management (สร้อยตระกูล (ตีทยานนท์) อรรถมานะ, ๒๕๔๐ : ๑๗๒-๑๗๓) ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ๗ ประเด็น คือ

- ๒.๕.๑ โครงสร้าง (structure)
- ๒.๕.๒ ระบบ (system)
- ๒.๕.๓ กลยุทธ์ (strategy)
- ๒.๕.๔ เป้าหมายสูงสุดขององค์การ (superordinate goal)
- ๒.๕.๕ พนักงานเจ้าหน้าที่ (staff)
- ๒.๕.๖ แบบหรือสไตล์ของการบริหาร (style)
- ๒.๕.๗ ทักษะ (skill)

๒.๖ การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Management for Results) คือ การบริหารโดยมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ คือความสัมฤทธิ์ผลเป็นหลัก โดยใช้ระบบการประเมินผลงานที่อาศัยตัวชี้วัดเป็นตัวสะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งผลการประเมินนี้จะนำมาใช้ในการตอบคำถามถึงความคุ้มค่าในการทำงาน ใช้แสดงผลงานต่อสาธารณะ และเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น การประเมินผลงานนี้สามารถเทียบเคียงกับภาคเอกชนที่ประเมินผลงานจากกำไรของบริษัท การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์นี้อาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปบ้าง เช่น Management by Objectives, Performance Management, Results Based Management หรือ Results Oriented Management แต่มีแนวคิดหลักเหมือนกัน จะแตกต่างกันไปบ้างในส่วนของรายละเอียด กล่าวโดยสรุป การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือการบริหารที่เน้นผลสัมฤทธิ์ (Results) โดยมีตัวชี้วัดผล (Indicators) ที่เป็นรูปธรรม ผลสัมฤทธิ์อาจเขียนเป็นสมการได้ดังนี้ คือ ผลสัมฤทธิ์ (Results) = ผลผลิต(Outputs) + ผลลัพธ์ (outcomes) การบริหารงานของรัฐ ในอดีต จะเน้นที่การบริหารปัจจัยนำเข้า (Inputs) ซึ่งได้แก่ทรัพยากรต่าง ๆ ที่รัฐจะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานคือ เงิน คน และวัสดุ โดยมุ่งเน้นการทำงานตามกฎ ระเบียบ และความถูกต้องตามกฎหมาย และมาตรฐาน แต่การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์จะเน้นที่ผลลัพธ์ (Outcomes) ของงาน โดยจะให้ความสำคัญกับการกำหนดพันธกิจและวัตถุประสงค์ของโครงการ/งาน เป้าหมายที่ชัดเจน การกำหนด ผลผลิต และ ผลลัพธ์ที่ต้องการของทุกโครงการในองค์กรนั้น เพื่อให้สอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกับภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กร มีการกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (Key Performance Indicator – KPI) ไว้อย่างชัดเจนเป็นที่เข้าใจของทุกคนในองค์กร การวัดความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานโดยใช้ตัวชี้วัดดังกล่าว การยึดหยุ่นในการบริหารและสนับสนุนทรัพยากรแก่ผู้บริหารระดับล่างอย่างเหมาะสม การประเมินผลการปฏิบัติงานและให้ค่าตอบแทนตามผลงาน ตลอดจนจนถึงการปรับปรุงพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และตรงตามความต้องการของลูกค้าคือประชาชน ปัจจัยหลักพื้นฐานที่ทำให้การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ประสบความสำเร็จ คือ การมีระบบข้อมูลที่เที่ยงตรงเชื่อถือได้ ไม่ว่าจะเป็นระบบข้อมูล ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบความคืบหน้าของการปฏิบัติงาน หรือระบบการเงิน และบัญชีที่สามารถให้ข้อมูลแยกรายโครงการ เพื่อให้ทราบต้นทุนค่าใช้จ่ายในแต่ละงาน การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้บริหารทุกระดับตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง การบริหาร

มุ่งผลสัมฤทธิ์อาจสามารถอธิบายได้อีกแบบหนึ่งว่า เป็นการทำให้ได้ทรัพยากรการบริหารมาอย่างประหยัด (Economy) การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และการได้ผลงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์การ (Effectiveness) (ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, ๒๕๔๐ : ๑๓-๑๔)

๒.๗ แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)

๒.๗.๑ พิทยา บวรวัฒนา ได้กล่าวถึงหลักการปฏิรูประบบราชการตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ว่า ในต่างประเทศมีคำที่ใช้หลายคำ เช่น Governance หรือ Good Governance โดยเป็นหลักการจัดการปกครองแบบประชาธิปไตย หรือ Democratic Governance ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญๆ ๔ ประการ คือ

หลักการที่ ๑ สนับสนุนรัฐให้เล็กลงและทำน้อยลง (A Smaller Government that Does Less) ภายใต้คำถามว่า “รัฐควรทำอะไร” ซึ่งการปกครองแบบประชาธิปไตยแนวใหม่ รัฐจะต้องเล็กลง และทำน้อยลง มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบจากราชการบริหารส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญของการปฏิรูป นอกจากนี้การทำให้รัฐเล็กลงจะต้องดำเนินการลดจำนวน และเพิ่มประสิทธิภาพ รัฐบาลจะต้องลดการผูกขาดอำนาจและความรับผิดชอบ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็นผู้ช่วยเหลือเป็นพี่เลี้ยงมิใช่การเป็นผู้อุปถัมภ์ เพราะการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นเรื่องของความร่วมมือระหว่างการเมือง ข้าราชการ และประชาชน ดังนั้น รัฐบาลที่เล็กลงจึงหมายถึงประชาชนที่เข้มแข็งขึ้น โดยมีฐานความเชื่อว่ารัฐบาลที่บริหารงานทั่วไปและงานสาธารณะ มักจะมีขนาดใหญ่และใช้ต้นทุนสูง รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อจ่ายเป็นเงินเดือนและการบำรุงรักษาในสัดส่วนที่สูงมาก ซึ่งจะไม่เหลือไว้ใช้เพื่อการพัฒนาและสร้างสรรค์ ดังนั้น เมื่อรัฐบาลที่มีขนาดใหญ่ มีค่าใช้จ่ายสูง แต่ผลการปฏิบัติงานลดลง ก็ควรจะปรับเปลี่ยนงานของรัฐนั้นโดยใช้แนวคิดในการลดขนาดให้เล็กลง และเพิ่มผลการปฏิบัติงานให้มากขึ้น ภาคเอกชนมีความสามารถทำงานได้ดีกว่ารัฐ ในเรื่องคุณภาพ และผลิตภาพการให้บริการแก่ประชาชน เพราะมีกลไกตลาดและมีกำลังการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่าภาครัฐ ดังนั้น เมื่อประสิทธิภาพการให้บริการของรัฐตกลงรัฐควรถ่ายโอนหรือขายกิจการให้ภาคเอกชน รวมทั้งปล่อยให้ประชาชนภาคเอกชนและชุมชนได้แก้ไขปัญหาเอง โลกาภิวัตน์ จะเป็นหัวหอกในการพัฒนาประเทศและภาคธุรกิจจะเป็นผู้พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น บทบาทใหม่ของรัฐจึงต้องเป็นผู้สร้างสรรค์ และส่งเสริมให้เกิดผลในทางปฏิบัติในเศรษฐกิจที่ตลาดเปิดกว้างไม่มีข้อจำกัด เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือเป็นพี่เลี้ยง (facilitator) เพื่อสนับสนุนให้ภาคธุรกิจเจริญเติบโตในเศรษฐกิจในตลาดโลกได้

หลักการที่ ๒ รัฐที่มีวิสัยทัศน์โลกาภิวัตน์และยืดหยุ่น คล่องตัว (A Government with a Global Vision and Flexibility) เป็นแนวทางภายใต้คำถาม “รัฐควรทำงานอย่างไร” ปรัชญาการณของโลกาภิวัตน์ทำให้สภาพแวดล้อมของหน่วยงานของรัฐขยายขอบเขตไปในระดับชาติ รัฐในปัจจุบัน จึงขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมโลกมากกว่าที่ผ่านมา ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลดังกล่าว หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องมีความยืดหยุ่นกว้างไกลและต้องเข้าใจถึงตำแหน่งที่เหมาะสม ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความไม่แน่นอนของโลก ทำให้ต้องมีองค์การที่มีลักษณะยืดหยุ่นคล่องตัวยิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเรียนรู้วิธีคิดให้กว้างไกล ไม่ติดยึดกับราชการที่มีชั้นการบังคับบัญชาหลายชั้นตามรูปแบบของ Weber (Hierarchical Weberian Style)

Bureaucracy) นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเข้าใจสิทธิของพลเมือง (citizens' rights) มีความโปร่งใส และกระจายไปสู่ส่วนท้องถิ่น

หลักการที่ ๓ รัฐที่มีภาระรับผิดชอบ (Accountable Government) หมายถึง การตรวจการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐจากเดิมที่เคยมีการตรวจสอบโดยกลไกการบังคับบัญชา หลายชั้นตามระบบราชการซึ่งเป็นกลไกภายใน จะต้องมีการรับผิดชอบต่อภายนอก คือ จะถูกตรวจสอบ โดยบุคคลภายนอก เช่น รัฐสภา สื่อมวลชน NGO และพลเมือง เป็นต้น รัฐที่มีภาระรับผิดชอบ ต่อประชาชนจึงเป็นรัฐที่มีการทุจริตน้อย มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความโปร่งใสและเปิดเผย มีการกระจายอำนาจ และสามารถปรับเปลี่ยนได้

หลักการที่ ๔ รัฐที่มีความเป็นธรรม (A Government that is Fair) สร้างความสมดุลในสังคมทุกกลุ่ม รัฐจะต้องมีมาตรฐานงานใหม่ ๆ เพื่อกำหนดว่าสิ่งที่ดีคืออะไร และควรเป็นมาตรฐานจากภายนอก เช่น การกำหนดมาตรฐานงานของรัฐ ที่เกี่ยวกับแรงงาน จะต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และการคุ้มครองสิทธิแรงงาน เป็นต้น (พิทยา บวรวัฒนา, ๒๕๔๒ : ๘๐-๘๒)

๒.๗.๒ ทศพร ศิริสัมพันธ์ ได้อธิบายถึงที่มาของแนวคิดการบริหารจัดการ ภาครัฐแนวใหม่ไว้ว่า ในช่วงต้นทศวรรษที่ ๑๙๙๐ เป็นต้นมา ได้เกิดรูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการ ภาครัฐในประเทศต่างๆ ที่พัฒนาแล้ว รูปแบบใหม่นี้ให้ความสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผล ของการบริหารจัดการ และความรับผิดชอบต่อผลงานของผู้บริหาร โดยจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ขององค์การ และเป้าหมายของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจน โดยอยู่ในรูปของตัวชี้วัดผลงาน (performance indicators) เพื่อทำการตรวจสอบ วัดผลสำเร็จ และให้รางวัลตอบแทนตามผลงาน ในขณะที่เดียวกันมีพยายามให้ความมีอิสระ และยืดหยุ่นทางด้านการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ยังจะพยายามเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของรัฐบาล รวมทั้งระบบราชการจากเดิมที่เป็นผู้ปฏิบัติ และดำเนินงานเองโดยตรง เปลี่ยนไปสู่การเป็นผู้กำกับ ช่วยเหลือ ร่วมมือ สนับสนุนและส่งเสริม ให้กลไกตลาด ภาคเอกชน องค์กรประชาสังคม ชุมชน และประชาชนสามารถเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการแทน อันจะนำไปสู่การโอนถ่ายภารกิจ รวมทั้งการลดขนาดและจำกัดบทบาทหน้าที่ของภาครัฐให้เล็กลง ในที่สุด ทั้งนี้ องค์กรพัฒนาของสหประชาชาติ (UNDP) และธนาคารโลก เชื่อว่าการปฏิรูปภาครัฐ เพื่อให้เกิดสภาพของการบริหารปกครองหรือการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี (good governance) และ จะเป็นกลไกสำคัญที่จะนำกลยุทธ์ต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (sustainable development) โดยเน้นในเรื่องของการพัฒนาทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาส (accessibility) ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ ศาสนา และเผ่าพันธุ์ รวมทั้งการสนองตอบ ความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเห็นว่าการบริหารจัดการภาครัฐ ที่ดีหรือธรรมรัฐ ควรจะประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ ๆ ดังนี้ คือ ๑. ความชอบธรรมและความรับผิดชอบต่อทางการเมือง (political legitimacy and accountability) ๒. ความมีอิสระในการ รวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม (freedom of association and participation) ๓. ระบบกฎหมาย ที่มีความยุติธรรมและน่าเชื่อถือ (a fair and reliable judicial system) ๔. พันธะความรับผิดชอบต่อ และการถูกตรวจสอบของระบบราชการ (bureaucratic accountability) ๕. เสรีภาพของ

การแสดงออกและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (freedom of information and expression) ๖. ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการภาครัฐ (effective and efficiency public sector management) ๗. การแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรประชาสังคม (cooperation with civil society organizations) สำหรับกระแสแนวความคิดในเชิงวิชาการสำคัญที่ส่งผลให้เกิดแนวคิดรูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ อาจแยกออกได้เป็นสามส่วน คือ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แบบนีโอคลาสสิกและเศรษฐศาสตร์เชิงสถาบัน แนวความคิดแบบการจัดการนิยม และหลักการประชารัฐ

จากแนวคิดต่างๆ สรุปได้ว่า รูปแบบใหม่ของการบริหารปกครอง (governance) หรือที่เรียกกันว่า การบริหารจัดการภาครัฐ (public sector management หรือ public management) นั้น จะพยายามลดบทบาทการแทรกแซงและจำกัดขนาดของรัฐบาลและระบบราชการลง โดยจะอาศัยกลไกระบบตลาด (market mechanism) ให้เข้ามาทำหน้าที่เป็นกลไกในการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ แทน มีการแปรรูปกิจการรัฐวิสาหกิจ และแปรรูปหน่วยงานราชการ ให้เป็นองค์กรอิสระรูปแบบใหม่ เน้นถึงพันธะความรับผิดชอบ (accountability) และความโปร่งใส (transparency) รวมทั้งได้นำเอาเทคนิควิธีและการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นถึงผลสัมฤทธิ์ (result-based management) มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังพยายามกระจายอำนาจไปยังระดับท้องถิ่น มุ่งเสริมสร้างบทบาทความเข้มแข็งและกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนโดยตรง (citizen participation) ตลอดจนการสนับสนุนและส่งเสริมองค์กรประชาสังคมต่างๆ (civil society organizations) ให้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการชุมชนของตนเองมากขึ้น ซึ่งรูปแบบการบริหารปกครองนี้ได้เป็นเพียงแค่การปรับเปลี่ยนในวิธีการบริหารจัดการรัฐกิจให้มีประสิทธิภาพและความทันสมัยเช่นเดียวกับธุรกิจเอกชน (corporatization) เท่านั้น แต่หมายความถึงการปฏิรูปภาครัฐและสังคมโดยรวม โดยทำการทบทวนและปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของรัฐบาล (the role of government) รวมทั้งปรัชญา หลักการ และแนวทางในการกำหนดนโยบาย สาธารณะ ตลอดจนการกำหนด รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล ระบบราชการ ธุรกิจ ประชาชน และองค์กรประชาสังคมต่างๆ เสียใหม่อีกด้วย (ทศพร ศิริสัมพันธ์, ๒๕๔๐)

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหาร จะเห็นได้ว่า การบริหารเป็นเรื่องที่นักวิชาการให้ความสนใจศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพของการบริหาร อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า องค์กรต่างๆ โดยเฉพาะภาครัฐยังประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การปฏิบัติงาน และการบริหารงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สำหรับปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวต่างก็มีลักษณะแตกต่างกันออกไปในแต่ละองค์กรที่มีลักษณะแตกต่างกัน

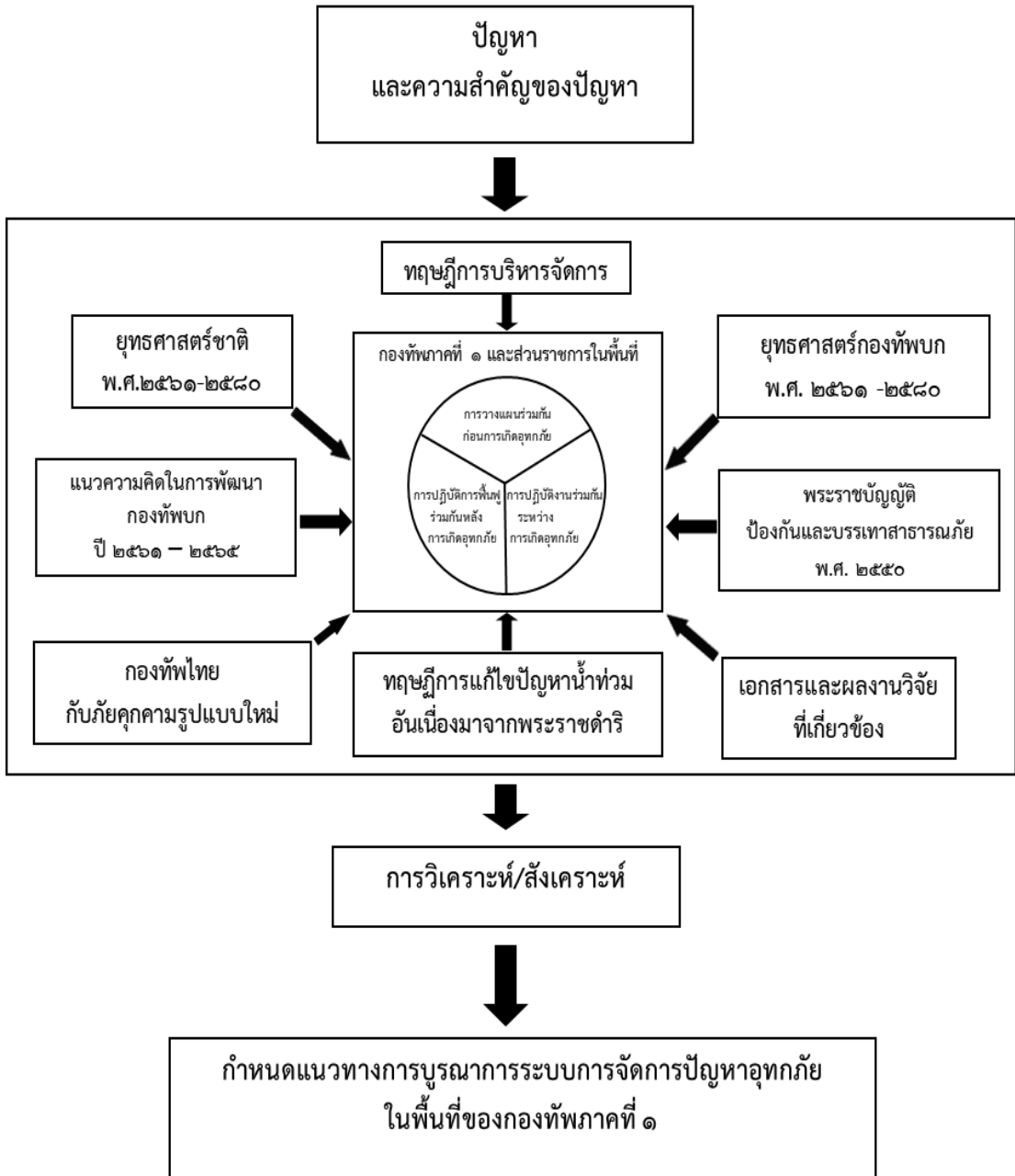
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภาพร เนตรเขียน (๒๕๓๕) ทำการศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการรักษาคุณภาพน้ำ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ศึกษาเฉพาะกรณีน้ำเสียจากชุมชน ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาคุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาในปัจจุบันมีอยู่อย่างไรไม่เป็นเอกภาพ ดังนั้น จึงมีผลต่อองค์กรต่าง ๆ ที่บังคับใช้กฎหมายนั้น สำหรับข้อเสนอแนะคือ สมควรมีกฎหมายโดยตรงในการควบคุมคุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง และควรมีการจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลแหล่งน้ำสาธารณะและประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายก็มีส่วนจำเป็นด้วย

พิมล จงวรรณท (๒๕๓๖) ทำการศึกษาเรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม พบว่า สาเหตุหนึ่งของปัญหาการขาดแคลนน้ำและคุณภาพน้ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้งานน้ำเพื่ออุตสาหกรรม เกิดจากการขาดกฎหมายที่ควบคุมการใช้และการจัดสรรน้ำที่ชัดเจน เกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย ขาดการจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำ ขาดองค์กรที่มีหน้าที่ควบคุมการใช้น้ำโดยตรง และไม่มีการกำหนดมูลค่าในทรัพยากรน้ำที่ใช้กันอยู่ โดยผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะใน การแก้ไขปัญหากฎหมายในกาใช้น้ำอุตสาหกรรมว่า กฎหมายควรมีการกำหนดกรรมสิทธิ์ในน้ำ สิทธิการใช้น้ำของเอกชน จัดระบบการใช้น้ำ และควรมีการจัดการทรัพยากรน้ำ โดยกำหนดมาตรการจัดสรรน้ำ การอนุญาตให้ใช้น้ำ และการเก็บค่าน้ำ รวมทั้งควรจะมีองค์กรหลักที่เข้ามากำหนดนโยบายการใช้น้ำทั่วประเทศ อีกทั้งมีองค์กรที่ทำหน้าที่บริหาร และองค์กรระดับพื้นที่ที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

แผนภาพที่ ๒ - ๑ กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

สรุป

ผลการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ดังนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย รัฐบาลได้ศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ นำมาประเมินขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศ โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ นำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ (ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี) ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และ มีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง และจากการที่ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้กำหนดประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย ๙ ประการ ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาด กองทัพบกในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านความมั่นคง ที่มีการจัดส่วนราชการประกอบด้วย หน่วยงานหลัก จำนวน ๓๔ หน่วยราชการ ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ ได้นำประเด็นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มาเป็นกรอบในการทำแผนยุทธศาสตร์ของกองทัพบก พร้อมกับวิเคราะห์สภาพแวดล้อม รวมถึงภัยคุกคามตามภารกิจที่ได้รับมอบ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่มาจัดทำแผนยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ซึ่งเป็นแผนระยะยาว ๒๐ ปี อีกทั้งยังได้ทำแผนระยะสั้น ๕ ปี (แผนพัฒนากองทัพบก พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ตามกรอบของรัฐบาล กระทรวงกลาโหม และกองทัพไทย ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนากองทัพบกนี้ยังได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎี รวมถึงหลักการบริหาร มาเป็นกรอบแนวคิดในการบริหารงานของกองทัพบกในทุกด้าน อาทิ ด้านกำลังพล ด้านการบริหารงบประมาณและทรัพยากร เพื่อตอบสนองและเพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของชาติ ส่วนหนึ่งของแผนพัฒนากองทัพบกนี้ได้กำหนดให้มีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาดซึ่งจะต้องปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยราชการในพื้นที่ ตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

บทที่ ๓

การศึกษาสภาพปัญหากระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

การนำเสนอข้อค้นพบในบทนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัญหากระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ผ่านการทบทวนหลักการทางยุทธศาสตร์ ทั้งระยะยาว (๒๐ ปี) และระยะสั้น (๕ ปี) ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๕ จนถึงแผนพัฒนากองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕ ตลอดจนพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ รวมทั้งผู้วิจัยยังทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ และทฤษฎีการแก้ไขปัญหาที่มาจากพระราชดำริตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมฉับ (Flood Management) รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ และกำหนดเป็นกรอบแนวคิด นำมาตั้งเป็นประเด็นคำถาม นำไปเป็นเครื่องมือในกระบวนการแสวงหาความรู้ความจริง รวมถึงคำตอบของการวิจัย โดยประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

๑. การกิจ หน้าที่ ความรับผิดชอบของกองทัพภาคที่ ๑ ที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย
๒. หน้าที่ และความรับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด
๓. ปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๑
๔. ปัญหา ข้อขัดข้องของของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด
๕. ปัญหากระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑
๖. สรุป

การกิจ หน้าที่ ความรับผิดชอบของกองทัพภาคที่ ๑ ที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย

กองทัพภาคที่ ๑ มีประวัติอันยาวนาน โดยในวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๔๕๓ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงปรับปรุงการจัดกำลังกองทัพบกใหม่ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดกองพลเป็น กองทัพที่ ๑ ประกอบด้วยกองพลที่ ๑ (รักษาพระองค์) มณฑลกรุงเทพฯ, กองพลที่ ๒ มณฑลนครราชสีมา และกองพลที่ ๓ มณฑลกรุงเทพฯ ตั้งกรมบัญชาการกองทัพอยู่ในกระทรวงกลาโหม และได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีภารกิจ และขีดความสามารถ ดังนี้

๑. ภารกิจ

กองทัพภาคที่ ๑ มีหน้าที่วางแผน อำนวยการ กำกับ การปฏิบัติหน้าที่หลักในการป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศตามที่ได้รับมอบหมาย การถวายความปลอดภัยแก่สถาบันพระมหากษัตริย์ รวมถึง

งานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการปฏิบัติทางทหารที่ไม่ใช่สงคราม รวมทั้งการปกครอง บังคับบัญชาฆาตกรรมทหารบกในพื้นที่ และหน่วยทหารที่กระทรวงกลาโหมกำหนดมีแม่ทัพภาคที่ ๑ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

๒. ขีดความสามารถ

๒.๑ ปกครองบังคับบัญชา อำนาจการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติของหน่วยกำลังรบ หน่วยสนับสนุนการรบ หน่วยส่งกำลังบำรุง หน่วยส่วนภูมิภาค และหน่วยช่วยการพัฒนาประเทศ ให้เป็นไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบ

๒.๒ บังคับบัญชา และอำนาจการให้หน่วยทหารอยู่ในสภาพพร้อมรบ

๒.๓ ดำเนินการป้องกันประเทศจากภัยคุกคาม รวมทั้ง อำนาจการ และกำกับดูแลการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังในเขตพื้นที่

๒.๔ ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ต่อสู้เบ็ดเสร็จ ทั้งในยามปกติ และยามสงคราม

๒.๕ ดำเนินการรักษาความมั่นคงภายใน ในพื้นที่รับผิดชอบ

๒.๖ ดำเนินการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ รวมทั้งการศาลทหาร การคดี และเรือนจำ

๒.๗ ร่วมดำเนินงานพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง ตามที่กองทัพกมอบหมาย

๒.๘ ดำเนินการเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลัง ทั้งทางด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์

๒.๙ สนับสนุนหน่วยทหารในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๒.๑๐ ในยามสงครามดำเนินการช่วยรบ ต่อกำลังของกองทัพกมทั้งสิ้นในเขตพื้นที่

๒.๑๑ สามารถจัดตั้งที่บัญชาการได้ ๒ แห่ง และที่บัญชาการเคลื่อนที่ได้ ๑ แห่ง

๒.๑๒ ควบคุมทางยุทธการต่อหน่วยนอก ทบ. ตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยเหนือกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย

มณฑลทหารบก จัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย โดยมีหน้าที่ และความรับผิดชอบ สำหรับการปฏิบัติทางทหารที่ไม่ใช่สงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และการช่วยเหลือประชาชน โดยแสวงประโยชน์จาก สิ่งอุปกรณ์ทางทหารที่มีอยู่ในอัตรา และจัดหา สิ่งอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานเพิ่มเติม

หน้าที่ และความรับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัด

๑. อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

การปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บัญชาการ เจ้าพนักงาน และอาสาสมัครในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

๑.๑ อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นผู้อำนวยการกลาง มีหน้าที่ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักร

๑.๒ ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัด

๑.๓ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองผู้อำนวยการจังหวัด มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑.๔ นายอำเภอ เป็นผู้อำนวยการอำเภอ รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอ

๑.๕ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ (นายกองค้การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา และหัวหน้าผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่อื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง) เป็นผู้อำนวยการท้องถิ่น มีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่น และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดและผู้อำนวยการอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๖ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

๑.๗ ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นรองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยสามารถมอบหมายรองปลัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้ช่วยปฏิบัติได้

๑.๘ ผู้อำนวยการเขตในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตรับผิดชอบและมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๙ เจ้าพนักงาน ให้ผู้อำนวยการมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงาน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตรับผิดชอบ โดยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

๑.๑๐ อาสาสมัคร ให้ผู้อำนวยการในระดับต่างๆ จัดให้มีอาสาสมัครในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย และตามที่กำหนดในระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

๑.๑๑ องค์กรสาธารณกุศลหรือบุคคลที่ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ในระหว่างเกิดสาธารณภัย สามารถช่วยเหลือหรือบรรเทาสาธารณภัยได้ตามที่ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานมอบหมาย

๒. ความรับผิดชอบงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด

ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัด โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๒.๑ จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

๒.๒ กำกับดูแลฝึกอบรมอาสาสมัครขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๓ กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ยานพาหนะ และสิ่งอื่น เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่กำหนด ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

๒.๔ ดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การ สงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย หรือผู้ได้รับภัยอันตรายหรือเสียหายจากสาธารณภัยรวมตลอดทั้ง การรักษาความสงบเรียบร้อยและการปฏิบัติภารกิจ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒.๕ สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย

๒.๖ ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บัญชาการและผู้อำนวยการกลางมอบหมาย เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม ข้อ ๓. ๔. และ ๕. ให้ผู้อำนวยการจังหวัด มีอำนาจสั่งการหน่วยงานของรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งอยู่ในจังหวัดให้ดำเนินการในการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และมีอำนาจ สั่งการ และอาสาสมัครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

๓. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จัดทำโดยคณะกรรมการ ที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ลงนามประกาศใช้ซึ่งแผนฯ ดังกล่าว ต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและมีสาระสำคัญ ดังนี้

๓.๑ การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเมื่อเกิดสาธารณภัย โครงสร้าง และผู้มีอำนาจสั่งการต่างๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๓.๒ แนวทาง มาตรการ แล้วเอาประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๓.๓ แนวทาง และวิธีการในการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อน ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า และระยะยาวเมื่อเกิดสาธารณภัย รวมถึงการอพยพประชาชน หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย การดูแลเกี่ยวกับการสาธารณสุขและ การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารและการสาธารณสุข

๓.๔ หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการ ดำเนินการตามข้อ ๒ และข้อ ๓ และวิธีการให้ได้มาซึ่งงบประมาณเพื่อการดำเนินการดังกล่าว

๓.๕ แนวทางในการเตรียมพร้อมด้านบุคลากร อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ และจัดระบบการปฏิบัติการในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึง การฝึกบุคลากร และประชาชน

๓.๖ แนวทางในการซ่อมแซม บูรณะ ฟื้นฟู และให้ความช่วยเหลือประชาชน ภายหลังที่สาธารณภัยสิ้นสุด

๓.๗ แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และยานพาหนะ เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๓.๘ แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดให้มีเครื่องหมาย สัญญาณหรือสิ่งอื่นใดในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือจะเกิดสาธารณภัย

๓.๙ แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๑๐ แผนการประสานงานกับองค์การสาธารณกุศล

๔. การปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๔.๑ เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้น โดยผู้อำนวยการอำเภอและผู้อำนวยการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้อำนวยการท้องถิ่นในเขตอำเภอ และจังหวัดแล้วแต่กรณี

๔.๒ กรณีพื้นที่ที่เกิดหรือจะเกิดสาธารณภัยอยู่ในความรับผิดชอบของผู้อำนวยการท้องถิ่นหลายคน ผู้อำนวยการท้องถิ่นคนหนึ่งคนใดจะใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ ไปพลางก่อนก็ได้ แล้วให้แจ้งผู้อำนวยการท้องถิ่นอื่นทราบโดยเร็ว และกรณีผู้อำนวยการท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่อยู่นอกเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ของตน ให้แจ้งผู้อำนวยการอำเภอ หรือผู้อำนวยการจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อส่งการต่อไป

๔.๓ ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่ติดต่อกับหรือใกล้เคียง มีหน้าที่สนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่ผู้อำนวยการ ซึ่งรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้น

๔.๔ เมื่อเกิดสาธารณภัย เจ้าพนักงานที่ประสบเหตุมีหน้าที่ต้องเข้าดำเนินการเบื้องต้นเพื่อระงับภัยนั้น แล้วรีบรายงานให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นส่งการต่อไป และในกรณีจำเป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจดำเนินการใดเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองชีวิตหรือป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคล

๔.๕ กรณีเจ้าพนักงานจำเป็นต้องเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดสาธารณภัย เพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่แล้ว เว้นแต่ไม่มีเจ้าของ หรือผู้ครอบครองอยู่ในเวลานั้น หรือเมื่อมีผู้อำนวยการอยู่ด้วย หากทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสาธารณภัยได้ง่าย ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งการให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ขนย้ายทรัพย์สินนั้นออกจากอาคารหรือสถานที่ดังกล่าว หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ปฏิบัติตาม เจ้าพนักงานมีอำนาจขนย้ายทรัพย์สินนั้นได้ตามความจำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเจ้าพนักงานไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว

๔.๖ ให้ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่รับผิดชอบสำรวจความเสียหายจากสาธารณภัย และจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐานพร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู

๔.๗ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานในพื้นที่กับหน่วยทหารในการบริหารจัดการสาธารณภัย กำหนดให้หน่วยทหารเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำแผนกรณีเกิดสาธารณภัยขึ้น หากต้องมีหน่วยทหารเข้าร่วมดำเนินการ กำหนดให้จัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้อำนวยการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครกับผู้บัญชาการทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่เป็นกรณีการสั่งการของ

นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย (พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, พ.ศ. ๒๕๕๐ : ๘-๒๘)

ปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศที่ ๑

มณฑลทหารบก ทั้ง ๙ หน่วยของกองทัพอากาศที่ ๑ มีหน้าที่ และความรับผิดชอบในการดำเนินการช่วยเหลือประชาชน ในกรณีเกิดภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ แต่โครงสร้างการจัดหน่วย อัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ รวมถึงความรู้ ความสามารถ ในด้านการบรรเทาสาธารณภัย ยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในการปฏิบัติที่ผ่านมาได้ทำการประยุกต์ใช้ยุทธวิธีทางทหารที่มีอยู่ในการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน และสนับสนุนกำลังพลซึ่งเป็นกำลังพลที่มีความแข็งแรงทรหด อุดม เนื่องจากได้รับการฝึกเพื่อให้มีความพร้อมในการป้องกันประเทศ แต่ไม่สามารถช่วยเหลือในกรณีที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะ เช่นการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยเจ็บอย่าง ถูกวิธีการดับเพลิง การขับเรือ ทั้งนี้บางหน่วยมีความพยายามเตรียมความพร้อมให้กับกำลังพล โดยการฝึกภายในหน่วย (unit school) และเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญจากหน่วยงานบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงนำสิ่งอุปกรณ์ของหน่วยงานบรรเทาสาธารณภัยมาให้ความรู้ อย่างไรก็ตามการบูรณาการแผนการบรรเทาสาธารณภัยกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังยังคงไม่แน่นแฟ้น ที่สำคัญยังไม่มีกฎหมายรองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทหารโดยตรง

ปัญหา ข้อขัดข้องของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังมีช่องว่างระหว่างหน่วยงานระดับจังหวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังขาดการบูรณาการเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ และงบประมาณในการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งในการปฏิบัติที่ผ่านมาเมื่อเกิดภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ ประชาชนต้องร้องขอความช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งขาดแคลนกำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ในการช่วยเหลือ และบรรเทาสาธารณภัย ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องร้องขอความช่วยเหลือไปยังสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ทำให้เกิดความล่าช้า อีกทั้งเมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม จะเกิดความเดือดร้อนเป็นวงกว้าง หน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ไม่มีกำลังพลเพียงพอในการบรรเทาสาธารณภัยให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง จึงต้องการบูรณาการความช่วยเหลือจากหน่วยทหารในพื้นที่ แต่ยังขาดการบูรณาการตั้งแต่ขั้นตอนวางแผนบรรเทาสาธารณภัย ทั้งยังมีช่องว่างระหว่างหน่วยงานระดับต่าง ๆ กับมณฑลทหารบกที่รับผิดชอบในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ

ปัญหากระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

ปัญหากระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ มีดังนี้ คือ

๑. โครงสร้างการจัดหน่วย อัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ รวมถึงความรู้ ความสามารถ ในด้านการบรรเทาสาธารณภัยของมณฑลทหารบก ยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานเมื่อเกิดอุทกภัย
๒. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังมีช่องว่างระหว่างหน่วยงาน ระดับจังหวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๓. ยังขาดการบูรณาการแผนการบรรเทาสาธารณภัยกับสำนักงานป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยจังหวัด รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งก่อน ระหว่าง และ หลัง เกิดอุทกภัย
๔. ความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร ขณะเกิดภัย หากต้องมีหน่วยทหารเข้าร่วมดำเนินการ กำหนดให้ต้องจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้อำนวยการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร กับผู้บัญชาทหารในเขตพื้นที่ ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่เป็นกรณีการสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรี มอบหมาย ทำให้การดำเนินการบรรเทาสาธารณภัยล่าช้า และยังมีข้อกำหนดร่วมกันในการปฏิบัติ การ ฟื้นฟูหลังเกิดภัย

สรุป

จากการศึกษาสภาพปัญหากระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ สรุปได้ว่าหน่วยงานหลักของกองทัพบกที่รับผิดชอบการบรรเทา สาธารณภัยยังขาดความพร้อม ทั้งด้านกำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ รวมถึงหน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น สำนักงานป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยจังหวัด รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังขาดความพร้อมทั้งด้านกำลังพล และแผนบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยทหารกับหน่วยงาน ราชการในพื้นที่ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลกระทบต่อการบรรเทาสาธารณภัยทั้งก่อน ระหว่าง และ หลังเกิดภัยพิบัติ

บทที่ ๔

แนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัย ในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

การนำเสนอข้อค้นพบในบทนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ สภาพปัญหาของการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ โดยนำหลักการทางยุทธศาสตร์ ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ การเตรียมการของกองทัพไทยในการรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ แนวความคิดในการพัฒนากองทัพบก ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ และผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ รวมทั้งทฤษฎีการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมล้น (Flood Management) รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ และกำหนดเป็นแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ซึ่งคำตอบของการวิจัย โดยมีลำดับการศึกษาประกอบไปด้วยเนื้อหา ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ปัญหาการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑
๒. แนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑
๓. สรุป

การวิเคราะห์ปัญหาการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ ของกองทัพภาคที่ ๑

๑. ผลการศึกษาองค์ประกอบของปัญหา

๑.๑ จากผลการศึกษา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๑ ซึ่งมอบหมายให้มณฑลทหารบก ทั้ง ๙ หน่วยของกองทัพภาคที่ ๑ มีหน้าที่ และความรับผิดชอบ ในการดำเนินการช่วยเหลือประชาชน ในกรณีเกิดภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ แต่โครงสร้างการจัดหน่วย อัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ รวมถึงความรู้ ความสามารถ ในด้านการบรรเทาสาธารณภัยยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน อีกทั้งการบูรณาการแผนการบรรเทาสาธารณภัยกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังไม่แน่นแฟ้น

๑.๒ จากผลการศึกษา ข้อขัดข้องของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังมีช่องว่างระหว่างหน่วยงานระดับจังหวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังขาดการบูรณาการเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ และงบประมาณ ในการ

ปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อีกทั้งยังมีช่องว่างระหว่างหน่วยงานระดับต่าง ๆ กับมณฑลทหารบกที่รับผิดชอบในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ

สรุปผลการศึกษาปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๑ และข้อขัดข้องของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด พบว่า

๑. โครงสร้างการจัดหน่วย อัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ รวมถึงความรู้ความสามารถ ในด้านการบรรเทาสาธารณภัยของมณฑลทหารบก ยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานเมื่อเกิดอุทกภัย

๒. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังมีช่องว่างระหว่างหน่วยงานระดับจังหวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓. ยังขาดการบูรณาการแผนการบรรเทาสาธารณภัยกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งก่อน ระหว่าง และ หลังเกิดอุทกภัย

๒. ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรม รวมถึงงานวิจัย

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ความมั่นคงถือเป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุดของทุกสังคมในทุกยุคทุกสมัย โดยกรอบแนวคิดความมั่นคงให้น้ำหนักความสำคัญกับมิติที่เกี่ยวข้องทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร แตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมของแต่ละช่วงเวลา ปัจจุบันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้า ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดและพลิกผัน ได้ทำให้มิติที่พึ่งถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจแบ่งแยกได้ ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดความมั่นคง แบบเดิมจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงจึงได้กำหนดประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อปรับสภาพแวดล้อมด้าน ความมั่นคงให้ประเทศ มีความสงบเรียบร้อยและสันติสุข ในขณะเดียวกัน ก็จะต้องมีการป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหา การขาดเสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบ ในบางพื้นที่ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่ เช่น ปัญหาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมแบบพลิกผัน ปัญหาการแข่งขันทางการค้าและการย้ายถิ่นของทุนข้ามชาติ นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวสามารถบรรลุผล ที่เป็นรูปธรรมทั้งปัจจุบันและในอนาคต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อม เผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ด้วยการยกระดับขีดความสามารถของกองทัพ

๒.๒ พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นต้นมา และได้มีการออกอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อเป็นกรอบและทิศทางให้หน่วยงานทุกภาคส่วนสามารถบริหารจัดการกับสาธารณภัยร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ มีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้ คือ

๒.๒.๑ ก่อนเกิดภัย

มีคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) ซึ่งนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน และอธิบดี ปภ. เป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยมีการจัดทำแผน ๓ ระดับ คือ ๑. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดทำร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท และหน่วยงานภาคเอกชน ๒. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จัดทำโดยคณะกรรมการซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ซึ่งแผนดังกล่าวต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ๓. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร จัดทำโดยคณะกรรมการซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธาน ซึ่งแผนดังกล่าวต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

๒.๒.๒ ขณะเกิดภัย

การบัญชาการ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของบุคคลตามความรุนแรงของสถานการณ์ กล่าวคือ กรณีเกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรีมอบหมายเป็นผู้บัญชาการ กรณีเกิดสาธารณภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ มีอำนาจควบคุมและกำกับ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักร สำหรับการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้อำนวยการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่มีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตพื้นที่ ผู้อำนวยการอำเภอ และผู้อำนวยการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้อำนวยการท้องถิ่นในเขตอำเภอพื้นที่ของตน และในเขตจังหวัด แล้วแต่กรณี เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น เจ้าพนักงานที่ประสบเหตุมีหน้าที่ต้องเข้าดำเนินการเบื้องต้นเพื่อระงับภัยนั้น แล้วรีบรายงานให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นเพื่อส่งการต่อไป กรณีที่พื้นที่ที่เกิดหรือจะเกิดสาธารณภัยอยู่ในความรับผิดชอบของ ผู้อำนวยการท้องถิ่นหลายคน ผู้อำนวยการท้องถิ่นคนหนึ่งคนใดจะใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ตาม ไปพลางก่อน แล้วแจ้งผู้อำนวยการท้องถิ่นอื่นทราบโดยเร็ว กรณีผู้อำนวยการท้องถิ่นจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่อยู่นอกเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ของตน ให้แจ้งผู้อำนวยการอำเภอ หรือผู้อำนวยการจังหวัด แล้วแต่กรณีเพื่อส่งการโดยเร็วต่อไป โดยผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่ติดต่อหรือใกล้เคียงมีหน้าที่สนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่ผู้อำนวยการซึ่งรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้น กรณีที่เกิดสาธารณภัยและภัยอันตรายจากสาธารณภัยใกล้จะถึง และได้รับความเห็นชอบจากผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการท้องถิ่นมีอำนาจสั่งเจ้าพนักงานดับเพลิง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใดที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัดปิดป้องภัยอันตราย เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสาธารณภัยนั้น กรณีเจ้าพนักงานจำเป็นต้องเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดสาธารณภัยเพื่อทำการป้องกันและบรรเทา

สาธารณสุข ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่แล้ว เว้นแต่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองอยู่ในเวลานั้น กรณีที่ทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสาธารณสุขได้ง่าย และมีผู้อำนวยการอยู่ด้วย ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองขนย้ายทรัพย์สินนั้นออกจากอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวได้ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ปฏิบัติตาม เจ้าพนักงานมีอำนาจขนย้ายทรัพย์สินนั้นได้ตามความจำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข โดยเจ้าพนักงานไม่ต้องรับผิดชอบความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว ผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมาย มีอำนาจจัดสถานที่ชั่วคราวเพื่อให้ผู้ประสบภัยอยู่อาศัย จัดระเบียบ การจราจรชั่วคราวในพื้นที่ที่เกิดสาธารณสุข รักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันเหตุโจรผู้ร้าย ปิดกั้นมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่เกิดสาธารณสุขและพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย และช่วยขนย้ายทรัพย์สินในพื้นที่เกิดสาธารณสุขและพื้นที่ใกล้เคียงเมื่อได้รับการร้องขอ ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายมีอำนาจสั่งอพยพ ผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่เกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณสุข หากการอยู่อาศัยในพื้นที่นั้นจะก่อให้เกิดอันตราย หรือกีดขวางต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ทั้งนี้ เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทา สาธารณสุข รวมถึงมีอำนาจประกาศห้ามมิให้บุคคลใดเข้าไปอยู่อาศัย หรือดำเนินกิจการในพื้นที่ ที่เกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณสุขก็ได้

๒.๒.๓ หลังเกิดภัย

ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบสำรวจความเสียหายจากสาธารณสุข ที่เกิดขึ้นและทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือ รับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการออกหนังสือรับรอง กรณีผู้ประสบภัย หรือเจ้าของ หรือผู้ครอบครอง ทรัพย์สิน ร้องขอหลักฐานเพื่อรับการสงเคราะห์ หรือบริการอื่นใด พ.ศ. ๒๕๕๒ กรณีเกิดความเสียหาย แก่ทรัพย์สินของผู้ใดซึ่งมิใช่เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการบำบัดอันตรายจากสาธารณสุขจากสาธารณสุข ภัย ให้ทางราชการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้นั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายจากการบำบัดอันตราย จากสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๕๔

๒.๒.๔ ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการสาธารณสุข

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข และ ให้ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจมอบหมายภารกิจหรือจัดสถานที่ให้องค์กร สาธารณกุศลหรือบุคคลใดเข้ามาช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในระหว่างเกิดสาธารณสุข ได้ตามที่เห็นสมควร

๒.๒.๕ ความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร

ก่อนเกิดภัย กำหนดให้ทหารเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำ แผน ทั้ง ๓ ระดับ โดย ระดับแผนชาติ มีผู้แทนฝ่ายทหารร่วมเป็นกรรมการใน กปภ.ช. ประกอบด้วย ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ และผู้บัญชาการทหารอากาศ

ระดับแผนจังหวัด มีผู้บัญชาการมณฑลทหารบกหรือผู้บังคับการจังหวัดทหารบก ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำ ระดับแผนกรุงเทพมหานคร มีผู้แทนกระทรวงกลาโหม ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำ

ขณะเกิดภัย หากต้องมีหน่วยทหารเข้าร่วมดำเนินการ กำหนดให้ต้องจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้อำนวยการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร กับผู้บัญชาทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่เป็นกรณีการสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๒.๓ กองทัพไทยกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

การสิ้นสุดของยุคสงครามเย็นเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ความมั่นคงโลก ส่งผลให้ภัยคุกคามรูปแบบเดิม (Traditional threats) หรือภัยคุกคามตามแบบ (Conventional threats) ที่กระทำโดยรัฐต่อรัฐ ต่ออำนาจอธิปไตยและบูรณภาพเหนือดินแดนของรัฐ ซึ่งเป็นภัยคุกคามทางทหาร (Military threats) นั้นได้ลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ภัยคุกคามรูปแบบอื่นที่มีใช้คุกคามทางทหาร (Non-Traditional threats) กลับมาสร้างปรากฏการณ์ให้เห็นโดยทั่วไปและมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขยายวงกว้างไปทั่วโลก สำหรับประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศโดยตรงทั้งทางด้านการทหาร เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา ในลักษณะที่ภัยคุกคามได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามลำดับจากปัจจัยบวกของการเปิดเสรีการค้า การเงิน การลงทุน ความก้าวหน้าทางการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนผู้คนมีการย้ายถิ่นฐานระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดๆ ที่ได้ให้คำนิยาม และแบ่งประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ชัดเจนจนกระทั่งประมาณต้นปี พ.ศ.๒๕๕๐ สภาความมั่นคงแห่งชาติได้กำหนดประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย ๙ ประการ คือ ๑. ความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคม ๒. ความไม่เชื่อมั่นต่อระบบและสถาบันการเมือง ๓. การขาดการสมดุลงของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๔. ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาด ๕. ความมั่นคงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๖. การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ๗. แรงงานต่างด้าว และผู้หลบหนีเข้าเมือง ๘. ยาเสพติด และ ๙. ความยากจน ซึ่งภัยคุกคามรูปแบบใหม่นี้ กองทัพยกได้นำไปเป็นบทบาทของคู่มือการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ของการรักษาความมั่นคง ในขณะที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรก็ได้นำไปกำหนดเป็นกรอบภัยคุกคามเพื่อกำหนดแผนงานรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรประจำปี ๒๕๕๐ โดยที่ผ่านมากองทัพไทยมีบทบาทสำคัญที่แตกต่างกันออกไป เช่น บทบาทของการเป็นผู้สนับสนุน ผู้ช่วยเหลือ ผู้ประสานงาน ส่วนราชการอื่น ๆ และมีบทบาทของการเป็นผู้ปฏิบัติเองบ้างตามสถานการณ์และกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ในขณะที่การแสดงบทบาทของกองทัพไทยที่ผ่านมา ก็ประสบปัญหาและข้อจำกัดเช่นกัน กล่าวคือ กองทัพยังไม่มีหลักนิยมที่ชัดเจนในเรื่องการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม (Military Operations Other Than War : MOOTW) เพื่อเป็นกรอบในการจัดโครงสร้าง กำหนดภารกิจ พัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการต่อการเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ส่งผลให้กองทัพมิได้มีโครงสร้าง และการจัดองค์กรเพื่อจัดการด้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เด่นชัด เพราะโครงสร้าง และการจัดของกองทัพ

ปัจจุบัน เป็นการจัดเพื่อรองรับต่อภัยคุกคามรูปแบบเดิมในยุคสงครามเย็น ที่ป้องกันภัยคุกคามทางทหารเป็นหลัก และมีได้กำหนดภารกิจเป็นการเฉพาะในการป้องกัน และแก้ปัญหาที่เกิดจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ทำให้กำลังพลในกองทัพขาดความรู้และประสบการณ์ในการป้องกัน และแก้ปัญหาที่เกิดจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ รวมถึงไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจกองทัพในการบริหารจัดการกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ อีกทั้งมิได้เตรียมการด้านงบประมาณ เครื่องมือ และสิ่งอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการป้องกัน และแก้ปัญหาที่เกิดจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๒.๔ ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

ยุทธศาสตร์กองทัพบก จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการเตรียมกำลัง และใช้กำลัง ทั้งในดานโครงสร้างและอัตราการจัดหน่วย การเสริมสร้างความพร้อมรบ ความต่อเนื่องในการรบ และการปฏิบัติการของกองทัพบก ทั้งต่อภัยคุกคามทางทหาร (Conventional Threats) และ ภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหารหรือภัยคุกคามรูปแบบอื่น ๆ (Non-conventional Threats) โดยยึดถือพันธกิจ ๒ ประการ คือ ๑. การเตรียมกำลัง ได้แก่ ดานโครงสร้างกำลัง, ความพร้อมรบ, ความต่อเนื่องในการรบ และความทันสมัย ๒. การใช้กำลัง ได้แก่ การป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน, การรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในประเทศ, การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน, การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม, การพิทักษ์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับมิตรประเทศ สำหรับการสนับสนุนการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน ประกอบด้วยงาน ๒ ส่วน ได้แก่ ๑. การพัฒนาประเทศ และ ๒. การช่วยเหลือประชาชน การสนับสนุนการพัฒนาประเทศ มีความมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมสวนราชการพลเรือน และภาคเอกชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเบญอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยเฉพาะประชาชนที่ยากจน และด้อย โอกาสในพื้นที่ทุรกันดารและทางไกลความเจริญ ให้มีภูมิคุ้มกันปัญหาและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (การพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น ได้ บรรจุไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์) และการพัฒนาเพื่อเสริม ความมั่นคง ที่มุ่งขจัดและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ หรือพื้นที่ที่อาจก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงได้อย่าง เหมาะสมกับสถานการณ์ ภัยคุกคาม และสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ โดยน้อมนำยุทธศาสตร์การพัฒนา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้เป็นหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาต่าง ๆ ต่อไป การช่วยเหลือประชาชน มีความมุ่งหมายเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งกำลังพลและเครื่องมือยุทธโธปกรณ์ เข้าให้การช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมฝายพลเรือนในการช่วยเหลือประชาชนให้พ้นจากภัยพิบัติต่างๆ ทั้งในชั้น เตรียมการ ขึ้นดำเนินการ (ชั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติ) และชั้นการฟื้นฟูบูรณะ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ทั้งในยามปกติและยามวิกฤต กลุ่มเป้าหมายหรือผู้มีส่วนได้เสียสำคัญในประเด็นยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่ รัฐบาล ซึ่งมีความต้องการให้ ทบ. สนับสนุนการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ, กลุ่มประชาชนทั่วไป ซึ่งต้องการการมีคุณภาพชีวิต ทั้งด้านความเบญอยู่และระบบสาธารณสุขขั้นพื้นฐานที่ดีขึ้น ทั้งในสวนของบุคคล ชุมชน และพื้นที่ ใน ภาพรวม, กลุ่มประชาชนผู้ประสบภัย ที่ต้องการได้รับการช่วยเหลืออย่างทันทีในห้วงเวลาวิกฤติในการป้องกันและ บรรเทาความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่าง ๆ และสวนราชการอื่น ๆ ภาคเอกชน

และประชาชนทั่วไป ซึ่งกองทัพบกต้องการการสนับสนุนตามแนวความคิดยุทธศาสตร์การฝึกกำลัง เมื่อมีการปฏิบัติการทางทหาร และการเผชิญกับภัยคุกคามอื่นๆ ในภาวะปกติ ดังนั้น สามารถกำหนดเป็นแนวความคิดในการปฏิบัติ ๒ แนวทาง ได้แก่ ๑. การสนับสนุนการพัฒนาประเทศ และ ๒. การช่วยเหลือประชาชน โดยในระยะที่ ๑ - ๒ ให้ความแรงดวนในการช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมสวนราชการ พลเรือน และภาคเอกชน ในการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงและพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคน และชุมชนให้ดีขึ้น ด้วยการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้เหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้งจัดระเบียบชุมชนใหม่มีความสอดคล้องกับฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมในพื้นที่ สำหรับในสวนของการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ ซึ่ง เป็นความร่วมมือ สนับสนุนซึ่งกันและกัน ระหว่างฝ่ายทหารกับฝ่ายพลเรือนในลักษณะการบูรณาการในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันเวลา และทันต่อสถานการณ์ทั้งด้าน โครงสร้างและกลไกการจัดการสาธารณภัย ด้านกระบวนการวางแผนและสนับสนุน และดานองคความรูและข้อมูล เกี่ยวกับสาธารณภัย สำหรับในระยะที่ ๓ - ๔ ให้ความแรงดวนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและรวมกลุ่มในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชนให้กันไปในทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน ตลอดจนการเสริมสร้างการเรียนรู้และมีภูมิคุ้มกันในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีสวนรวม และมีเครือข่ายประเทศเพื่อนบ้านในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยและสามารถบริหารจัดการสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบและมีทิศทางเดียวกัน

๒.๕ แนวความคิดในการพัฒนากองทัพบก ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

แผนพัฒนากองทัพบก ป ๖๐ - ๖๔ ซึ่งเป็นแผนเชิงนโยบายหรือเปรียบเสมือนยุทธศาสตร์ในการเตรียมกำลังกองทัพบก (ระยะสั้น) จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการเตรียมความพร้อมและเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับกองทัพบก (Army Capability) เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิบัติการกิจของกองทัพบก (Capability Based Approach) โดยการกำหนดแนวทางในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ดานโครงสร้างและอัตราการจัดหน่วย, ดานการเสริมสร้างความพรอมรบดานกำลังพลและยุทธโธปกรณ์หลัก/สำคัญ, การพัฒนาขีดสมรรถนะหลักให้กับกำลังพลและหน่วย (การฝกศึกษา และหลักนิยม), ดานการสนับสนุนและ ความต่อเนื่องในการรบ (การข่าว, การส่งกำลังและซ่อมบำรุง, กิจการพลเรือน, ระบบกำลังสำรอง, ระบบสำรอง สงครามและคลัง สป.), ดานความทันสมัย และดานการต่างประเทศ (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความร่วมมือดานความมั่นคงต่างประเทศ) สำหรับดานการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน กองทัพบกดำเนินการโดยการ สนับสนุนกำลังพลเป็นรายบุคคล และการจัดหน่วยเฉพาะกิจตั้งแต่ระดับชุดปฏิบัติการจนถึงระดับกองร้อย ภายใต้การควบคุมและอำนวยการปฏิบัติโดย ทภ. กองพล/มทบ. หรือหน่วยระดับรองลงไปจนถึงระดับกองพัน ในพื้นที่ โดยดำเนินการในรูปแบบต่างๆ อาทิ การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อความมั่นคง โดยมีกำลังป้องกันชายแดนเป็นหน่วยปฏิบัติหลัก ด้วยการจัดชุดปฏิบัติการพลเรือนเข้าดำเนินการต่อหมู่บ้าน เป้าหมาย ทั้งในสวนของการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนและการพัฒนาคุณภาพคนและชุมชนพื้นที่ชายแดน การจัดกำลังของหน่วยในสวนภูมิภาค และสวนพัฒนาประเทศสนับสนุนงานตามโครงการพระราชดำริ และการสนับสนุนงานตามที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากรัฐบาลหรือเมื่อได้รับการร้องขอจากสวนราชการหรือ หน่วยงานต่างๆ

เพื่อเป็นการพัฒนาประเทศและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ เช่น โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ โครงการแก่งกั้น/ป้องกันภัยแล้ง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการช่วยเหลือประชาชนตามความเร่งด่วน และตามบทบาทของ ทบ. เช่น การช่วยเหลือประชาชนจากภัยธรรมชาติ และสาธารณภัย, การฝึกอบรมเยาวชน, การบริการและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ทั้งนี้การใช้จ่ายตามภารกิจนี้ จะต้องพิจารณาหน่วยให้เหมาะสมกับพื้นที่และประเภทของงาน/กิจ และจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการกิจการป้องกันประเทศซึ่งเป็นภารกิจหลักของกองทัพ

๒.๗ ทฤษฎีการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมล้น (Flood Management)

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตมรสุม มีฝนตก และปริมาณน้ำฝนสูง จึงเกิดปัญหาน้ำท่วมอยู่ในหลายพื้นที่เกือบทุกภูมิภาค พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีวิตกห่วงใยในปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอมา และทรงวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำท่วมและทรงคำนึงถึงการเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพท้องที่ และสมรรถนะของกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ตลอดจนงบประมาณค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วย วิธีการต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมคือ ๑. การก่อสร้างคันกั้นน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมซึ่งเป็นวิธีการดั้งเดิมแต่ครั้งโบราณโดยการก่อสร้างคัน ดินกั้นน้ำขนาดที่เหมาะสมขนานไปตามลำน้ำห่างจากขอบตลิ่งพอสมควร เพื่อป้องกันมิให้น้ำล้นตลิ่งไปท่วมในพื้นที่ต่าง ๆ ด้านใน ๒. การก่อสร้างทางผันน้ำ เพื่อผันน้ำทั้งหมดหรือบางส่วนที่ล้นตลิ่งท่วมทันให้ออกไปโดยการก่อสร้างทางผันน้ำหรือชุดคลองสายใหม่เชื่อมต่อกับลำน้ำที่มีปัญหาน้ำท่วมโดยให้น้ำไหลไปตามทางผันน้ำที่ขุดขึ้นใหม่ไปลงลำน้ำสายอื่น หรือระบายออกสู่ทะเลตามความเหมาะสม ๓. การปรับปรุงและตกแต่งสภาพลำน้ำ เพื่อให้ น้ำที่ท่วมทะลักสามารถไหลไปตามลำน้ำได้สะดวกหรือช่วยให้กระแสน้ำไหล เร็วยิ่งขึ้น อันเป็นการบรรเทาความเสียหายจากน้ำท่วมขังได้ โดยใช้วิธีการขุดลอกลำน้ำตื้นเขินให้น้ำไหลสะดวกขึ้นตักแต่งดินตามลาดตลิ่งให้เรียบมิให้เป็นอุปสรรคต่อทางเดินของน้ำ กำจัดวัชพืช ผักตบชวา และรื้อทำลายสิ่งกีดขวางทางน้ำไหลให้ออกไปจนหมดสิ้น หากลำน้ำคุดโค้งมาก ให้หาแนวทางขุดคลองใหม่เป็นลำน้ำสายตรงให้น้ำไหลสะดวก ๔. การก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ เป็นมาตรการป้องกันน้ำท่วมที่สำคัญประการหนึ่ง ในการกักเก็บน้ำที่ไหลท่วมล้นในฤดูน้ำหลาก ๕. โครงการแก้มลิง ตามพระราชดำริ แก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เมื่อเกิดน้ำท่วมก็ขุดคลองต่าง ๆ เพื่อชักน้ำให้มารวมกันแล้วนำมาเก็บไว้เป็นบ่อพักน้ำ อันเปรียบได้กับแก้มลิง แล้วจึงระบายน้ำลงทะเลเมื่อปริมาณน้ำทะเลลดลง

๒.๘ ทฤษฎีการบริหารจัดการ

การบริหาร หมายถึง การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยอาศัยทรัพยากรทางการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และเวลา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการปฏิบัติงาน ส่วนคำว่าจัดการ (Management) นั้น หมายถึง การจัดทำกรบริหาร และการควบคุม นำมาเกี่ยวกับระยะทำให้เสร็จ การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Management for Results) คือ การบริหารโดยมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ คือความสัมฤทธิ์ผลเป็นหลัก โดยใช้ระบบการประเมินผลงานที่อาศัยตัวชี้วัดเป็นตัวสะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งผลการประเมินนี้จะนำมาใช้ในการตอบคำถามถึงความคุ้มค่าในการทำงาน และเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

การประเมินผลงานนี้สามารถเทียบเคียงกับภาคเอกชนที่ประเมินผลงานจากกำไรของบริษัท การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์นี้อาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปบ้าง เช่น Management by Objectives, Performance Management, Results Based Management หรือ Results Oriented Management แต่มีแนวคิดหลักเหมือนกัน จะแตกต่างกันไปบ้างในส่วนของรายละเอียด กล่าวโดยสรุป การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือการบริหารที่เน้นผลสัมฤทธิ์ (Results) โดยมีตัวชี้วัดผล (Indicators) ที่เป็นรูปธรรม ผลสัมฤทธิ์อาจเขียนเป็นสมการได้ดังนี้ คือ ผลสัมฤทธิ์ (Results) = ผลผลิต (Outputs) + ผลลัพธ์ (outcomes) ปัจจัยหลักพื้นฐานที่ทำให้การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ประสบความสำเร็จ คือ การมีระบบข้อมูลที่เที่ยงตรงเชื่อถือได้ ไม่ว่าจะเป็นระบบข้อมูล ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบความคืบหน้าของการปฏิบัติงาน หรือระบบการเงิน และบัญชีที่สามารถให้ข้อมูลแยกรายโครงการ เพื่อให้ทราบต้นทุนค่าใช้จ่ายในแต่ละงาน การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้บริหารทุกระดับตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์อาจสามารถอธิบายได้อีกแบบหนึ่งว่า เป็นการจัดการให้ได้ทรัพยากรการบริหารมาอย่างประหยัด (Economy) การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และการได้ผลงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์การ (Effectiveness) ส่วนแนวคิดด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เป็นรูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการภาครัฐในประเทศต่างๆ ที่พัฒนาแล้ว รูปแบบใหม่นี้ให้ความสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลของการบริหารจัดการ และความรับผิดชอบต่อผลงานของผู้บริหาร โดยจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ และเป้าหมายของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจน โดยอยู่ในรูปของตัวชี้วัดผลงาน (performance indicators) เพื่อทำการตรวจสอบ วัดผลสำเร็จ และให้รางวัลตอบแทนตามผลงาน ในขณะเดียวกัน มีพยายามให้ความร่วมมือ และยึดหยุ่นทางด้านการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ยังจะพยายามเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของรัฐบาล รวมทั้งระบบราชการจากเดิมที่เป็นผู้ปฏิบัติและดำเนินงานเองโดยตรง เปลี่ยนไปสู่การเป็นผู้กำกับ ช่วยเหลือ ร่วมมือ สนับสนุนและส่งเสริม ให้กลไกตลาดภาคเอกชน องค์กรประชาสังคม ชุมชน และประชาชนสามารถเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการแทน อันจะนำไปสู่การโอนถ่ายภารกิจ รวมทั้งการลดขนาดและจำกัดบทบาทหน้าที่ของภาครัฐให้เล็กลง ในที่สุด ทั้งนี้ องค์กรพัฒนาของสหประชาชาติ (UNDP) และธนาคารโลก เชื่อว่าการปฏิรูปภาครัฐ เพื่อให้เกิดสภาพของการบริหารปกครองหรือการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี (good governance) และจะเป็นกลไกสำคัญที่จะนำกลยุทธ์ต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (sustainable development) โดยเน้นในเรื่องของการพัฒนาทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาส (accessibility) ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ ศาสนา และเผ่าพันธุ์ รวมทั้งการสนองตอบความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภาพร เนตรเขียน ทำการศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการรักษาคุณภาพน้ำ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง ศึกษาเฉพาะกรณีน้ำเสียจากชุมชน ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการรักษาคุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาในปัจจุบันมีอยู่อย่างไม่เป็นเอกภาพ ดังนั้นจึงมีผลต่อองค์กรต่าง ๆ ที่บังคับใช้กฎหมายนั้น สำหรับข้อเสนอแนะคือ สมควรมีกฎหมายโดยตรง

ในการควบคุมคุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง และควรมีการจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแล แหล่งน้ำสาธารณะและประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายก็มีส่วนจำเป็นด้วย

พิมล จงวรรณท ทำการศึกษาเรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม พบว่า สาเหตุหนึ่งของปัญหาการขาดแคลนน้ำและคุณภาพน้ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อยังการใช้น้ำเพื่ออุตสาหกรรม เกิดจากการขาดกฎหมายที่ควบคุมการใช้น้ำ และการจัดสรรน้ำที่ชัดเจน เกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย ขาดการจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำ ขาดองค์กรที่มีหน้าที่ควบคุมการใช้น้ำโดยตรง และไม่มีกำหนดมูลค่าในทรัพยากรน้ำที่ใช้น้อย โดยผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหากฎหมายในการใช้น้ำอุตสาหกรรมว่า กฎหมายควรมีการกำหนดกรรมสิทธิ์ในน้ำ สิทธิการไหลของน้ำของเอกชน จัดระบบการใช้น้ำ และควรมีการจัดการทรัพยากรน้ำโดยกำหนดมาตรการจัดสรรน้ำ การอนุญาตให้ใช้น้ำ และการเก็บค่าน้ำ รวมทั้งควรมีองค์กรหลักที่เข้ามากำหนดนโยบายการใช้น้ำทั่วประเทศ อีกทั้งมีองค์กรที่ทำหน้าที่บริหาร และองค์กรระดับพื้นที่ที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำ

๓. ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) รวมถึงการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

๓.๑ มณฑลทหารบก ได้รับมอบหน้าที่ และความรับผิดชอบ ในการดำเนินการช่วยเหลือประชาชน ในกรณีเกิดภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ แต่โครงสร้างการจัดหน่วย อัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ รวมถึงความรู้ ความสามารถ ในด้านการบรรเทาสาธารณภัยยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน อีกทั้งการบูรณาการในการวางแผนการบรรเทาสาธารณภัยกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังไม่เป็นรูปธรรม การช่วยเหลือประชาชนในหัวงที่ผ่านมามีได้รับคำสั่งจากกองทัพภาคที่ ๑ เป็นหลัก

๓.๒ ข้อขัดข้องของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังมีช่องว่างระหว่างหน่วยงานระดับจังหวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังขาดการบูรณาการเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ และงบประมาณ ในการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อีกทั้งการบูรณาการการวางแผนร่วมกับมณฑลทหารบกที่รับผิดชอบในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ ยังไม่เป็นรูปธรรม ส่งผลถึงการปฏิบัติที่มีการบูรณาการค่อนข้างน้อย

แนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

จากการศึกษาวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เริ่มจากการดำเนินการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ โดยการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่เกี่ยวข้องจากเอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ระเบียบ คำสั่ง นำข้อมูลที่รวบรวมได้ มาศึกษาวิเคราะห์ กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในงานวิจัย และพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structural Independent Interview) กำหนดเป็นประเด็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยสำหรับใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และกำหนดเป็นประเด็นข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ดังนี้

๑. ปรับโครงสร้างการจัดหน่วย อัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ มณฑลทหารบก เพื่อให้สามารถรองรับภารกิจในการดำเนินการช่วยเหลือประชาชน กรณีเกิดภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมให้กำลังพล มีความรู้ ความสามารถ ในด้านการบรรเทาสาธารณภัย และการบูรณาการ ในการวางแผนการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด อย่างเป็นทางการเป็นประจำ รวมถึงการช่วยเหลือประชาชนด้วย

๒. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยจังหวัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการบูรณาการเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ และงบประมาณ ในการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงการบูรณาการ การวางแผนร่วมกับมณฑลทหารบกที่รับผิดชอบในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ อย่างเป็นทางการ ดำเนินการ ชักซ้อมแผนร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกัน

สรุป

จากผลการศึกษาวิจัย สามารถเสนอแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหา อุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ สรุปได้ดังนี้

๑. ปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยมณฑลทหารบก โดยปรับเพิ่มอัตรากำลังพล และ สิ่งอุปกรณ์ รวมถึงการให้ความรู้แก่กำลังพล ด้านการบรรเทาสาธารณภัย

๒. บูรณาการการวางแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ร่วมกับหน่วยงาน ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งก่อน ระหว่าง และ หลัง เกิดอุทกภัย

๓. ปรับปรุงความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร ขณะเกิดภัย โดยกำหนดให้หน่วยทหาร เข้าร่วมดำเนินการ โดยจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะ ผู้อำนวยการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร กับผู้บัญชาทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้องไว้ตั้งแต่ก่อนเกิดภัย และควรกำหนดข้อตกลงร่วมกัน ในการปฏิบัติการฟื้นฟูหลังเกิดภัยด้วย

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

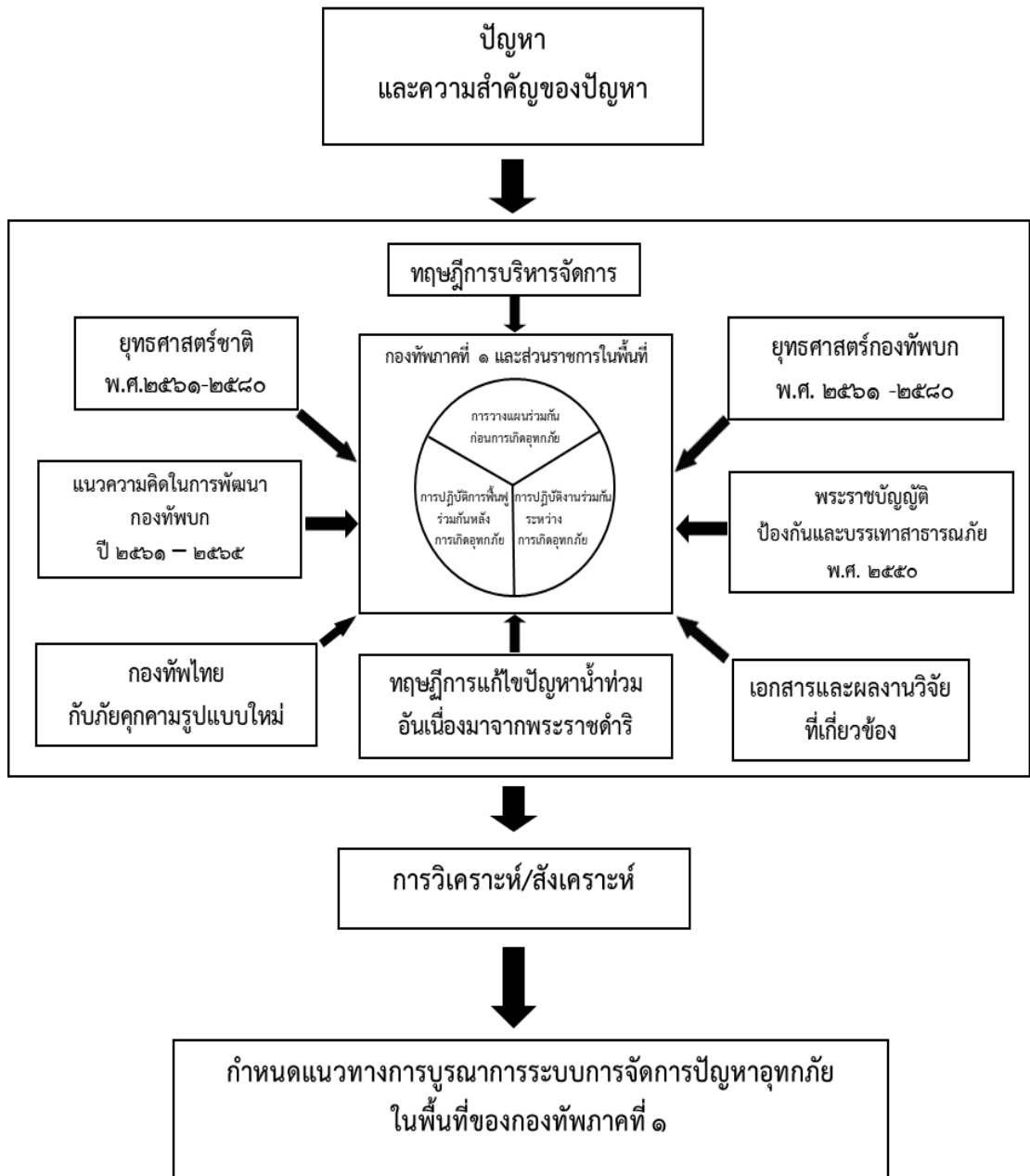
การวิจัยครั้งนี้ เป็นการทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ โดยการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ๒ ข้อ คือ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

กระบวนการ การศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ฉบับนี้ ผู้วิจัยทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเริ่มจากการตั้งคำถามการวิจัย การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตการวิจัย นำไปสู่การกำหนดชื่อเรื่องในงานวิจัย สำหรับกระบวนการเพื่อให้ได้กรอบแนวคิด ซึ่งเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) บทความทางวิชาการงานวิจัยการทบทวนวรรณกรรมในประเทศที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ หน้าที่ ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมฉับพลัน (Flood Management) เป็นต้น โดยการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่เกี่ยวข้องจาก หอสมุดแห่งชาติ สภากาชาดแห่งชาติ ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เพื่อรวบรวม ยุทธศาสตร์ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ จนถึง แนวความคิดในการพัฒนากองทัพบก ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ รวมถึง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ กองทัพบกในการเตรียมการรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ และทฤษฎีการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมฉับพลัน (Flood Management) ประกอบด้วย เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การจัดส่วนราชการของกองทัพบก เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมฉับพลัน (Flood Management) มาศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ตกผลึกทางความคิด นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังแผนภาพที่ ๕-๑

แผนภาพที่ ๕-๑ กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากนั้นนำไปพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structural Independent Interview) กำหนดเป็นประเด็นข้อคำถาม ในแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และเพื่อให้ประเด็นข้อคำถามครอบคลุมวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้วิจัยจึงนำประเด็นข้อคำถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมและมีความเชื่อถือได้ ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) และผู้วิจัยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ

เฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะที่สอดคล้องกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากขีดความสามารถ ในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ในมณฑลทหารบก ส่วนราชประจำจังหวัด และ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มี ความเที่ยงตรงและมีคุณภาพ จำนวนทั้งสิ้น ๙ คน โดยผ่านขั้นตอนและเกณฑ์ในการคัดเลือก ประกอบด้วย ๑. กลุ่มข้าราชการทหารระดับผู้บริหารได้แก่ กลุ่มประชากรที่มีบทบาทในการบริหาร โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บัญชาการมณฑลทหารบก รองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกและ เสนาธิการมณฑลทหารบก ๒. กลุ่มข้าราชการประจำจังหวัด ระดับผู้บริหาร ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ๓. นายกเทศมนตรี (ตัวแทนประชาชนที่ได้รับ ผลกระทบ)

เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยตรวจสอบความเชื่อถือได้ของ ข้อมูลโดยมีรายละเอียดต่อไปนี้ (Lincoln & Guba, 1985 : 289 - 331; Creswell, 2003 : 211; ขจรศักดิ์ บั้วระพันธ์, ๒๕๕๖ : ๑๔๑-๑๔๔)

๑. ความเชื่อถือได้ของข้อมูล (Credibility) ประกอบด้วย

๑.๑ การให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ (Member Checking) เป็นการให้ผู้ให้ข้อมูล ตรวจสอบซ้ำว่าถูกต้องตามที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการสื่อความหมายหรือไม่ แล้วจึงลงข้อสรุป

๑.๒ การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validitation) และยืนยัน (Cofirmation) ข้อมูลโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

๑.๒.๑ การตรวจสอบข้ามแหล่งข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบ ยืนยันข้อมูลโดยใช้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแหล่งที่แตกต่างกัน

๑.๒.๒ การตรวจสอบข้ามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการตรวจสอบยืนยันข้อมูล โดยใช้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น สังเกต สัมภาษณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๑.๒.๓ การตรวจสอบข้ามนักวิจัย (Researcher Triangulation) โดยใช้นักวิจัย ที่ต่างกันมาวิเคราะห์หรือตีความหมายข้อมูลเดียวกัน แล้วนำผลที่ได้มายืนยันซึ่งกันและกัน

๑.๒.๔ การทำวิจัยอย่างมีขั้นตอนเป็นกระบวนการ คือ ก่อนที่จะทำการ วิเคราะห์ และแปลความ ผู้วิจัยได้พิจารณาบทสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้มีการตรวจสอบความถูกต้อง ของข้อมูล ที่ได้จากการถามทวนกลับไปกลับมาจากผู้ให้ข้อมูล รวบรวมการบันทึกแต่ละครั้งที่เก็บข้อมูล ให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความหมายที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว ว่ามีความถูกต้องกับข้อมูลเบื้องต้นหรือไม่ และมีการตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษา

๑.๒.๕ การให้เพื่อนช่วยตรวจสอบ (Peer debriefing) เป็นการเพิ่มความถูกต้อง แม่นยำของผลการวิจัยที่ได้ โดยการให้นักวิจัยที่อยู่ในสาขาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมาช่วยตรวจสอบ และถามคำถามเกี่ยวกับกระบวนการเก็บข้อมูล และการตีความหมายของผู้วิจัยในงานที่ศึกษา

๒. ความไว้วางใจได้ (Dependability) ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและอธิบายให้เห็นถึง การทำวิจัยอย่างมีขั้นตอน นำเสนอข้อมูลที่ละเอียดครบถ้วน และครอบคลุมทำให้ผู้อ่านสามารถติดตาม กระบวนการในการทำวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลได้ โดยเฉพาะการสร้างประเด็นซึ่งได้รับการตรวจสอบ จากอาจารย์ที่ปรึกษา

๓. การยืนยันผลการวิจัย (Confirm ability)

๓.๑ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกไว้อย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ ทั้งการบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ และการสังเกต ข้อมูลการสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบความ ถูกต้องและครบถ้วนจากผู้ให้ข้อมูล

๓.๒ การอ้างคำพูด (Quotation) ของผู้ให้ข้อมูลในการนำเสนอข้อมูล โดยการ ใช้ถ้อยคำ ของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด เมื่อมีความจำเป็นต้องตัดคำพูดบางคำของผู้ให้ข้อมูลไป ผู้วิจัย มีความประสงค์เพื่อให้มีการสื่อความหมายที่กระชับชัดเจนขึ้น โดยยังคงความหมายเดิมไว้อย่าง ครบถ้วน

๓.๓ การสรุปข้อมูลในขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงความหมายของสาระสำคัญ ข้อมูล (Meaning Code) การจัดหมวดหมู่ (Category) การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล การค้นหาแก่นโครงสร้าง (Theme) และการแปลความหมาย ทั้งนี้โดยผ่านการทบทวนจากอาจารย์ ที่ปรึกษา

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นช่วงๆ ดังนี้

๑. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ เพื่อวัดความแม่นยำ และมีความ น่าเชื่อถือของข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบ ดังนี้

๑.๑ ด้านข้อมูล ทำการตรวจสอบเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ เวลา การนำคำถาม เดียวกันไปสัมภาษณ์บุคคลอื่น ๆ แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกันว่าผลที่ได้จากการเปรียบเทียบข้อมูล นั้นตรงกันหรือไม่ หากพบว่ามีข้อมูลตรงกันแสดงว่าข้อมูลดังกล่าวมีความแม่นยำและมีความ น่าเชื่อถือ

๑.๒ ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน แต่เป็นข้อมูล เรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์พร้อมกัน รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลก่อนการเก็บข้อมูล ระหว่างทำการเก็บข้อมูล และ หลังจากผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้แทนที่ชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักด้วย รหัสหมายเลข เพื่อปกป้องความลับเฉพาะส่วนบุคคลซึ่งเป็นไปตามจรรยาบรรณของนักวิจัย แล้วจึงนำ ข้อมูลในส่วนนี้มาวิเคราะห์ด้วยการจำแนกประเภท การตีความ และการพรรณนา เพื่อให้ได้ประเด็น ที่ถูกต้องมากที่สุด โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพสภาพปัญหาของการบูรณาการระบบการจัดการปัญหา อุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ รวมทั้งสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยเพื่อเสนอแนวทางการบูรณา การระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ให้ตอบสนองต่อพันธกิจของ กองทัพบกในการรักษาความมั่นคงภายใน รวมถึง การพัฒนาประเทศ และช่วยเหลือประชาชน โดยมี ขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๒.๑ การให้ความหมายกับข้อมูล โดยการตีความจากข้อมูลเบื้องต้นให้เป็นข้อความที่สื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูล

๒.๒ การแยกประเภทความหมายของข้อมูล โดยนำเอาความหมายที่ให้ไว้ใน ข้อ ๑ มาแยกประเภท

๒.๓ นำความหมายที่จัดหมวดหมู่แล้วนำมาตีความ วิเคราะห์สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขเรื่องการบูรณาการระบบ นำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดแนวการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ เพื่อตอบปัญหาการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาจัดระเบียบแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องจนกระทั่งได้ แนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ซึ่งในบทที่ ๕ นี้ ผู้วิจัยใคร่แนะนำเสนอใน ๒ ประเด็น คือ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากผลการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

๑. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ คือ ศึกษาสภาพปัญหาของการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ มีรายละเอียดผลการศึกษาจำแนกออกเป็น ๒ ส่วน สรุปดังนี้

๑.๑ ปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๑

หน่วยงานหลักที่ได้รับมอบภารกิจบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๑ คือ มณฑลทหารบก ทั้ง ๙ มณฑล โดยมีหน้าที่ และความรับผิดชอบ ในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชน ในกรณีเกิดภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแต่ละมณฑล จะมี ๑ กองร้อยบรรเทาสาธารณภัย ที่จัดกำลังพลจากส่วนต่าง ๆ ที่มีอยู่ มิได้มีอัตรากำลังพลบรรจุในโครงสร้างการจัดหน่วยที่ชัดเจน ทำให้เกิดการขาดแคลนกำลังพล ผลจากการที่มีอัตรากำลังพลบรรจุในโครงสร้างการจัดหน่วยที่ชัดเจนนั้น ทำให้กำลังพลขาดความรู้ ความสามารถ ในด้านการบรรเทาสาธารณภัย และยังมีความชำนาญไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ดังนั้นการปฏิบัติหลักจึงเป็นการสนับสนุนกำลังพล ซึ่งเป็นกำลังพลที่มีความแข็งแรง ทรหด อุดทน เนื่องจากได้รับการฝึกเพื่อให้มีความพร้อมในการป้องกันประเทศ แต่ไม่สามารถช่วยเหลือในกรณีที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะ เช่นการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยเจ็บอย่างถูกวิธี การดับเพลิง การขับเรือ แม้ว่าบางหน่วยได้มีความพยายามเตรียมความพร้อมให้กับกำลังพลโดยการฝึกภายในหน่วย (unit school) และเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญจากหน่วยงานบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงนำสิ่งอุปกรณ์ของหน่วยงานบรรเทาสาธารณภัยมาให้ความรู้แล้วก็ตาม อีกทั้งสิ่งอุปกรณ์ที่มีอยู่ก็มิได้มีไว้สำหรับการบรรเทาสาธารณภัยโดยเฉพาะ ในการปฏิบัติที่ผ่านมาได้จึงทำได้เพียงการประยุกต์ใช้ยุทธวิธีทางทหารที่มีอยู่ในการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน อีกประการ คือ การบูรณาการแผนการบรรเทาสาธารณภัยกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังยังคงไม่แน่นแฟ้นที่สำคัญยังไม่มีกฎหมายรองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทหารโดยตรง

๑.๒ ปัญหา ข้อขัดข้องของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด วางแผนร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่น และหน่วยทหารในพื้นที่ แต่แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังมีช่องว่างระหว่างหน่วยงานระดับจังหวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ยังขาดการบูรณาการเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ และงบประมาณ ในการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งในการปฏิบัติที่ผ่านมาเมื่อเกิดภัยพิบัติ ในรูปแบบต่าง ๆ ประชาชนต้องร้องขอความช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งขาดแคลน กำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ในการช่วยเหลือ และบรรเทาสาธารณภัย ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องร้องขอความช่วยเหลือไปยังสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ทำให้เกิดความล่าช้า อีกทั้งเมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม จะเกิดความเดือดร้อนเป็นวงกว้าง หน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ไม่มีกำลังพลเพียงพอในการบรรเทาสาธารณภัยให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง จึงต้องการบูรณาการความช่วยเหลือจากหน่วยทหารในพื้นที่ แต่ยังขาดการบูรณาการ ตั้งแต่ขั้นตอนวางแผนบรรเทาสาธารณภัย ทั้งยังมีช่องว่างระหว่างหน่วยงานระดับต่าง ๆ กับมณฑลทหารบกที่รับผิดชอบในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ

๑.๓ ปัญหา การบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพ

ภาคที่ ๑

พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร ขณะเกิดภัย ว่าหากต้องมีหน่วยทหารเข้าร่วมดำเนินการ กำหนดให้ต้องจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้อำนวยการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร กับผู้บัญชาทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่เป็นกรณีการสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย การที่ยังมิได้กำหนดให้มีการบูรณาการในการบรรเทาสาธารณภัยกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งก่อน ระหว่าง และ หลังเกิดอุทกภัย ทำให้การดำเนินการบรรเทาสาธารณภัยล่าช้า และยังไม่มีการกำหนดร่วมกันในการปฏิบัติการฟื้นฟูหลังเกิดภัย

สรุป

จากการศึกษาสภาพปัญหาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ สรุปได้ว่าหน่วยงานหลักของกองทัพบกที่รับผิดชอบการบรรเทาสาธารณภัยยังขาดความพร้อมทั้งด้านกำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ รวมถึงหน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังขาดความพร้อมทั้งด้านกำลังพลและแผนบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยทหาร กับหน่วยงานราชการในพื้นที่ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลกระทบต่อการบรรเทาสาธารณะ ทั้งก่อน ระหว่าง และ หลัง เกิดภัยพิบัติ

๒. ผลการศึกษาที่ต่อบัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒

ผลการศึกษาที่ต่อบัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ คือ แนวการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ มีรายละเอียดผลการศึกษา ที่ได้รับการพัฒนา มาจาก

๒.๑ ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรม รวมถึงงานวิจัย

๒.๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ความมั่นคงถือเป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุดของทุกสังคมในทุกยุคทุกสมัย โดยกรอบแนวคิดความมั่นคงให้น้ำหนักความสำคัญกับมิติที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มิติทั้งปวงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจแบ่งแยกได้ ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดความมั่นคง แบบเดิมจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม เป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม”

๒.๑.๒ พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นต้นมา และได้มีการออกอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เพื่อเป็นกรอบและทิศทางให้หน่วยงานทุกภาคส่วน สามารถบริหารจัดการกับสาธารณภัยร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ มีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

๒.๑.๒.๑ ก่อนเกิด ภัยคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ที่มีผู้แทนฝ่ายทหารร่วมเป็นกรรมการ ประกอบด้วย ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ และผู้บัญชาการทหารอากาศ มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด โดยมีผู้บัญชาการมณฑลทหารบกเป็นกรรมการ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้แทนกระทรวงกลาโหมเป็นกรรมการ

๒.๑.๒.๒ ขณะเกิดภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ มีอำนาจควบคุมและกำกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักรให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ มีอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นผู้อำนวยการกลาง มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักร มีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัด มีนายอำเภอ (รวมปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ) เป็นผู้อำนวยการอำเภอ รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอ มีผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา และหัวหน้าผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่อื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง) เป็นผู้อำนวยการท้องถิ่น มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้บัญชาการจังหวัด และผู้บัญชาการอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร หากต้องมีหน่วยทหารเข้าร่วมดำเนินการ กำหนดให้ต้อง

จัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้อำนาจการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้อำนาจการกรุงเทพมหานคร กับผู้บัญชาทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่เป็นกรณีการสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๒.๑.๒.๓ หลังเกิดภัย ให้ผู้อำนาจการในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบสำรวจความเสียหายจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้นและทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู

๒.๑.๓ กองทัพอากาศกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

กองทัพอากาศได้มีโครงสร้าง และการจัดองค์กรเพื่อจัดการด้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เด่นชัด เพราะโครงสร้าง และการจัดของกองทัพอากาศปัจจุบัน เป็นการจัดการเพื่อรองรับต่อภัยคุกคามรูปแบบเดิมในยุคสงครามเย็น ที่ป้องกันภัยคุกคามทางทหารเป็นหลัก ดังนั้นโครงสร้าง และการจัดจึงตอบสนองต่อภารกิจป้องกันประเทศเป็นสำคัญ ด้วยเหตุผลทางการจัดโครงสร้างของกองทัพอากาศ เพื่อป้องกันประเทศ ดังนั้นจึงมิได้กำหนดภารกิจเป็นการเฉพาะในการป้องกัน และแก้ปัญหาที่เกิดจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ดังนั้นกองทัพอากาศจึงไม่มีหลักนิยามที่ชัดเจนในเรื่องการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม (Military Operations Other Than War : MOOTW) เพื่อเป็นกรอบในการจัดโครงสร้าง กำหนดภารกิจ พัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารจัดการต่อการเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และมีได้เตรียมการด้านงบประมาณ เครื่องมือ และสิ่งอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการป้องกัน และแก้ปัญหาที่เกิดจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่สำคัญไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจกองทัพอากาศในการบริหารจัดการกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๒.๑.๔ การจัดส่วนราชการของกองทัพบก

กองทัพบก ประกอบด้วย หน่วยงานหลัก จำนวน ๓๔ หน่วยราชการ โดยแบ่ง กลุ่มงานเป็น ๗ ส่วน ได้แก่ ส่วนบัญชาการ, ส่วนกำลังรบ, ส่วนสนับสนุนการรบ, ส่วนส่งกำลังบำรุง, ส่วนภูมิภาค, ส่วนการฝึกศึกษาและหลักนิยาม และ ส่วนพัฒนาประเทศ ทั้งนี้การจัดส่วนราชการของกองทัพบก มีความซับซ้อน และมีส่วนราชการที่ปฏิบัติหน้าที่แตกต่างหลากหลายกัน อีกทั้งยังมีที่ตั้งกระจายอยู่ทั่วทั้งประเทศ ทำให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้อย่างรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ ในทุกระดับ โดยมีหน่วยส่วนภูมิภาค ที่ประกอบด้วย มทบ. จำนวน ๓๕ หน่วย (ทภ.๑/ ๙ มทบ., ทภ.๒/ ๑๐ มทบ., ทภ.๓/ ๑๐ มทบ., ทภ.๔/ ๖ มทบ.) รวมทั้ง หน่วยส่วนพัฒนาประเทศ ทั้งในระดับกองทัพบก ได้แก่ พล.ช. (ช.๑๑ ประกอบด้วย พัน.ช.คมศ., ช.พัน.๑๑๑, ช.พัน.๖๐๒, ช.ร้อย.๑๔, ช.ร้อย.๑๘, ช.ร้อย.๑๑๕) และระดับกองทัพบกภาค ได้แก่ กองพลพัฒนา จำนวน ๑ กองพลต่อกองทัพบกภาค เป็นหน่วยหลักในการรับมือกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้น

๒.๑.๕ ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

ยุทธศาสตร์กองทัพบก จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการเตรียมกำลัง ได้แก่ ด้านโครงสร้างกำลัง, ความพร้อมรบ, ความต่อเนื่องในการรบ และความทันสมัย และใช้กำลัง ในการปฏิบัติการกิจของกองทัพบก ทั้งต่อภัยคุกคามทางทหาร (Conventional Threats) และภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหารหรือภัยคุกคามรูปแบบอื่น ๆ (Non-conventional Threats) โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ การสนับสนุนการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน ซึ่งการสนับสนุน

การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน ประกอบด้วยงาน ๒ ส่วน ได้แก่ ๑. การพัฒนาประเทศ และ ๒. การช่วยเหลือประชาชน โดยการช่วยเหลือประชาชน มีความมุ่งหมายเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งกำลังพลและเครื่องมือยุทธโศปกรณ์ เข้าให้การช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมฝ่ายพลเรือนในการช่วยเหลือประชาชนพ้นจากภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งในขั้น เตรียมการ ขั้นดำเนินการ (ขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติ) และขั้นการฟื้นฟูบูรณะ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ทั้งในยามปกติและยามวิกฤต

๒.๑.๖ แผนพัฒนากองทัพบก ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

แผนพัฒนากองทัพบก ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นแผนเชิงนโยบาย หรือเปรียบเสมือน ยุทธศาสตร์ในการเตรียมกำลังกองทัพบก (ระยะสั้น) จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบ แนวทางการเตรียมความพร้อมและ เสริมสร้างความสามารถให้กับกองทัพบก (Army Capability) เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิบัติการกิจของกองทัพบก (Capability Based Approach) ยังผลให้ กองทัพบก มีความพร้อมและสามารถปฏิบัติการหลักในการป้องกันราชอาณาจักรจากภัยคุกคาม ทางทหาร และการปฏิบัติการกิจเพื่อความมั่นคงด้านอื่นๆ

๒.๑.๗ ทฤษฎีการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริตาม แนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมล้น (Flood Management)

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตรมรสุม มีฝนตก และปริมาณน้ำฝนสูง จึงเกิด ปัญหาน้ำท่วมอยู่ในหลายพื้นที่เกือบทุกภูมิภาค พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงพระปริวิตกห่วงใยในปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอมา และทรงวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ที่ประสบปัญหาน้ำท่วมและทรงคำนึงถึงการเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และสมรรถนะของกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ตลอดจนงบประมาณค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วย วิธีการ ต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมคือ

๒.๑.๗.๑ การก่อสร้างคันกันน้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วมซึ่งเป็นวิธีการ ดั้งเดิมแต่ครั้งโบราณโดยการก่อสร้างคัน ดินกันน้ำขนาดที่เหมาะสมขนานไปตามลำน้ำห่างจากขอบ ตลิ่งพอสมควร เพื่อป้องกันมิให้น้ำล้นตลิ่งไปท่วมในพื้นที่ต่างๆ ด้านใน

๒.๑.๗.๒ การก่อสร้างทางผันน้ำ เพื่อผันน้ำทั้งหมดหรือบางส่วนที่ล้น ตลิ่งท่วมท้นให้ออกไป โดยการก่อสร้างทางผันน้ำหรือชุดคลองสายใหม่เชื่อมต่อกับลำน้ำที่มีปัญหา น้ำท่วม

๒.๑.๗.๓ การปรับปรุงและตกแต่งสภาพลำน้ำ เพื่อให้พื้นที่ท่วมทะเล็ก สามารถไหลไปตามลำน้ำได้สะดวกหรือช่วยให้กระแสน้ำไหล เร็วยิ่งขึ้น

๒.๑.๗.๔ การก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ

๒.๑.๗.๕ โครงการแก้มลิง ตามพระราชดำริ

๒.๑.๘ ทฤษฎีการบริหารจัดการ

การบริหาร หมายถึง การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ที่ได้กำหนดไว้ โดยอาศัยทรัพยากรทางการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และเวลา เป็นองค์ประกอบ สำคัญในการปฏิบัติงาน ส่วนคำว่าจัดการ (Management) นั้น หมายถึง การจัดการบริหาร และการควบคุม นำมาเกี่ยวกับธุระทำให้เสร็จ การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Management for Results)

คือ การบริหารโดยมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ คือความสัมฤทธิ์ผลเป็นหลัก โดยใช้ระบบการประเมินผลงานที่อาศัยตัวชี้วัดเป็นตัวสะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งผลการประเมินนี้จะนำมาใช้ในการตอบคำถามถึงความคุ้มค่าในการทำงาน เป็นการบริหารทรัพยากรอย่างประหยัด (Economy) การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และการได้ผลงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์การ (Effectiveness) การบริหารจัดการภาครัฐที่ดี (good governance) และจะเป็นกลไกสำคัญที่จะนำกลยุทธ์ต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (sustainable development)

๒.๑.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๙.๑ สุภาพร เนตรเขียน ทำการศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการรักษาคุณภาพน้ำ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ศึกษาเฉพาะกรณีน้ำเสียจากชุมชน ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการรักษาคุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาในปัจจุบันมีอยู่อย่างไรไม่เป็นเอกภาพ ดังนั้น จึงมีผลต่อองค์กรต่าง ๆ ที่บังคับใช้กฎหมายนั้น สำหรับข้อเสนอแนะคือ สมควรมีกฎหมายโดยตรงในการ ควบคุมคุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง และควรมีการจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแล แหล่งน้ำสาธารณะและประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายก็มีส่วนจำเป็น

๒.๑.๙.๒ พิมล จงวรรณท ทำการศึกษาเรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม พบว่า สาเหตุหนึ่งของปัญหาการขาดแคลนน้ำและคุณภาพน้ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อไปยั้งการใช้น้ำเพื่อ อุตสาหกรรม เกิดจากการขาดกฎหมายที่ควบคุมการใช้และการจัดสรรน้ำที่ชัดเจน เกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย ขาดการจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำ ขาดองค์กรที่มีหน้าที่ควบคุมการใช้โดยตรง และไม่มีการกำหนดมูลค่าในทรัพยากรน้ำที่ใช้กันอยู่ โดยผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะใน การแก้ไขปัญหากฎหมายในกาใช้น้ำอุตสาหกรรมว่า กฎหมายควรมีการกำหนดกรรมสิทธิ์ในน้ำ สิทธิกาใช้สอยน้ำของเอกชน จัดระบบการใช้น้ำ และควรมีการจัดการทรัพยากรน้ำ โดยกำหนด มาตรการจัดสรรน้ำ การอนุญาตให้ใช้น้ำ และการเก็บค่าน้ำ รวมทั้งควรมีองค์กรหลักที่เข้ามา กำหนดนโยบายการใช้น้ำทั่วประเทศ อีกทั้งมีองค์กรที่ทำหน้าที่บริหาร และองค์กรระดับพื้นที่ที่มี หน้าที่ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำ

๒.๒ ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview)

๒.๒.๑ แนวทางการแก้ปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๑

หน่วยงานหลักที่ได้รับมอบภารกิจการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๑ คือ มณฑลทหารบก ทั้ง ๙ มณฑล แต่ละมณฑล จะมี ๑ กองร้อยบรรเทาสาธารณภัยที่มีหน้าที่ และความรับผิดชอบ ในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชน ในกรณีเกิดภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจัดกำลังพลจากส่วนต่าง ๆ ที่มีอยู่ มีได้มีอัตรากำลังพลบรรจุในโครงสร้างการจัดหน่วยที่ชัดเจน จึงควรปรับโครงสร้างการจัดหน่วย อัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ มณฑลทหารบก เพื่อให้สามารถรองรับภารกิจในการดำเนินการช่วยเหลือประชาชน กรณีเกิดภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมให้กำลังพล มีความรู้ ความสามารถ ในด้านการบรรเทาสาธารณภัย และการบูรณาการในการวางแผนการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการช่วยเหลือประชาชนด้วย ที่สำคัญควรผลักดันให้มีการตรากฎหมายรองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทหารโดยตรง

๒.๒.๒ แนวทางการแก้ปัญหา ข้อขัดข้องของสำนักงานป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยจังหวัด

พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด วางแผนร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่น และหน่วยทหารในพื้นที่ แต่แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังมีช่องว่างระหว่างหน่วยงานระดับจังหวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ยังขาดการบูรณาการเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ และงบประมาณ ในการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดังนั้นสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จึงควรจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการบูรณาการเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ และงบประมาณ ในการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดำเนินการชักซ้อมแผนร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกัน

๒.๒.๓ แนวทางการแก้ปัญหา การบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัย
ในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร ขณะเกิดภัย ว่าหากต้องมีหน่วยทหารเข้าร่วมดำเนินการ กำหนดให้ต้องจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กับผู้บัญชาทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่เป็นกรณีการสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย การที่ยังมิได้กำหนดให้มีการบูรณาการในการบรรเทาสาธารณภัยกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งก่อน ระหว่าง และ หลังเกิดอุทกภัย ทำให้การดำเนินการบรรเทาสาธารณภัยล่าช้า และยังไม่มีการกำหนดร่วมกันในการปฏิบัติการฟื้นฟูหลังเกิดภัยดังนั้นจึงควรแก้ไข พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ในส่วนความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร ให้ทำการบูรณาการทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลังเกิดภัยพิบัติ โดยวางแผน และชักซ้อมการปฏิบัติร่วมกับมณฑลทหารบกที่รับผิดชอบในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม

สรุป

จากผลการศึกษาวิจัย สามารถเสนอแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ สรุปได้ดังนี้

๑. ก่อนเกิดภัยพิบัติ

๑.๑ ปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยมณฑลทหารบก โดยปรับเพิ่มอัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ รวมถึงการให้ความรู้แก่กำลังพล ด้านการบรรเทาสาธารณภัย

๑.๒ ปรับปรุงความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร ขณะเกิดภัย โดยกำหนดให้หน่วยทหารเข้าร่วมดำเนินการ โดยจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กับผู้บัญชาทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้องไว้ตั้งแต่ก่อนเกิดภัย และควรกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติการฟื้นฟูหลังเกิดภัยด้วย

๑.๓ ผลักดันให้มีการตรากฎหมายรองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทหาร โดยตรง

๑.๔ บูรณาการการวางแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งก่อน ระหว่าง และ หลัง เกิดอุทกภัย

๑.๕ เตรียมความพร้อมของระบบการแจ้งเตือนภัย

๑.๖ สร้างการรับรู้ให้กับประชาชนในเรื่องการปฏิบัติ และการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ด้วยการประชาสัมพันธ์ และการชักชวนแผน เช่น การขนของขึ้นที่สูง แผนอพยพ

๒. ระหว่างเกิดภัยพิบัติ

๒.๑ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสถาปนาศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ โดยเชิญผู้บังคับหน่วยทหารในพื้นที่ และผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมปฏิบัติตามแผนที่ได้เตรียมไว้

๒.๒ ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ ประชาสัมพันธ์เพื่อระดมความช่วยเหลือจากภาคเอกชนที่มีจิตศรัทธาในการช่วยเหลือด้านต่างๆ

๒.๓ เตรียมความพร้อมในการอพยพ โดยเฉพาะศูนย์อพยพ หากสถานการณ์รุนแรงถึงขั้นต้องอพยพ สามารถดำเนินการอพยพได้ทันทีตามแผนที่เตรียมการไว้

๓. เกิดภัยพิบัติ

๓.๑ ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ สำรวจและประเมินความเสียหาย

๓.๒ ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ ประชาสัมพันธ์เพื่อระดมความช่วยเหลือจากภาคเอกชนที่มีจิตศรัทธาในการช่วยเหลือด้านต่างๆ

๓.๓ บูรณาการการปฏิบัติการฟื้นฟูผู้ประสบภัยร่วมกันทุกภาคส่วนตามแผนที่เตรียมการไว้

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ กองทัพบก ควรปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยมณฑลทหารบก โดยปรับเพิ่มอัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ ในกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย ให้สอดคล้องกับภารกิจในการรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๑.๒ กองทัพบก ควรผลักดันให้มีการตรากฎหมายรองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทหารโดยตรง

๑.๓ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ควรบูรณาการการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึง การบูรณาการเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

๒.๑ มณฑลทหารบก ควรเตรียมความพร้อมให้กับกำลังพลโดยการฝึกภายในหน่วย (unit school) และเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญจากหน่วยงานบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงนำสิ่งอุปกรณ์ของหน่วยงานบรรเทาสาธารณภัยมาให้ความรู้เพื่อการปฏิบัติงานร่วมกันในอนาคต

๒.๒ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และมณฑลทหารบก ควรดำเนินการซักซ้อมแผนร่วมกัน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยในการปฏิบัติงานร่วมกัน

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปทำการวิจัยต่อยอดได้ใน ๒ ประเด็นหลัก ๆ คือ

๓.๑ ประเด็นแนวทางการวิจัยการแก้ไข ปรับปรุงพระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ในด้านความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร ให้ครอบคลุมทั้งก่อน ระหว่าง และหลังเกิดภัยพิบัติ

๓.๒ ประเด็นแนวทางการวิจัยการปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- ทิพาวดี เมฆสุวรรณ. การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์ดี, ๒๕๔๐.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗.
- บุญทัน ดอกไธสง. การจัดการองค์การ. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. กองทัพไทยกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ : การปรับบทบาทของกองทัพไทยเพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๑.
- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑.
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. สาธิตการบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

- พิมล จงวรรณ. “กฎหมายเกี่ยวกับการใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม”. วิทยานิพนธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.
- สุภาพร เนตรเขียน. “มาตรการทางกฎหมายในการรักษาคุณภาพน้ำ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ศึกษาเฉพาะกรณีน้ำเสียจากชุมชน” วิทยานิพนธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

กฎหมาย

- “พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๕๒ ก, พุทธศักราช พ.ศ.๒๕๕๐, หน้า ๑-๒๓.
- “พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ. ศ. ๒๕๕๑ (กองทัพบก.๒๕๖๐: ๔๘-๕๐)”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๖ ก, ๑ กมภาพันธุ์ ๒๕๕๑.
- “ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก, ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑, หน้า ๑ – ๑๙.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐”, ราชกิจจานุเบกษา. หมวด ๕ มาตรา ๕๒ เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, ๖ เมษายน ๒๕๖๐.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กองทัพบก. “แผนพัฒนากองทัพบก ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔”. (ลับมาก)

กองทัพบก. “ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙”. (ลับมาก)

ชูป กาญจนประกร. “หลักรัฐประศาสนศาสตร์”. (เอกสารโรเนียว. /๒๕๒๐). หน้า ๑.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. “การบริหารจัดการภาครัฐในยุคโลกาภิวัตน์ : ระบบตลาด การจัดการสมัยใหม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนนิยม”. (เอกสารบทความนำเสนอต่อที่ประชุมทางวิชาการในวาระครบรอบ ๕๐ ปี คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). ๑๗-๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๐.

พิทยา บวรวัฒนา. “หลักการปฏิรูปราชการ : ตลาดสัมมนาปฏิรูปราชการเพื่อความอยู่รอดของไทย”. สำนักงาน ก.พ.. ตลาดสัมมนาปฏิรูปราชการเพื่อความอยู่รอดของไทย. รวมคำ (บรรยายและสัมมนาอภิปราย./๒๕๔๒). หน้า ๘๐-๘๒.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“ทฤษฎีการแก้ไขปัญหาท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมล้น (Flood Management)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.chaipat.or.th/site_content/item/248-theory-of-flooding-problems-due-to-royal-by-way-of-management-of-flood-overflow.html, 2563.

ภาษาต่างประเทศ

D. Waldo. The Study of Public Administration. New York : Random House, 1955. p.6.

Harold Koontz. Principle of Management. New York : Mc Graw Hill, 1964. p. 4.

L. Gulick and L. Urwick. Paper on the Science of Administration. New York : Institute of Public Administration, 1937. Pp. vii, 195.

Peter F. Drucker. Management : Tasks, Responsibility, Practices. London : Pan Books, 1979. p. 1.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

เรื่อง การบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร จัดทำโดย พลตรีสุวิทย์ เกตุศรี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ และเพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ คือ กลุ่มข้าราชการทหารระดับผู้บริหารได้แก่ กลุ่มประชากรที่มีบทบาทในการบริหาร โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บัญชาการมณฑลทหารบก รองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกและเสนาธิการมณฑลทหารบก กลุ่มที่ ๒ คือ กลุ่มข้าราชการประจำจังหวัด ระดับผู้บริหาร ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด กลุ่มที่ ๓ คือ กลุ่มตัวแทนของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล โดยมีรายละเอียด แบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่

๑. ข้อมูลด้านปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๑
๒. ข้อมูลด้านปัญหา ข้อขัดข้องของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด
๓. ข้อมูลด้านการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

แบบสัมภาษณ์เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

เรื่อง การบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

คำชี้แจง

การสัมภาษณ์ครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ผู้วิจัยจึงต้องการทราบข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ในครั้งนี้จะเก็บเป็นความลับและไม่มีผลใดๆ ต่อการปฏิบัติงานของท่าน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบข้อคำถามตามความเป็นจริง เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปอย่างถูกต้องและครบถ้วน

๑. ข้อมูลด้านปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๑

๑.๑ ท่านคิดว่าปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๑ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเกิดภัยพิบัติ (ด้านแผน ด้านกำลังพล ด้านเครื่องมือ) เป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๑.๒ ท่านคิดว่าแนวทางการปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๑ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเกิดภัยพิบัติ (ด้านแผน ด้านกำลังพล ด้านเครื่องมือ) ควรเป็นเช่นไร

.....
.....
.....

๒. ปัญหา ข้อขัดข้องของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

๒.๑ ท่านคิดว่าปัญหา ข้อขัดข้องของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเกิดภัยพิบัติ (ด้านแผน ด้านกำลังพล ด้านเครื่องมือ) เป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๒.๒ ท่านคิดว่าแนวทางการปัญหา ข้อขัดข้องของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเกิดภัยพิบัติ (ด้านแผน ด้านกำลังพล ด้านเครื่องมือ) ควรเป็นเช่นไร

.....
.....
.....

๓. ข้อมูลด้านด้านการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

๓.๑ ท่านคิดว่าปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานบูรณาการร่วมกันระหว่างกองทัพภาคที่ ๑ และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเกิดภัยพิบัติ (ด้านแผน ด้านกำลังพล ด้านเครื่องมือ) เป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๓.๒ ท่านคิดว่าแนวทางการบูรณาการ ในการปฏิบัติงานบูรณาการร่วมกันระหว่างกองทัพภาคที่ ๑ และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเกิดภัยพิบัติ (ด้านแผน ด้านกำลังพล ด้านเครื่องมือ) ควรเป็นเช่นไร

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ยศ - ชื่อ - สกุล : พลตรี สุวิทย์ เกตุศรี
- วัน เดือน ปีเกิด : ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๗
- การศึกษา : ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
 : หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๗๔
 โรงเรียนเสนาธิการทหารบก กรุงเทพมหานคร
 : หลักสูตรนายทหารปลัดบัญชี รุ่นที่ ๒๐ โรงเรียนการเงิน
 กรมการเงินทหารบก กรุงเทพมหานคร
 : ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 : หลักสูตรนายทหารกิจการพลเรือน รุ่นที่ ๑๙
 โรงเรียนกิจการพลเรือน กรมกิจการพลเรือนทหารบก
 กรุงเทพมหานคร
 : หลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ ๕๖
 วิทยาลัยการทัพบก กรุงเทพมหานคร
- ประวัติการทำงานโดยย่อ: ผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์ฯ
 : เสนาธิการกรมทหารม้าที่ ๕ รักษาพระองค์
 : รองผู้บังคับการกรมทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์ฯ
 : ผู้บังคับการกรมทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์ฯ
 : รองผู้บัญชาการกองพลทหารม้าที่ ๒ รักษาพระองค์
 : บัญชาการกองพลทหารม้าที่ ๒ รักษาพระองค์
 : รองแม่ทัพภาคที่ ๑
- ตำแหน่งปัจจุบัน : รองแม่ทัพภาคที่ ๑

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง การบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑
ผู้วิจัย พลตรี สุวิทย์ เกตุศรี หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒
ตำแหน่ง รองแม่ทัพภาคที่ ๑

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยตั้งอยู่กลางคาบสมุทรอินโดจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างละติจูด ๕° ถึง ๒๑° เหนือ และ ลองจิจูด ๙๗° ถึง ๑๐๖° ตะวันออก มีพื้นที่ ๕๑๓,๑๑๕ ตารางกิโลเมตร มีลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลาย ภาคเหนือเป็นพื้นที่ภูเขาสูงสลับซับซ้อน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของที่ราบสูงโคราช ภาคกลางเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง มีแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำใหญ่ที่สุดในประเทศไหลผ่าน ทำให้ภาคกลางเป็นภาคที่อุดมสมบูรณ์ที่สุด ภาคใต้เป็นส่วนหนึ่งของคาบสมุทรไทย-มลายู ขนาบด้วยทะเลทั้งสองด้าน ส่วนภาคตะวันตกเป็นหุบเขาและแนวเทือกเขาซึ่งพาดตัวมาจากทางตะวันตกของภาคเหนือ ภูมิอากาศของไทยส่วนใหญ่เป็นแบบ ภูมิอากาศร้อนชื้นเขตร้อนหรือสะวันนา ประกอบด้วย ๓ ฤดูกาล ฤดูแรกเป็นฤดูฝนหรือฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ฤดูหนาวหรือฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ส่วนฤดูร้อนหรือฤดูก่อนมรสุมกินเวลาตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงกลางเดือนพฤษภาคม แต่ภาวะโลกร้อนนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกรวมถึงประเทศไทย ทำให้ช่วงเวลาตามฤดูกาลเกิดความเปลี่ยนแปลง และสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาในห้วงฤดูฝน หากปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาน้อยจะทำให้เกิดความแห้งแล้ง แต่หากปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมามากก็เกิดปัญหาอุทกภัยซึ่งนับเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้างสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนนำมาซึ่งความเสียหายและความมั่นคงต่อเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงความมั่นคงโดยรวมด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เมื่อประมาณต้นปี พ.ศ.๒๕๕๐ สภาความมั่นคงแห่งชาติได้กำหนดประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ไว้ ๙ ประการ คือ ๑. ความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคม ๒. ความไม่เชื่อมั่นต่อระบบและสถาบันการเมือง ๓. การขาดการสมดุลงของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๔. ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาด ๕. ความมั่นคงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๖. การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ๗. แรงงานต่างด้าว และผู้หลบหนีเข้าเมือง ๘. ยาเสพติด และ ๙. ความยากจน เพื่อเป็นการพร้อมรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุข จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ขึ้น โดยมาตรา ๔ กำหนดความหมายของสาธารณสุขไว้ว่า อัคคีภัย วัตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืชตลอดจน ภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดอุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน

หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย ทั้งนี้แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ ได้แบ่งประเภทของสาธารณภัยไว้ ๑๔ ประเภทภัย รวมถึงยังได้กำหนดระดับความรุนแรง ตั้งแต่ ความรุนแรงระดับ ๑ สาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วไปหรือมีขนาดเล็ก จนถึงความรุนแรงระดับ ๔ สาธารณภัยขนาดใหญ่ ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่งและกำหนดผู้รับผิดชอบตั้งแต่ผู้อำนวยการท้องถิ่น ผู้อำนวยการอำเภอ และ/หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร จนถึงนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย ควบคุมสถานการณ์

“ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศนั้น นอกจากจะต้องมีกำลังรบ ที่เข้มแข็งและอาวุธ ยุทธโศปกรณ์ที่ก้าวหน้าทันสมัยแล้ว ยังจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีความวัฒนาผาสุกปลอดภัย จากภัยอันตรายและ ความเดือดร้อนยากเข็ญต่าง ๆ ด้วยจึงเป็นหน้าที่ของทหารในการบำบัด บรรเทา ความทุกข์ยากและการพัฒนาสร้างสรรค์ให้เกิดความเจริญร่มเย็นแก่บ้านเมืองและประชาชน ” (พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามทหารรักษาพระองค์ ณ ลานพระราชวังดุสิต ๒ ธันวาคม ๒๕๔๑) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๕ มาตรา ๕๒ บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพ แห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคง ของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยรัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรอง ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถใช้กำลังทหารเพื่อพัฒนาประเทศได้ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ประเทศไทยได้ จัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศ พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ หนึ่งในนั้นได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติ มั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อย ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชนมุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบและทุกระดับความรุนแรง ปัจจุบัน ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลให้สังคมเกิดการ เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดทำให้มิติความมั่นคงทั้งปวงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจ แยกแยกได้ ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดความมั่นคง จึงถูกปรับเปลี่ยนเป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า ความมั่นคงแบบองค์รวม กองทัพบกจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง ๒๕๘๐ ขึ้น เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง ๒๕๘๐ และเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทาง ในการเตรียมกำลังและใช้กำลังระยะ ๒๐ ปี ทั้งต่อภัยคุกคามทางทหาร (Conventional Threats) และภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหาร (Non-conventional Threats) หรือภัยคุกคามรูปแบบอื่น ๆ ที่ประเทศไทยต้องเผชิญในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า อาทิ ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความแตกแยกทางความคิด การล่องละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ อาชญากรรมข้ามชาติ

การลักลอบเข้าเมืองและการค้ามนุษย์ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติและภัยพิบัติธรรมชาติ เป็นต้น กองทัพบกได้กำหนดวัตถุประสงค์มูลฐานไว้ ๖ ประการ หนึ่งในนั้นคือเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาผลกระทบจากสาธารณภัยต่าง ๆ อีกทั้งยังกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสนับสนุนการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน ประเด็นย่อยที่ ๒ การช่วยเหลือประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมส่วนราชการพลเรือนและภาคเอกชน ในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ ให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันเวลา และทันต่อสถานการณ์ ซึ่งกลยุทธ์ที่ใช้ได้แก่ บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปรับปรุงแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกให้มีความทันสมัย พัฒนาการจัดโครงสร้างหน่วย และกลไกการบริหารจัดการสาธารณภัย รวมถึงกระบวนการวางแผนและสนับสนุนให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล ช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้น พัฒนาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านทรัพยากรในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติของประเทศ แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ และพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งนี้ กองทัพบกยังได้จัดทำ แผนพัฒนากองทัพบก ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นแผนเชิงนโยบายในการเตรียมกำลังของกองทัพบก ในระยะสั้นห้วง ๕ ปี มีความมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการเตรียมความพร้อมและการเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับกองทัพบก เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการปฏิบัติการกิจและงบประมาณที่กองทัพบกจะได้รับการจัดสรร โดยการกำหนดแนวทางในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ซึ่งแบ่งประเภทการใช้งำลังออกเป็น ๒ รูปแบบ คือการใช้งำลังเพื่อการป้องกันประเทศที่เผชิญภัยคุกคามทางทหารแบบดั้งเดิม (Traditional Threats) หรือเพื่อการทำสงคราม และการใช้งำลังหรือการปฏิบัติการทางทหารเพื่อเผชิญหรือตอบสนองต่อภัยคุกคามรูปแบบอื่น ๆ (Non-traditional Threats) เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ากองทัพบกมีความสามารถที่จะเผชิญและเอาชนะภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบ ตามแนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายและแผนของหน่วยเหนือทุกระดับ สำหรับประเด็นการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน กองทัพบกดำเนินการสนับสนุนกำลังพลเป็นรายบุคคล และการจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจตั้งแต่ระดับปฏิบัติการเป็นถึงระดับกองร้อยภายใต้การควบคุมและอำนวยการปฏิบัติโดย กองทัพภาค กองพล/มณฑลทหารบก หรือหน่วยระดับรองลงไปจนถึงระดับกองพันในพื้นที่ โดยดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการช่วยเหลือประชาชนตามความเร่งด่วนและตามบทบาทของกองทัพบก ทั้งนี้การใช้งำลังตามภารกิจนี้จะต้องพิจารณาหน่วยให้เหมาะสมกับพื้นที่และประเภทของงาน แล้วจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการกิจป้องกันประเทศซึ่งเป็นภารกิจหลักของกองทัพบก สำหรับในพื้นที่ภาคกลางของประเทศมีกองทัพภาคที่ ๑ เป็นหน่วยหลักที่รับผิดชอบ โดยกองทัพภาคที่ ๑ เป็นส่วนกำลังรบของกองทัพบก มีหน่วยส่วนภูมิภาค คือ มณฑลทหารบก จำนวน ๙ หน่วย ซึ่งทำหน้าที่รักษาความสงบภายในและการป้องกันประเทศ รวมถึงการช่วยเหลือประชาชนพื้นที่รับผิดชอบแต่ในสภาวะการณ์ปกติยังมีได้มีการวางแผนร่วมกันของหน่วยงานต่าง ทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนสำหรับรองรับภารกิจช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัย อาทิ แผนการกู้ภัยฉุกเฉิน แผนการอพยพ และแผนการฟื้นฟู

เป็นต้น ทำให้เกิดความสับสนในการดำเนินการช่วยเหลือ ส่งผลให้ขาดการบูรณาการในการใช้ทรัพยากรของแต่ละหน่วยงาน รวมถึงทรัพยากรของภาคเอกชนในพื้นที่ เป็นเหตุให้การช่วยเหลือเป็นไปด้วยความล่าช้า ไม่ทันเวลา อีกทั้งการดำเนินการช่วยเหลือ ฟันฟู เมื่อสถานการณ์กลับเข้าสู่สภาวะปกติขาดความต่อเนื่องดังนั้นเพื่อเป็นหลักประกันความสำเร็จ เมื่อได้รับมอบภารกิจจากกองทัพบก ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาสภาพปัญหาของระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑
๒. เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหาของระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ โดยกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑. ขอบเขตประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการอุทกภัย ทั้งข้าราชการทหาร และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ โดยแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑. กลุ่มข้าราชการทหาร ระดับผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบก รองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกและเสนาธิการมณฑลทหารบก จำนวน ๙ คน ๒. กลุ่มข้าราชการประจำจังหวัด ระดับผู้บริหาร ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จำนวน ๙ คน ๓. ตัวแทนประชาชนที่ได้รับผลกระทบ จำนวน ๑ คน

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพปัญหาการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในความรับผิดชอบของกองทัพภาคที่ ๑

๔. ขอบเขตด้านเวลา

ทำการศึกษาข้อมูลตั้งแต่ห้วงเวลา ต.ค. ๒๕๖๒ – พ.ค. ๒๕๖๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)) เพื่อศึกษาสภาพปัญหากระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้ ๑. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้านแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องสมุด วปอ. ห้องสมุด บก.สปท. ห้องสมุด ยศ.ทบ. และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง ๒. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มข้าราชการทหาร ระดับผู้บริหาร และกลุ่มข้าราชการประจำจังหวัด ระดับผู้บริหาร กลุ่มละ ๙ คน รวมถึงตัวแทนประชาชนที่ได้รับผลกระทบ จำนวน ๑ คน ตามที่ระบุในขอบเขตของประชากร เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิดังที่กล่าวแล้ว นำข้อมูลมาจัดระเบียบและตรวจสอบ (Validity) และ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการสังเคราะห์ข้อมูลซึ่งการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล (Content Analysis) เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงสภาพปัญหากระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ และนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง ๒ ข้อ การค้นพบในบทนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัญหากระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ผ่านการทบทวนหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแง่มุมต่าง ๆ รวมถึง ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) แล้วนำมาวิเคราะห์ในแต่ละแง่มุมอย่างละเอียดถี่ถ้วน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ และกำหนดเป็นแนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ทั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อว่า แนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ ที่ค้นพบในครั้งนี้ สามารถจะทำให้เกิดการบูรณาการของกองทัพภาคที่ ๑ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การป้องกัน และแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ ที่กองทัพภาคที่ ๑ รับผิดชอบ เกิดประสิทธิผลสูงสุด

โดยมีรายละเอียด ผลการศึกษาวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ทั้ง ๒ ประการ สรุปได้ดังนี้

๑. ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ คือ ศึกษาสภาพปัญหากระบวนการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ มีรายละเอียดผลการศึกษา จำแนกออกเป็น ๓ ส่วน สรุปดังนี้

๑.๑ สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๑ คือ โครงสร้างการจัดหน่วย อัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ รวมถึงความรู้ ความสามารถ ในด้านการบรรเทาสาธารณภัยยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ที่สำคัญยังไม่มีกฎหมายรองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทหารโดยตรง

๑.๒ สภาพปัญหาของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด คือ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังมีช่องว่างระหว่างหน่วยงานระดับจังหวัด กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ยังขาดการบูรณาการเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ และงบประมาณในการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อีกทั้ง หน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ไม่มีกำลังพลเพียงพอในการบรรเทาสาธารณภัยให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

๑.๓ สภาพปัญหาการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ คือ ยังขาดการบูรณาการแผนการบรรเทาสาธารณภัย ระหว่างสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด กับ กองทัพภาคที่ ๑ ทั้งก่อน ระหว่าง และ หลัง เกิดอุทกภัย ทั้งนี้ ความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร ขณะเกิดภัย หากต้องมีหน่วยทหารเข้าร่วมดำเนินการ กำหนดให้ต้องจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้บัญชาการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้บัญชาการกรุงเทพมหานคร กับผู้บัญชาทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่เป็นกรณีการสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย ทำให้การดำเนินการบรรเทาสาธารณภัยล่าช้า และยังไม่มีการกำหนดร่วมกันในการปฏิบัติการฟื้นฟูหลังเกิดภัย

๒. ผลการวิจัยต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ข้อที่ ๒ คือ แนวทางการบูรณาการระบบการจัดการปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ของกองทัพภาคที่ ๑ มีรายละเอียด ผลการศึกษา สรุปดังนี้

๒.๑ ปรับโครงสร้างการจัดหน่วย อัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ มณฑลทหารบก เพื่อให้สามารถรองรับภารกิจในการดำเนินการช่วยเหลือประชาชน กรณีเกิดภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมให้กำลังพล มีความรู้ ความสามารถ ในด้านการบรรเทาสาธารณภัย และการบูรณาการในการวางแผนการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการช่วยเหลือประชาชนด้วย

๒.๒ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการบูรณาการเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ และงบประมาณ ในการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงการบูรณาการการวางแผนร่วมกับมณฑลทหารบกที่รับผิดชอบในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม ดำเนินการซักซ้อมแผนร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกัน

๒.๓ ปรับปรุงความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร ขณะเกิดภัย โดยกำหนดให้หน่วยทหาร เข้าร่วมดำเนินการ โดยจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้บัญชาการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้บัญชาการกรุงเทพมหานคร กับผู้บัญชาทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้องไว้ตั้งแต่ก่อนเกิดภัย และควรกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติการฟื้นฟูหลังเกิดภัยด้วย

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ กองทัพบก ควรปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยมณฑลทหารบก โดยปรับเปลี่ยนอัตรากำลังพล และสิ่งอุปกรณ์ ในกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย ให้สอดคล้องกับภารกิจในการรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๑.๒ กองทัพบก ควรผลักดันให้มีการตรากฎหมายรองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทหารโดยตรง

๑.๓ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ควรจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการบูรณาการเจ้าหน้าที่อุปกรณ์ ในการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

๒.๑ มณฑลทหารบก ควรเตรียมความพร้อมให้กับกำลังพลโดยการฝึกภายในหน่วย (Unit School) และเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญจากหน่วยงานบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงนำสิ่งอุปกรณ์ของหน่วยงานบรรเทาสาธารณภัยมาให้ความรู้เพื่อการปฏิบัติงานร่วมกันในอนาคต

๒.๒ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมณฑลทหารบก ควรดำเนินการซักซ้อมแผนร่วมกัน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยในการปฏิบัติงานร่วมกัน

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปทำการวิจัยต่อยอดได้ใน ๒ ประเด็นหลัก ๆ คือ

๓.๑ ประเด็นแนวทางการวิจัยการแก้ไข ปรับปรุงพระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ในด้านความสัมพันธ์กับหน่วยทหาร ให้ครอบคลุมทั้งก่อนระหว่าง และหลังเกิดภัยพิบัติ

๓.๒ ประเด็นแนวทางการวิจัยการปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น